

Luk Mon Aposel Polpu Ek Se Andilmin Wumb Ol Enjing Ei Pulum

Jiisas Eim Ek Dinga Nipi, "Gos Gui Ka Kindmbii," Nim

¹⁻² O Tiopilas, na mon ei, ok nam pei puls. Jiisas eim epi pei erpi, wumb andan topu erim ek ei, na puls. Kumb ok ni, pe kunum ele, eim kongun pulngun mundum. Ekii se, eim tonu epin ba erim kunum ei, eim ek se andilmin wumb kengip ngopu noman dinga ei, Gos Gui Ka kin ngurum. Ekii se, nga Gos Jiisas tonu epin sim.

³ Jiisas ngenj kumbii kulum. Kulum poru neng kin, nga ekii se, eim ek se andilmin wu mulnjung konu konj tor om. Pe eim epi ei erang kin, nam konj mol ni piingii nipi yi nim. Pe kunum 40 ele, Jiisas eim kenjing kunum ele, Jiisas eim Gos epi pei tep erpi, kanpi molum ei, ek nipi ngum.

⁴ En enim tep to molk kin, eim wumb ei ek nipi ngum. Enim Jerusalem konu, ele si kindnerngii, ba Erinjpin Gos ek yi nim, "Na enim epi ngumbii ei, enim epi ei kui erik mulngii. Molk kin, na ek yi mił nip enim ngunj.

⁵ Jon wumb nol pendpi ngum, ba kunum endi kinan punenmba ei, Gos Gui Ka enim nol pendpi ngumba."

⁶ Pe kunum ele, Jiisas wumb kin tep tok mulnjung. Molk kin, eim kii sinjing, "Jiisas Owundu! Nim Esrel tilap wumb paki tokun, Rom wumb to

mani kindnjii min? Kunum ele, Esrel wumb nga wii mulngii.”

⁷ Pe eim ek nipi ngum, “Ei enim epi mon; pe enim kunum kunum pingii kapli enermba ei Erinjpin Gos eim elim. Pe eim enim tep molum.

⁸ Ba ekii se Gos Gui Ka, enim kin omba. Nga eim enim noman dinga ngumba. Ngang, na ek Jerusalem konu ningii ei Juriya konu orung ni Sameriya konu ni, mei konu orung orung pei pang kapli ermba.”

Jiisas Eim Ei Epin Konu Orung Pum

⁹ Jiisas eim ek ei nipi poru nim; pe en enim kanik mulnjung. Mulangin kin, Jiisas eim tonu pum. Pe kupu endi eim tonu sipim. Sipang wumb kanik mulnjung ni am sipim.

¹⁰ Eim pum, pe Jiisas nge wumb en enim ei mul ele kanik enjing. Pe sikir wu tal konduk kuru pim, wu tal tor onjgu

¹¹ Wu tal oku yi ninjgil, “Enim Galilii wumb, enim nimbi erang angk ei mul ele kanik molmun? Ei Jiisas, pe Gos eim kin sipi orung sipi ei tonu epin sipipi, eim nga orung omba ei enim pe kaninmin mi yi orung omba.”

Wu Endi Juras Kongun Simba Ni To Tonu Kind-njing

¹² Yi erang, en enim komung ei si kindik, komung ei embe Olip, pe Jerusalem konu orung punjung. Komung pim ei, Jerusalem konu mandi pim.

¹³ Pe en enim konu owundu ele tuk punjung; en enim tuk molumun konu ele tonu punjung. Punjung, wu embe yi mi Piisa, Jon, Jeims, Pilip,

Endru, Tomas, Basolomu, Masyu, Elpiyas kingam Jeims, Jeims kingam Juras. Saimon wu endi wumb ei nge Rom wumb to mani kindngii nirim.

¹⁴ Pe wu ombu en enim noman ende kindik, prei erik mulnjung. Amb kombur ni, Mariya Jiisas mam ni, Jiisas angim noŀ yi ku prei erik mulnjung.

¹⁵⁻¹⁹ Wu Juras yi miŀ erim. Wu ei mei endi top erim ku ei kuŀmaŀ kaŀiŀmin wumb owundu ngunjung. Ngangin kin, eim oŀ kis er pendpi, wumb sipipi Jiisas muŀum konu andan tum. Eim bok topu mani pum. Pe eim nge ngenj tuk ele engin topu eim kirim ni tuŀup nipi tor pum. Ekii se wumb pei Jerusalem konu mulk wumb pei ek ei piik nik punjung. Pe en enim ek ele konu ei 'Akeltama' nik mei konu ei wumb miyem konu ninjing. Wumb kuŀou toŀmun kunum ei, Piisa pii gii wumb kumb ele angpi, ek endi nipi ngum. Pe wumb 120 miŀ pei mulnjung.

Piisa ek nim, "Engnan noŀ, enim piyei! Gos pipe mon endi multum, kumb ok Gos Gui Ka wu Deipis gupu ele nipi tor kindrim. Juras kin nim, pe ei eim Jiisas ba konu andŀam andan tang, wumb Jiisas keningii. Ek ei pepi peni ele omba, nik pe pepi tor onum.

Ok Jiisas Juras sin kin to tonu kind mondŀum. Moŀpu, sin kongun ende er muŀpun eŀmin nipi," Piisa yi nim.

²⁰ Piisa yi nim, "Ek ei mer mon Sam ele Jura wumb golang Deipis puŀum ek yi nipi nim, 'Eim ngii konu wii simba, wu endi mulermba,' mon Sam ele ek yi ninim. 'Pe nga wu eipi endi eim kongun simba,' pa ninim."

21-22 “Wumb endi Jiisas nga konj tonu om kenim ni wu ei sin kin tuk omba. Wu ei sinim kin tep topun endinmin. Kunum kunum Jiisas eim sinim kin pupu opu er mołum. Kunum ele Jon eim wu amb noł pendpi ngurum. Kunum ele nga Gos Jiisas sipi orung epin konu simba,” pa nim.

23 Piisa ek yi mił nim, “Kapli wu tał embe tumun.” Wu endi Josep, Basapas ninmin wu ei, wu ei embe eipi endi palim ku, embe endi Jasas, pe wu endi embe Masaiyas.

24 Pe en enim prei erik, “Owundu! Nim wumb pei noman tuk nim piin. Wu tał nii endi mułmba ei nim to tonu kindin ei nim sin andan to!

25 Tan wu ei Juras ełim kongun ei ermba. Juras eim kongun ei si kindpi eim dup konu ele pum.”

26 Pe wumb en enim prei erik, Gos wumb andan tang angil tonu kindnjing ni Masaiyas wumb pei engki nga endeim ele tuk kindangin kin, kongun ele enjing.

2

Gos Gui Ka Mani Om

1 Gos Gui Ka mani om kunum ei Pendikos niłmin. Pasopa kunum 50 poru neng, Pendikos kunum om. Pii gii wumb en enim ngii endi ele kułou tunjung.

2 Pe sikir tonu muł ele ek tengim, konu gur gali mił, owundu endi top ngii ele nirik wumb mulnjung konu om.

3 Pe wumb molk kenjing ni dup anmbil mił pei onjung. Pe epi ei gal topu wumb mulnjung konu eipi eipi punjung.

⁴ Gos Gui Ka Jiisas nge wumb mulnjung konu tuk opu poru nim. Gos Gui Ka je erang wumb pei, wumb ek eipi eipi tengnjing. Ei Gos Gui Ka erang yi enjing.

⁵ Pe Juras wumb Jerusalem konu mulnjung wumb, ei Gos ek piilmin wumb konu orung orung pei onjung.

⁶ Pe konu gur gali owundu neng kin, wumb ok kulou tunjung. Wumb ok molk ek ei piinjing ni, Gos nge wumb ek eipi eipi nik mulangin kin, nimbił erang puku sik mulnjung.

⁷ Wumb puku sik noman embin tang mulnjung. Molk, ek yi ninjing, “Nimbił erang wumb ei ek eipi eipi nik enmin, ei Galilii wumb min?”

⁸ Nimbił oł erang sinim ek erinjpın menjpın noł sinim ngopun ele ek ei piilmin mił nilmin. Wu ombu Galilii konu wumb min?

⁹ Sinim wumb Parsiya ni konu Miriya ni Eilam, Mesoposemiya konu sinim wumb konu orung orung wumb, Juriya ni Kaparosiya, ni Ponsas ni Eisiya wumb molmun.

¹⁰ Prisiya ni Pampiliya, Eisip ni, wumb orung orung Aprika konu Sairiini, ni sin Rom wumb ya ele pei ya ele molmun.

¹¹ Wumb Griis ni Areipiya ni sinim Jura wumb ni wumb tilap eipi ei sinim Jura elmin oł ei enmin. Ba sinim wumb pei sin sinim ek piimin; Gos nge jep oł pei nipi sinim ek ele nipi ngołum.”

¹² Pe puku sik, noman embin tang mulnjung. En enim ek dinga nik piik enjing. “Epi nimbił oł enim?”

¹³ Ba wumb kombur en enim ek buł morung nik ek dinga ninjing, “En enim noł nok wulu pang

kin, ek eipi eipi ninmin,” pa ninjing.

Piisa Gos Ek Ka Ei Nipi Wumb Ngum

¹⁴ Pe Piisa engki nga endeim mulnjung konu ele tuk angpi wii dinga topu ek dinga nipi wumb ngum. “Enim Jura wumb ni wumb ok Jerusalem konu wumb ok molmun; enim kom sek, ol enim ei ni ngamb piingii,” pa nim.

¹⁵ “Enim wumb ombu nol nok wulu punum ni piinmin ba mon; akip konu kupiiring eni pim.

¹⁶ Ba ol ei Gos nge ermba ol ei piipi nilim wu Joel yi ninim.

¹⁷ ‘Gos ek yi nim, ekii se poru nimba kunum mandi erang Gos Gui Ka wumb pei ngamb eim Gos pei ngumbii,’ pa yi nim. ‘Pe enim kingenjing embilenjing ni Gos ol ekii se ermba ei piik nilmin wumb ek tangilmin mil yi tengingii. Noman ka wii enim wu kangi wu mulngii konu andan tumbii, or kumb mil er keningii. Pe wu tukui ombu piingii konu or kumb ka andan tamb keningii, pa nim.

¹⁸ ‘Kunum ei enim wu amb kongun wumb na Gui Ka pei ngumbii ku. Ngamb kin Gos ol ekii se ermba ei piik nilmin wumb ei ek nilmin mil ningii.

¹⁹ Pe na tonu kupu mul ele jep ol eipi mil kombur ermbii. Mani mei ele na miyem ni dup ni, dup eskil owundu ni jep ol ermbii,’ nim.

²⁰ ‘Eni kunum ei eramb emii pimba; pe oi ei eramb, miyem mil ermba. Pe ekii se Jiisas orung omba kunum ei tangpi tilang owundu ermba,’ pa nim.

21 'Pe wumb pei Gos embe pii gii nik wii tungii wumb ei sipi orung seng kin, Gos eim nge wumb mulngii. Gos ermba ol piipi nilim wu Joel,' yi ninim.

22 "Enim Esrel wumb, enim ek ei piingii: na enim Jiisas Naseres wu nge nip ngumbii end. En enim kaninmin, ol dinga ni kongun erpi jep ol kanim kanim enim ol ombu enim piik kanik elmin ei, Gos eim mendpil wu ei Jiisas kindang om.

23 Wu ei Jiisas kumb ok epi pei Gos Eim piipi ek nipi pendrim. Pe wu ei enim angil ele kindim. Enim Jura wumb ek kis nik enjing. Nimbi erang tor wumb ei Jiisas ond peri ele nil to kundnjung?

24 Ba Gos eim Jiisas nga er konj sim. Eim ngenj kumbii kulpu erim ei Gos eim kulnjung wumb konu ele si kindpi nga er konj sim.

25 Ok Deipis yi mil pulum, Jiisas ek dinga nirim, 'Gos Owundu na kumb ele kunum kunum molum. Eim nam angil tundung orung mulang kin na epi endi kapli to mani kindnermba mon!

26 Yi erang kin, na noman ka seng, gupu tokul palim. Nam piind ei nam ngenj ei epi ekii se omba nip mol. (Ba Gos kin pii gii nip mol). Yi mil ku epi endi nam ngenj ei kapli ambil gii ninermba.

27 Pe na noman tuk ei pang, Gos eim dinga ele na paki tang, wumb kulii konu mulermba mon. Pe nim nge kinganim mendpil eim ngenj purnermba mon!

28 Nim na noman konj bii andlam ele andan to kun erngii. Nim na kin mulun na ka piip minj mulmbii,' Deipis ek yi nim.

29 “Engnan no! na sinim kupenjpin Deipis mul-tum mi! nip kun kun ermbii end. Deipis eim kultum tukpu tuk, tuk ei akip sinim mo!mun konu ya salim.

30 Ba Deipis eim Gos ekii se ermbe ol ei pii!im ku. Gos ek dinga nipi yi nim, ‘King Deipis kinganim ekii se nim pe! mo!un konu ele mulmba,’ nim.

31 Ba kumb ok Deipis eim Gos ermbe epi ei kan poru nirim. Pe yi nirim,
Krais Owundu wu ekii se omba wu ei, nga konj tonu orung omba nirim. ‘Gos eim wumb ku!i konu wak tunenmba. Eim ngenj purpu kumun ngunermbe ku.’

32 Jiisas wu ei, Gos eim sipi orung nga konj sim. Sin wumb pei ei kanpin kin ninmin.

33 Pe Jiisas eim angpi tonu pupu Gos Jiisas eim angil tundung wu Owundu mundum. Pe ei Gos Gui Ka sim. Ei ok Gos nirim mi! yi erang kin akip Gos Gui Ka pei ngang, sinim wumb sipin kin sin ek eipi eipi ninmin ei enim kanik piik enmin.

34 Deipis eim ngenj ei epin konu tonu punerim. Ba ei ek nipi pulum. Gos Owundu ek nipi nam wu num ei ekii se omba. Yi mi! nipi ngum,
‘Nim na angil tundung orung mulnjii.

35 Pe ekii se nim opu orung wumb ei na to mani kindmbii mendpi!. Sip, nim simb ele mandring kindmbii.’

36 “Pe sinim Esrel wumb tilap pei sinim ek ei pii kun er mo!mun. Pe Jiisas ei sinim sipin ond peri ele tonu kindpin, ei Gos eim sipi Krais wu Owundu ekii se omba ei mundang mo!um!” Piisa ek yi nim.

Wu Amb Gos Ek Piik Noman Ak Tok Noł Pinjing

³⁷ Wumb en enim ek ei piinjing noman ele embin tum. Piisa kin wu kombur kin kan yi ninjing, “Enginpin noł, sin nimbił oł ermin?”

³⁸ Pe Piisa ek nipi wumb ngum, “Enim noman ak tok ok Jiisas Kraiss embe ele noł pingii, ei Jiisas enim noman kis kil ngumba. Enim yi erangin kin Gos nge Gui Ka enim kin wii ngumba.

³⁹ Ok Gos ek dinga yi nipi pendim. Enim kin en enim kangil ni wumb konu turii mołmun wumb pei ngumbii nirim mił Gos Owundu wumb ei wii tang, onjung. Wumb ei Gos eim ek dinga nipi ngum.”

⁴⁰ Piisa ek nga endi nipi tuk kindim; ek pei dinga nipi ngum, “Enim piik kun er mulngii; mon pim kin, enim wumb oł kis enmin wumb ei kin pei poru nimba.”

⁴¹ Yi neng kin, wumb pei Piisa ek nim mił pii gii nik noł pinjing. Pe kunum ele wumb 3,000 pei Jiisas kin pii gii ninjing.

⁴² Gos nge ek se andilmin wumb ei ek ninjing. Wumb ei dinga piinjing ei engnjing noł paki tok, kuni ende nok, prei erik enjing.

Wumb Tuk Ok Gos Ek Piinjing Wumb Ei Oł Ka Enjing

⁴³ Pe wumb pei puku sik Gos jep oł pei eim nge ek se andilmin wumb kin erim.

⁴⁴ Wumb pei Jiisas kin pii gii ninjing, wumb ei ende mulnjung. Pe epi salim min simba ei pii gii wumb epi ende salim.

⁴⁵ Wumb ei en enim epi ni, mei ni, wumb ok top to sengin, ku ni epi ei sik, wumb eipi epi sinerang molmun wumb ei ngunjung.

⁴⁶ Wumb en enim noman ende sek, ka piik enjing. Kunum kunum en enim men ngii owundu engim konu puk puk elmin. En enim kuni ngii eipi eipi ele ende nok nok elmin.

⁴⁷ Kunum kunum Gos embe ambilk tonu kindik, Jerusalem wumb yi piinjing. Wumb pii gii wumb, en enim noman tuk ka seng molmun. Kunum kunum Gos eim wumb kopur sipi orung sipi erang, wumb Jiisas kin pii gii nik enjing wumb ei pei pei orung sim.

3

Wu Endi Eim Simb Kis Mulum Ei Opu Ka Pum

¹ Piisa Jon tel tonu men ngii owundu prei ermbil ni punjungul. Kunum ei konu eni tekliki erang punjungul.

² Wu endi mulum, wu ei ok mam mengrim kunum ei simb yi er pirim mil pim. Wu ei tu wuk men ngii owundu ele, ondu embe, “Ka wii ele mundangin,” kunum kunum molpu, wumb ongii kom ku kenim nipi, er mulmba nik mundangin molulum.

³ Wu ei molpu kenim ni Piisa kin Jon tel men ngii owundu ele nirik pungul nge onjungul. Wu ei ek nipi wu tal ngopu yi nim, “Epi endi na nge,” nim.

⁴ Piisa kin Jon kin wu ni dinga kenjingil. Piisa ek nim, “Nim ya sil kenjii!”

⁵ Pe eim kan ak topu kenim ni, wu tal epi endi na ngungul ni piim.

⁶ Ba Piisa ek yi nim, “Na ku pinalim. Ba na palim epi ei ni ngumbii. Naseres konu, Jiisas embe ele na nind, ‘Nim angkin po!’ ”

⁷ Piisa angil tundung orung wu ni ambil tonu sim. Wu ni Jiisas dinga sipi, simb si kun er engim.

⁸ Wu ni puku sipi angpi pum. Pe wu tal kin men ngii nirik punjung; wu ni men ngii owundu pupu, puku sipi er andpi Gos embe ambil tonu kindim.

⁹ Wumb pei mulk kenjing ni wu ei andpi Gos embe ambil tonu kindpi endim.

¹⁰ Wumb piinjing wu endi men ngii owundu ondu ka wii ele molpu, ku ni epi ngei nipi, kenim ni molulum, ei wumb kenjing ni wu ei keimi mulum, kanik puku sik ol erim pute pii pol tunenjing.

Piisa Gos Ngii Owundu Ele Gos Ek Ka Ni Ngum

¹¹ Wu ei Piisa kin Jon tel punjngul konu ekii se pum. Pe wu amb pei sikir ok Solomon palting men ngii owundu palting endi konu andaring ele onjung.

¹² Piisa ei kanpi ek dinga nipi wumb ngum, “Enim Esrel wumb nimbil erang, enim ol ei noman embin to piinmin? Nimbil erang sil kin kanik enmin? Enim yi ni piinmin, sil nge dinga ele ni sil ol ka elmbil ele nge wu ei erambil opu andpi punum ni piingii? Ei mon!”

¹³ Eiparam ni, Aisak ni, Jeikop ei, Gos sinim ok sinim kupenjpini nol Gos ei, eim kongun wu Jiisas eim ambil tonu kindmin. Wu ei enim sik opu orung wumb ngunjung. Ba wu num owundu Pailos si kindmbii ni piim; ba enim wumb dinga puk mon nik eim kin bul ngunjung.

14 Enim wu ei ol kis endi enarpi wii kun ka multum, wu ei Jiisas Gos kingam mendpil bul ngok, yi nik, wu endi wumb to kundum wu ni piimba, ei kindangin kin, sin kin wangli nik.

15 Jiisas Gos kingam mendpil ei sinim wumb sipi noman konj ngolum. Wu ei enim to kundung, ba Gos nga er konj sim. Pe sil molpul kenjpil, ek ei ni tor kindmbil nge molmbul.

16 Sil Jiisas kin pii gii nembil kin Jiisas enim. Jiisas dinga ele yi wu ka elim. Enim kanik piinmin ei Jiisas eim sil pii gii ele nge erpi, enim wumb pei ningil ele enim.

17 “Keimi na piind engnan nol enim kin wumb owundu kin pii kun enarik kin Jiisas to kundjung.

18 Ba kumb ok Gos eim nge ek keimi nilmin wumb ek yi nik, Gos eim nge kingam Krais ngenj kumbii kulpu kulmba nirim. Pe akip enim wumb ol kis enmin ei, ek ni tor kindilmin wumb ninjing opu peni ele keimi punum.

19 Pe enim piik kin noman ak tunjung kin, kapli Gos eim enim ol kis ombu kil ngopu poru nimba.

20-21 Yi enjing kin Gos enim kin tep mulmba. Pe Gos enim noman tuk dinga ngang, ka piik mulngii. Gos ok ek dinga nirim, ‘Na Krais King Owundu enim kin kindmbii.’ Gos eim wu owundu ei sinim kin kindmba, wu ei embe Jiisas. Pe epin konu Jiisas er molum. Kunum ei Gos epi pei konj nga ermba mil ok eim ek keimi nilmin wumb en enim gupu ele nilmin. Kunum ele Gos Jiisas mei ele mani nga kindang eim ol ei ermba.

22-23 Moses ek yi nirim,

‘Owundu ei enim Gos, pe enim engnjing sipi,

Gos eim ek keimi nilmin wu ei, nam mił yi mułmba. Enim eim ek nimba mił piingii. Piik, nimba mił erngii. Pe wumb pei ek keimi nilim wu mił nimba ei piinerngii wumb ei Gos wumb top kundmba. Pe wumb ei Gos nge wumb nga mulerngii, Gos yi neng,' Moses piipi nirim.

²⁴ Gos ek ni tor kindilmin wumb ok yi nik, Samyuel kin Gos ek nilmin wumb ekii se tonu onjung. Pei yi ninjing, 'Kunum ei akip salim kunum ei,' pa ninjing.

²⁵ Enim Gos nge ek keimi nilmin wumb ei nge kingenjing mił mułngii. Enim nge kupenjing noł Gos ek dinga nipi pendrim mił sił mułngii. Gos Eiparam kanpi ek dinga nipi ngurum.

'Nim nge tilap ele wumb tilap pei na kengip ek ka nip ngumbii.'

²⁶ Gos eim nge kongun wu Jiisas er mundum. Pe kindang enim mulnjung konu ok om. Opu, enim Gos ek ka kengip top nipi ngumba nge om. Nimbil erang eim enim ol kis ombu kil ngumba nge om."

4

Piisa Kin Jon Tel Kan Ngunjung

¹⁻³ Wu tał wumb kankil, ek nikil mulnjungul; pe men ngii owundu ele wu tał wumb kankil ek yi mił ninjngil, Jiisas angpi tonu konj nga om. Pe yi ku wumb kulnjung wumb ei angk tonu ongii. Yi nengil, kulmał kalilim owundu kin, men ngii tep elim wu owundu kin, wumb kolk nga konj punalmin ni, piilmin wumb ombu ok, mon ek piik

kis piinjing. Pe emii peng wu taʔ ambil gii nik, kan ngunjung. “Kupiiring elip kos piimin,” ninjing.

⁴ Ba wumb pei ek ei piik, pii gii ninjing. Pe wumb pii gii nengin kin, wumb pei ei yi miʔ 5,000 wumb mulnjung.

⁵⁻⁶ Topuʔ Jura wumb owundu ni, men ngii kongun wumb ni, lo andan tolmun wumb ni, Jerusalem konu kuʔou tumun ninjing. Men ngii ele moʔuʔmun wumb ei Anas ni Kaiyapas ni Jon ni Elikander ni kuʔmaʔ kalilim owundu, eim nge wumb pei, kuʔou tunjung.

⁷ Gos nge ek se andilmbil wu taʔ en enim kumb ele engnjingil. Angkil, wu taʔ kii sinjing, “Elip dinga nipe elip embe nii nge ele oʔ ei enjingil?”

⁸⁻⁹ Gos Gui Ka Piisa kin piki top muʔum; pe eim ek yi nipi ngum, “Enim Esrel wu owundu ni men ngii kongun elmin wumb. Enim siʔ wu endi simb kis muʔang, paki topuʔ enjpiʔ ni, siʔ kin ek ningii enmin min? Wu ei er ka muʔum miʔ nenj ei enim piinmin min?

¹⁰ Yi erpi nim kin enim pei piyangin, enim Esrel wumb ei pei piingii ku. Jiisas Krai Naseres konu wu, eim embe ele wu ei ka moʔum. Moʔpu, yi enim kumb ele moʔum. Enim Jiisas ond peri ele to kundnjung, ba Gos eim Jiisas nga er konj seng opu konj pum.

¹¹ Ond tumunj endi enim ngii takilmin wumb si kindnjing ei nimbil erang enim konu ele kindngii ni piinenjing. Jiisas eim ond tumunj ei miʔ moʔang kin Jiisas eim ngii tumunj mendpiʔ miʔ moʔum. Eim ngii takilmin wumb si kindnjing.

¹² Wu eipi endi sinim kapli paki tunermba mon! Ei Gos sinim wu endi eipi andan topu ngunanim.

Jiisas endeim sinim sipi orung simba.

¹³ Wumb kenjing ni Piisa kin Jon tel ek dinga niki, dinga pu mulnjungul. Wu tal wumb kin mund mong kulenjingi. Yi piinjing ek mon ngii punalmbil ni piinjing. Wu tal mulnjungul yi piik kin noman pei piinjing ei ok wu tal ele Jiisas kin tep to mulnjungul ni piinjing.

¹⁴ Pe wu ei kenjing, ni wu ei ka molpu, wu tal kin angpi mulum ei, wumb en enim kenjing. Pe ek nik wu tal ngungii ek endi pinerim.

¹⁵ Wu tal kaunsil ngii si kindki tor pel ninjing. Wu tal pangil mi, en enim ek nik piinjing.

¹⁶ “Pe sinim wu tal kin nimbi ol ermin? Wu tal jep ol endeim erangi kin, wumb Jerusalem wumb pei kenjing. Pe ei sinim kapli koi ermin mi mon.

¹⁷ Ba mon pim kin, ek ei wumb konu pei pang piingii. Yi ermba ei piiki kin wu tal kin ek dinga nimin. Pe wu tal nga Jiisas embe ele niki wumb eipi ngunerngi.”

¹⁸ Pe wu tal wii to orung sik yi ninjing, “Elip nga ek endi Jiisas embe ele niki enerngi mon!” ninjing.

¹⁹ Ba Piisa kin Jon tel niki orung kindinjingi. Pe si Gos ek si kindpi enim ek ningii mi piimbi. Ei Gos kumb ele kapli ermba min? Ei enim piingii.

²⁰ Ba wu tal yi ninjingi, ‘Si gupu pandi tumbul mi mon. Epi kanpi ek piipi enjpi mi ei, wumb kanpi nimbi ni piinjingi.

²¹ Pe kaunsil wumb ek dinga endi nik wu tal ngunjung. Wu tal si kindki punjungul. Pangil, kaunsil wumb andlam endi kurpun, wu tal kan ngumun, ni piik enjing. Nimbi erang wumb

pei Gos eim embe ambilk tonu kindangan kin, kaunsil wumb wu tał kan ngumun nik enjing kapli enerim.

²² Wu ei wu tał, Gos jep oł erangił opu konj pum wu ei, kung ngii 40 pei mołum.

Gos Nge Tilap Wumb Prei Dinga Erik, Dinga Sik Gos Ningii Enjing

²³ Wu tał el elip wumb puł kombur kin punjunguł. Pukuł, wumb ei kankił kułmał kałiim owundu, ni tep elmin wumb ombu ek ninjing mił wumb kan ninjingił.

²⁴ Ek ei piik poru ni pendik, en enim noman ende kindik prei yi mił enjing. “Gos Owundu nim ei epin en, ya mani mei en, pe ep noł en, ei pei nim er sin.

²⁵ Gos Gui Ka je sin erinjpın Deipis ek gupu ele tor orum.

‘Ei Gos nim nge kongun wu, Gui Ka ek nirim. Nimbił erang wumb tilap eipi ei popuł sinmin. Pe wumb tilap ek yi ninjing. Sin epi owundu eramin piingii nik piinjing; ba ei kapli enerngii.

²⁶ Pe King pei konu orung pei kui er molk opu ermin ninjing. Pe wumb tep elmin wumb owundu kułou tok Gos Owundu to mani kindmin ninmin. Eim kingam Kraıs eim ekii se omba wu ei to mani kindmin nimin.’

²⁷ Keimi mendpił konu owundu ele, ya Eros ni Pailos ni wumb eipi ni Esrel wumb pei kułou tok Gos nim nge kongun wu ka wii, nim Kraıs ok kindan eim ya mani om.

²⁸ En enim kułou owundu tok, ek nik pendik, ek ei dinga pimba ni Jiisas ok yi nirim mił yi erik.

29 O wu owundu, nim piin wumb nim kin ek dinga ninmin. Ninim sin kongun wu mołmun ei paki tan, sin nim ek ei sin dinga kindpin ni tor kindmin. Kindpin, sin mund mong piinermin mon!

30 Nim angil to kindan ening pimba wumb ei ka mułngii. Jiisas nge embe ele jep ol enjii. Nim nge kongun wu ka wii Jiisas.”

31 Prei er poru nengin kin ngii mulnjung ngii ei olup erim. Pe Gui Ka en enim kin tuk opu piki to poru nim. Pe Gos embe ambilk tonu kindik Gos ek dinga nik, wumb kin mund mong piinenjing.

Gos Nge Tilap Wumb Noman Ende Sinjing

32 Pii gii wumb en enim noman ende sinjing. En enim ek endeim minj piik mulnjung. Wu endi epi eipi simba, ei na epi mendpil ninermba mon; epi sinim epi ende.

33 Jiisas nge ek se andilmin wumb ei, Jiisas nga konj tonu pum nik, ek ei ninjing. En enim ek ninjing, ek ei dinga pim. Pii gii ninjing wumb ei Gos nge noman ka mołpu poru nim.

34 Enim mołmun konu wu endi kuni ni epi sinerang, ka mułmba wu ei wumb pei mei sep ngii mołangin wumb, ei epi wumb eipi ngok, ku silmin, ku ei tu wunjung wunjung.

35 Tu wangin kin, ku ei sipik, Jiisas nge ek se andilmin wumb simb ele kindnjing. Pe Jiisas nge ek se andilim wu ei sik kanik, wumb kuni sinarpi elim wumb kanik mok tok ngołmun.

36 Pe wu endi Saipris konu mułum wu ei embe Josep. Eim Liiwai wu endi, Gos nge ek se andilmin wumb, eim embe eipi endi ngunjung ei embe

Banapas ninjing. Embe ei nge pule yi, wumb noman tuk paki tolum wu.

³⁷ Wu ei eim, wu eipi endi, eim mei ei top erim ku ei tu wupu kin, Gos nge ek se andilmin wumb mulnjung simb ele kindim.

5

Ananaiyas Kin Sipaira Tel

¹ Ba wu endi mulum wu ei embe Ananaiyas, ambim nge embe Sapaira. Ananaiyas eim mei orung ei wu eipi ngopu ku sim.

² Pe ku sirim ku aninga ei nge ambilpi wiik top se mulum. Eim ambim ei piipi mulum. Ananaiyas eim ku orung sipi tu wum. Tu wupu, Gos nge ek se andilmin wumb mulnjung konu simb ele sim.

³ Pe Piisa ek nim, “Nimbił erang Seisen nim noman kin piki topu mulum. Pe nim Gui Ka kin ek kend to pendkin, mei ku orung sin ku ei orung tu wun palim.

⁴ Ok wumb mei top enenjing kunum ei, mei ei nim nge, ba mei top er poru nengin, pe ku ei nim nge sim. Nimbił erang nim noman yi mił palim. Nim wumb kankin ek kend ton ni piin ei mon; nim Gos kin ek kend to ngon.”

⁵ Ananaiyas ek ei piipi, mani pupu, bok topu kulum. Pe wumb ek ei piik, mund mong kulnjung.

⁶ Pe wu kangi wu ok, wu ei alap pandi to sipik, kui tunjung.

⁷ Ekii se eni tekliki o pang, Ananaiyas ambim opu tor om. Ba ol yi eim piinenim.

⁸ Pe Piisa ek nipi amb ei ngum, “Nimbił oł en? Elip mei ku sinjngił kapli yi mił enim min mon?” Pe amb ek nim, “Ei keimi nin. Yi mił sił sinjpił.”

⁹ Piisa ek nga nipi ngum, “Nimbił erang elip ek ni endi kind pendkił Gos Gui Ka enim mił ei kenmbił ni enjngił? Nim nge wanim wumb sik kui tungii sipnjing wumb ei ok ngii ondu ele mołmun. En enim pe nim sipngii ku.”

¹⁰ Pe nga sikir amb ni, Piisa simb ele mani opu bok topu kolpu pim. Ba wu kangi wu ombu nirik onjung. Ok, kenjing ni amb ei kolpu pim. Ok, sipik wam pim konu mandi eim kui tunjung.

¹¹ Pe Gos nge pii gii wumb konu orung orung ei mulnjung wumb ei, mund mong kulk mulnjung.

¹² Gos nge ek se andiłmin wumb, jep oł kanim kanim wumb pei mulnjung konu tuk enjing. Pe pii gii niłmin wumb en enim, men ngii owundu andaring Solomon nge palting ele ek nik kułou to mołmun.

¹³ Pe tor wumb mund mong kulk ok ende mulenjing. Pe wu amb en enim pii gii wumb Gos embe ambilk tonu kindnjing.

¹⁴ Wumb pei Jiisas kin pii gii ninjing. Pe Jiisas nge tiłap ele wumb pei tuk onjung.

¹⁵ Wumb enim kis erim wumb ei, tu wuk andlam ele pendnjing. Pe peł kanim kanim tu wuk pendnjing. Pendik, yi ni piinjing, eni tang, Piisa opu kin, eim min men ei wumb to tingndang wumb ombu ka mułngii ni piinjing.

¹⁶ Wumb konu orung orung wumb, kin Jerusalem wumb orung pei mulnjung wumb, pei ok kułou tunjung. Wumb ei ok mił, ening pim wumb tu wunjung. Pe gui kis tuk mułum wumb

kombur tu wunjung wumb ombu pei ka molk poru ninjing.

Gos Nge Enjel Kindang Ek Se Andilmin Wu Ombu Si Tor Sim

¹⁷ Kułmał kałilim wu owundu ni, eim nge wumb ni wumb kolk nga konj angk piinałmin wumb ni pei wumb ei Jiisas nge ek se andilmin wumb kin noman kis piinjing.

¹⁸ Pe wumb ombu ok Gos nge ek se andilmin wumb sik, er kan ngii kindnjing.

¹⁹⁻²⁰ Ba epin emii peng, Gos eim enjel kindang opu, kan ngii owundu aki topu, wu ombu si tor tu wum. Tu wupu yi nim, “Enim puk, nirik men ngii owundu ele puk, pe noman konj ek onum ek ei wumb kanik ningii,” pa nim.

²¹ Gos nge ek se andilmin wumb ek ei piik pendik punjung. Kupiiring okrii puk men ngii owundu ele wumb ek ni wumb ngunjung. Kułmał kałilim wu owundu ni ei wu kombur kin onjung. Ok kaunsil ni Esrel wumb noman pim wumb kin kułou tunjung. Tok, ek nik kan ngii kindik, Gos nge ek se andilmin wu ombu kindangin, wangin ninjing.

²² Pe kan ngii ele tep mołulmun wumb puk kan ngii ele kenjing ni, Gos nge ek se andilmin wumb mulenjing. Kanik, puk ek yi ninjing.

²³ “Sin kan ngii ele kenjpin ni ngii ondu dinga ngo pendnjing. Nga kan ngii tep wumb ngii ondu ele angk mulnjung. Pe sin kan ngii aki topun, kenjpin ni wumb endi nirik mulenjing.”

²⁴ Men ngii owundu ele tep mołulum wu owundu ni kułmał kałilim wu owundu ni wumb

ek ei piik noman embin to piinjing. Piik yi ninjing, “Pe nga nimbił oł ermba,” ninjing.

²⁵ Pe wu endi opu yi nim, “Enim wu kombur kan ngii kindnjing, wu ombu puk mer men ngii owundu ele wumb kanik Jiisas ek nik ngok mołmun,” pa nim.

²⁶ Kan ngii tep elim wu ni eim wu kombur ni puk, wu ombu simin ni punjung. Puk, wu ombu kepii tunenjing. En enim mund mong kulnjung, wumb ok ku sik tungii ni piinjing.

²⁷⁻²⁸ Pe wu ombu tu wuk kaunsil wumb mulnjung konu tuk ele engindnjing. Pe kulmał kałiłim wu owundu ek dinga nim. “Sin enim kanpin mon ninjpin, enim wumb kanik Jiisas embe ei nge nik wumb ngunerei mon ninjpin. Pe enim wumb Jerusalem konu wumb enim ek ei nge pei mołmun. Enim ek nik, sin wu ei to kundunjpun,” ninmin. “Gos sin kin ekii se kos piimba.”

²⁹ Ba Piisa kin Gos ek se andiłmin wu pei ek dinga ninjing. “Sin Gos nge ek ei piimin, wu ek ei piinerman mon!” pa ninjpin.

³⁰ “Enim Jiisas ond peri ele to kundnjung. Ba sinim ok kupenjpın noł nge Gos opu Jiisas erpi konj sim.

³¹ Gos eim si mengpi sipi, eim angil tundung orung mundang mołum. Pe eim sinim nge wu owundu mołpu, sinim paki top mołum. Pe Esrel wumb noman to ak topu sinim oł kis ombu kil ngopu erpi pum mołum.

³² Sin wu ombu epi pei mołum, ei nge kenjpin ni tor kindpin onmun. Pe Gos nge Gui Ka ek yi ninim. Gos eim ek piik pii gii ninmin wumb ei Gos Gui Ka wumb ombu ngonum.”

Gameliyel Ek Nim Ek Se Andilmin Wumb Kaunsil Ek Ka Nim

³³ Pe wu owundu ombu ek ei piik, noman kis peng kin, Jiisas nge ek se andilmin wumb to kundmun, ni piik enjing.

³⁴ Pe kaunsil konu lo ek piilmin wu endi engim. Wu ei eim lo ek piilim wu num, wu ei embe Gameliyel. Eim wumb lo ek nipi ngang wumb eim embe ambil tonu kindilmin. Wu ei yi nim, “Jiisas nge wumb ei anda kindangin pangin,” nim.

³⁵ Eim ek nipi kaunsil wumb ngum, “Enim Esrel wumb, pe enim ol endi ya wu ombu ermin ni enjing kin, enim Esrel wumb, en enim pii kun erik erngii,” pa nim.

³⁶ “Enim piinmin! Ok wu endi multum. Embe ei Tiyras eim yi nim, ‘Na, nam noman dinga palim.’ Yi neng kin, wumb 400 eim ek ekii sinjing. Ba wumb eim to kundnjung. Pe eim ekii sinjing wumb tungu punjung. En enim kongun ei wii mil enjing.

³⁷ Ekii se gapman wumb embe pulang Galilii wu Juras eim wumb kombur nipi sim. Wumb ei Juras nim ek ei puk gapman wumb kin opu erpin tumun ninjing. Ba eim yi ku kulum. Kulang, wumb eim kin ekii sinjing wumb, ei tungu eipi eipi puk poru ninjing.

³⁸ Yi ku akip na enim kanip nind. Enim Jiisas ek se andilmin wumb ombu nge kanik tungu erngii. Erik, kan wiik to mulngii. Pe wu endi eim kongun ei pul pendip ermbii ni ermbe. Wumb ombu ek ei keimi punermbe mon nik.

³⁹ Gos eim kongun ele nge pul wu pim kin, enim

andlam ondu ngunerngii. Ondu ngunenjing kin enim Gos kin opu erngii.”

⁴⁰ Yi neng kin, eim nim ek ei piinjing; Gos ek se andilmin wu ombu wangin tunjung. Enim Jiisas ek se andilmin wu ombu wangin kepil tunjung. Tok, ek yi ninjing, “Enim nga Jiisas embe ele nik enerngii mon!” ek dinga nik ninjing. Nik, si kindangin punjung.

⁴¹ Pe Jiisas ek se andilmin wu ombu kaunsil ni wumb mulnjung si kindik, anda punjung. Puk yi piinjing, Gos yi nipi piim, “Sinim wumb owundu mil molmun ni, Gos sinim to tonu kind mundum. Nimbil erang, Jiisas nge embe ele sinim singambil piinmin.”

⁴² Kunum kunum men ngii owundu ele ni enim ngii konu ei, wumb kanik Gos ek nik ngok er mulnjung. Ek yi ninjing, “Jiisas wu ei ekil se omba, wu ei eim ek pol ka wii ei si kindnenjing, kongun er andik nik minj mulnjung.”

6

Wu Angil Orung Nga Tal Jiisas Nge Se Andilim Wumb Paki Tunjung

¹ Kunum nga Jiisas nge wumb pei tonu onjung. Wumb Jiisas nge wumb Griik ek nilmin wumb ei Eipru wumb ek nilmin wumb ei kin kis piinjing. Yi nilmin, “Wumb kombur kuni ni epi sinerim wumb ei kunum kunum paki tolmun. Ba sin amb enim paki tunanmin. Amb wenjing kulnjung amb ombu sinim paki tunanmin.”

² Yi erangin kin, Jiisas nge ek se andilmin wu engki nga tal molk Gos nge wumb pei wii tok,

“Wei!” ninjing. “Pe sin Gos nge ek ni ngolmun ei si kindpin kuni mok to mulnjupun kin ei kapli enermba mon.

³ Ba engnan nol enim wu angil orung nga tal kurngii. Wu ombu en enim embe ka peng, wumb Gos ek piik erangin, en enim Gos Gui Ka tuk ele mulang wumb ei ni Gos Gui Ka wumb ei kin mulngii. Wumb ei ni peng ka pepi ermba wu ei, sin to tonu kindamin sinim kongun ei tep erngii.

⁴ Pe sinim kunum kunum prei erpin Gos ek nipin, wu amb ngopun molmun.”

⁵ Pe wumb pei ek ei piimin ni, ka piinjing. Pe wumb nik tonu kindangin Siipen ni wu ei pii gii wu dinga wii, Gui Ka eim kin piki to mulum. Pe Pilip to tonu kindnjing. Prokoras ni Nikanor, ni Taimon, ni Parmenas, ni Nikolas. Nikolas eim tilap eipi Andiyok konu wu, ba ok Jura wumb tilap ele tuk orum.

⁶ Pe wu ombu Jiisas nge ek se andilmin wumb kumb ele engnjing. Pe Jiisas nge ek se andilmin wu prei erik angil tonu kindik enjing.

⁷ Pe Jiisas ek ei pang wumb pei piinjing. Pe wumb pei Jiisas nge wumb Jerusalem konu mulnjung. Jiisas kin kulmal kalilmin wumb ei pei pii gii ninjing ku.

⁸ Siipen eim Gos nge noman ka nipi eim wu dinga mulum. Pe eim jep ol pe wumb kin molmun konu tuk elim.

⁹ Pe wumb ok Siipen kin ek opu er nik. Wumb men ngii endi engim. Wumb ombu ngii takik ei Jura konu tuk ele tekik. Ek ei men ngii ele nge “Priiman,” pa nilmin. Pe Jura wumb kombur

konu Sariiniya ni Aleksandriya ni Silisiya, Eisiya konu wumb onjung kin Siipen ek opu er ninjing.

¹⁰ Gos Gui Ka Siipen mułum konu noman ka ngum. Yi erang kin, wumb wii eim ek to mani kindngii ba pinerim.

¹¹ Pe wumb ek kend tok erangin, wumb eipi kombur ek ni piik punjung. Pe wumb ombu yi ninjing, “Sin piinjpın. Eim Moses kin Gos tel ek ei nipi kis erim.”

¹² Wumb ei ok, wu amb mulnjung konu kend tok nik, wu lo ek pulmun wumb ni men ngii kongun wumb ei kanik nik, pei mulnjung konu kanik ek kend tok ninjing. Nik puk, Siipen ambil gii nik sipik, kos ngii konu sipnjing.

¹³ Enim wu kombur kindangin kin andik angk eim kin ek kend tok ninjing wumb ombu yi nik. “Kunum kunum wu ei eim ek kis nipi ya Gos ngii konu ele nipi lo ek nipi elim ku.

¹⁴ Sin piinjpın eim yi nim, ‘Jiisas Naseres eim konu ele kis mondpu, Moses ol ok nirim ek ei topu eipi kindpi ermba,’ ” pa nim.

¹⁵ Wumb pei kaunsil ngii mulnjung wumb ei, pei wu ei minj kenjing. Pe wumb kanik mulnjung ni Siipen kumb ningil ei Gos wu sinim tep elim wu kumb ningil yi mil nge sim.

7

Siipen Eim Ek Nipi Ek Pii Kun Elmin Wumb Ngum

¹ Pe kulmal kalilim wu owundu ei yi nim, “Ek ei keimi min?”

² Siipen yi nim, “Erinjpın noł ni engnan noł, enim piyei! Ok sinim kupenjpın Eiparam eim Mesoposemiya konu owundu multum. Eran konu puneririm kunum ele Gos eim nge tılang ka wii ele Eiparam kin tor om.

³ Pe yi nim, ‘Nim mei konu ni angnim noł si kindnjii. Pe nim pan, na mei endi nim andan to ngumbii,’ nirim.

⁴ Pe Eiparam eim Kaltiya konu si kindpi, Eran konu pupu mułum. Pe ekii se eim arim kułum. Kułang, Gos eim kindang opu, ya mei ele mułum; konu pe sinim mołmun konu ei.

⁵ Gos Eiparam mułmba mei konu endi ngang, kongun er mułmba mei konu endi ngunerim mon! Pe mei aninga endi ngumba ei ngunerim mon. Ba Gos ek yi nim, ‘Ekii se mei ei ngamb, nim embilnjii, ei nim tılap ni nim kinganim noł ele mułngii.’ Eiparam kangıl mulenjing kunum ei Gos ek yi nim.

⁶ Gos ei yi mił nim, ‘Ekii se nga kinganim noł wumb mei eipi nge ele mułngii. Nim nge kinganim noł wumb mei eipi nge ele molk wumb mei wumb ei kongun wii er mułngii. Mułangin, wumb eipi enim oł embin tui er kis mundngii, ei kung ngii 400,’ pa nim.

⁷ ‘Nim nge kinganim noł wumb ei kin kongun wii er mułngii, ba ekii se, na wumb tılap eipi ei kin kos er ngumbii. Nimbił erang nim nge tılap mei ei si kindik pungii.’

⁸ Ba ok kunum ele Gos eim Eiparam kin, ek dinga mon endi ni pendrim. Gos eim Eiparam kin ek dinga nip ekii se ermba ei nirim.

⁹ “Ok sinim kupenjpin noł wu engki nga tał, Josep kin noman kis piik, Josep wumb eipi ngok ku sik. Pe wumb ei Josep sik Eisip konu sipik. Ba Gos Josep paki topu multum.

¹⁰ Epi endi eim kin omba erim ei Gos eim paki tum. Pe Gos Josep kin noman ka ngopu erang, Josep kongun ka erim. King Pero yi nim, ‘Nim Eisip konu tep wu owundu molkun, na ngii konu epi pei tep mulnjii,’ nirim.

¹¹ Ekii se Eisip konu kumb kuni owundu sim. Pe Keinan konu orung orung, kuni owundu sim ku. Oł embin tui ei pim. Pe sinim kupenjpin noł ombu kuni ka si nungii mił pinerim.

¹² Ba Jeikop mołpu piim ni, kuni wuł Eisip konu pei mołum ninjing. Pe eim kingam noł, sin kupenjpin noł ei kumna Eisip konu kindang punjung.

¹³ Ekii se nga kindang punjung. Pe Josep eim angim noł ek dinga nim, ‘Na Josep moł.’ Yi neng kin, Pero piim Josep nge wumb tiłap ende onjung ni piim.

¹⁴ Pe Josep ek nipi kindpi, ‘Arim Jeikop wangli,’ nim. Eim kin eim nge wumb tiłap ei 75 mendpil ouni onjung.

¹⁵ Pe Jeikop wuł mani Eisip konu pum. Pu mołpu kulum. Eim kingam noł ei sinim kupenjpin noł kulnjung ku.

¹⁶ Pe Jeikop eim kingam noł eim sipik Sekim konu kui tunjung. Ok Eiparam eim Emor wumb kin mei Sekim top er sirim.

¹⁷ “Gos kunum ei epi ei ermbii ni piirim. ‘Ok Eiparam kanpi ermba,’ pa nirim. Kunum ei epi

pei tonu omba enim. Esrel wumb tilap ei Eisip konu owundu tonu onmun ei ok Eisip konu piki tonum.

¹⁸ Ekii se Eisip king endi tonu orum. Ei Josep pii pol tuneririm.

¹⁹ Wu King ei sinim nge wumb tilap ele ambil gii dinga nirim. Sinim nge kupenjpın nol ol kis erpi ngum. King ei ek dinga nipi Esrel wumb, wu kangıl mengingii ei anda kind pindangin kolk poru ningii nirim.

²⁰ Kunum ele Moses tonu om. Kangi ei Gos kan ka kenim ni Gos kangi ei kin noman ngum. Arım mam tel ngii konu tep er mułangıl oi tekliki o pum.

²¹ Ekii se kangi Moses eım andaring pendnjing. Pe king Pero ambılam eım kan sim. Sipipi eım kingam mıł se mułum.

²² Moses eım Eisip ol elmin mıł ei andan tangin er mułum. Eım wu dinga mıpu, kongun erpi, ek dinga nipi elim.

²³ “Moses eım mıpu pang kin, kung ngii 40 pei o pang, mıpu piim. Esrel engnan nol mımun konu pup kenmbii ni piim.

²⁴ Pupu kenim ni, Eisip wu endi pupu Esrel wu mułum konu kepii tum. Pe pupu Esrel wu ni paki tum. Moses eım wu ei to orung kindim. Kindpi, Eisip wu ei to kundum.

²⁵ Eım yi piim, nam tilap Esrel wumb ende ni piim. Gos sinim Moses angıl ele paki tonum ni piingii ni piim. Ba wumb yi ni piinenjing.

²⁶ Kupiiring nga wu tal opu enjngıl, Moses konu ele tor om. Opu, wu tal opu enjngıl ei, embii ermbii ni erim. Yi nim, ‘Elip angim angim, nimbıl

erang opu erngil enmbil?’

²⁷ Pe wu endi angim kin opu erim wu, ei Moses ambil peri ngum. Ngopu yi nim, ‘Nim wu wumb nii nim wu owundu mundang molkun sin tep erii?’ nim.

²⁸ ‘Oltin Eisp wu endi to kundun mił, akip na to kundnjii en min?’

²⁹ Wu ei yi neng kin, Moses sikir tonu pupu Miriyan konu eipi nge ele mułum. Ekii se eim kingam tał mulnjunguł.

³⁰ “Mułangił, eim kung ngii 40 pei opu pum. Gos kindang sinim tep enim, enjel ei nge opu ond kembis endi pim konu ele dup erang num. Konu ele mandi pupu dup kenmbii ni piim. Dup komung Sainai mani num. Dup tukrung ele mołpu ek endi yi nim.

³¹ Moses oł ei kanpi piim; eim kum sep piipi mandi pup kenmbii ni pum. Pe Gos Owundu ek yi nim,

³² ‘Na Gos nim nge kupanim noł Gos moł. kupenjng Eiparam, Aisik, Jeikop, wu kei na Gos moł.’ Pe Moses puku sim. Sipi, eim Gos kenmba gał erim.

³³ Pe Owundu ek yi nim, ‘Nim simb kum pałim ei sikind! Na Gos moł, ya konu ele nim angilin konu ei konu ka wii mendpil salim.

³⁴ Na nge wumb, Eisp konu kis er mołmun ei, na kanip moł. Na enim kei ninjing ei piinj. Pe na mani op paki tumbii nge ombii. Kongun embin tui ei si kindmbii. Pe nim na kindamb Eisp konu punjii, ” pa yi nim.

³⁵ Siipen ek yi nim, “Moses ei ok enim ni wu owundu mołpu sin tep mułii nim?” Yi ninjing,

“Gos eim dinga ele enjel ei kindang ond kembis Moses mandi ele pum. Wu ei nga Gos kindang pupu tep wu molpu Esrel wumb sipi orung simba nge pum.

³⁶ Moses eim wumb sipim. Pe eim Gos nge jep ol kanim kanim erim. Erpi pupu, ep nol kundii mulum konu jep ol erim. Pe konu wumb mulenjing konu, kung ngii 40 pei opu pum.

³⁷ Esrel wumb pei mulnjung. Pe Moses eim Esrel wumb kanpi nim. Enim nge engnjing endi Gos sipi, to tonu kindmba wu ei, nga Gos kongun endi, ol ekii se ermba ei piipi nipi ermba.

³⁸ Ekii se wumb mulenjing konu ele kulou tunjung. Pe Moses Esrel wumb kin mulnjung. Enjel eim ek nikil tonu kumung Sainai komung mulnjungul. Molkul kin, Gos nge ek sim. Ek ei ek konj ka seng kin sinim kupenjpin nol, Moses nipi ngurum. Ek ei konj seng kin, pe nga ek ei sinim salim ku.

³⁹ “Ba sinim kupenjpin nol ei Moses ek piiner-min ninjing. Nik, ‘Mon,’ pa nik. ‘Sinim Eisip konu orung nga pamin,’ pa nik, yi piinjing.

⁴⁰ Pe Esrel wumb Eron kanik ninjing, ‘Nim sin nge gos eran kin kumb se pang kanpin ekii se bin,’ ninjing. ‘Pe Moses eim sin Eisip konu tor tu wumba; ba eim jili orung punum, sin piinanmin.’

⁴¹ Kunum ele kung kou wal endi enjing. Pe kulmal kalk gos kend ei ngunjung. Pe epi ei en enim angil ele enjing epi ei kin ka piik embe ambil tonu kindik er mulnjung.

⁴² Yi erangin kin, Gos en enim kin bul ngum. Ngang kin, en enim oi, kanjip, eni ei embe ambil tonu kindik, epi ombu sin gos erngii nik, Gos

erngii mer mon ele Gos ek ei ekii se ermba piilmin. Wumb ei ek pulk ek ei yi nim.

‘Enim Esrel wumb enim ok ya konu wumb mul-
lerik kunum ei enim kung ngii 40 pei mulk,
enim kung kou ni kung siipsiip ni ombu
kulmał kalk na ngonarik elmin. Ba enim ek
kend gos kulmał kalk ngok enmin.

⁴³ Enim kend Moluk gos ngii ele sipnjing. Pe
kanjip kin gos kend Rapan elmin. Enim epi ombu
erik embe ambilk tonu kindik enmin. Pe na enim
kindamb Bepilon konu orung orung pungii.’ Gos
Owundu ek yi nim.”

⁴⁴ Siipen ek yi nim, “Sinim kupenjpin noł, ok
wumb mulnjung mei ele mulnjung. Kunum ele
Gos ek piimin nik, alap ngii endi Gos nge alap
ngii tekik, nimbił erang Gos nge eim embe ambilk
tonu kindngii. Erik, alap ngii ei Moses kanpi yi
mił tekei, nirim.

⁴⁵ Kunum ekii se sinim kupenjpin noł Josua kin
ok en enim wumb mei singii onjung. Wumb konu
tilap eipi nge mei sinim kupenjpin noł pangin kin,
Gos wumb tilap eipi ei to kindrim. Kunum ei, Gos
nge ngii alap ei sipnjing. Sipik, alap ngii takik
Gos eim embe ambilk tonu kindnjing kunum ele
Deipis tonu orum.

⁴⁶ Gos eim Deipis kin noman ngang, Deipis prei
erpi Gos Jeikop kin ngii endi tekmbii nim.

⁴⁷ Ba Solomon Gos ngii endi tekim.

⁴⁸ “Ba Gos Owundu mendpił wumb takilmin
ngii ei mulałim. Gos nga ekii se ermba oł ei piipi
nilim wu yi nirim mił.

⁴⁹ Owundu ek yi nim,

‘Epin konu ei na peɫ miɫ tep erip moɫ, mei konu ei na simb ele tonu kind send konu tep erip ku moɫ. Ngii nipe ngii na ngii nik takinmin? Pe na kor moɫup ermbii ei konu jili?

⁵⁰ Pe nga na angil ele epi ombu pei enenj min? Gos yi nim. Gos nge ek ni tor kindilim wu endi yi miɫ nirim. Gos Owundu mendpiɫ eim wumb takilmin ngii ei molakilim.’

⁵¹ Enim wumb Gos ek piinalmin, enim wii moɫmun wumb noman kom, ni epi pinalim. Kunum kunum enim Gos Gui Ka to kindik kindik enmin. Enim ok kupenjing noɫ mulk oɫ ei nge enim yi moɫmun.

⁵² Ok Gos ermba oɫ piipi nilim wu ei wu nii muɫum? Pe enim kupenjing noɫ wu ei kin oɫ kis endi enjing min mon? Mon! Wumb ok tonu ok Gos ek kun palim miɫ nik wu endi ekii se omba wu ei oɫ kis endi enalim mon. Yi nik erik wu ombu to kunduk. Wu ei wu ka; ba pe akip enim wu ei enim puk wumb opu orung mulnjung konu nengin eim to kundnjung.

⁵³ Enim Gos nge lo ek ei sik ei, enjel gupu ele sinim kupenjpın noɫ sik. Pe nga ek ei sinim piınmin ku, ba ekii sinanmin.”

Siipen Ku Tangin, Kulum

⁵⁴ Ek ei piınjing miɫ nenj noman ele keimi tang kin, piınjing. En enim gupu mong kongk, Siipen kin popuɫ kis sinjing.

⁵⁵ Ba Siipen, Gos nge Gui Ka kin piki to muɫum. Muɫang kin, eim ei epin konu dinga kenim ni, Gos konu ka wii tiɫang ka wii er sim konu Jiisas Gos angil tunding orung engim.

⁵⁶ Pe Siipen ek nim, “Kinei! Na epin konu ka wii seng kand; wu kingam Jiisas Gos angil tundung orung anglim.”

⁵⁷ Yi neng kin, wumb wii dinga wii tunjung. En enim kom ambilk pandi tunjung. Sikir puk, Siipen ambil gii ninjing.

⁵⁸ Pe eim konu owundu ele to tor kindnjing. Kindangin pang, ku sik pum konu ku tunjung. Wumb ok kin ek kis nik enjing, wumb en enim konduk gulk, wu kongun wu endi mułum konu mandi kindnjing. Kangi wu ei embe Sol.

⁵⁹ Pe wumb Siipen ku to kundmun ni enjing. Pe Siipen prei yi erim, “Owundu Jiisas, na nge noman tuk ei nim se!”

⁶⁰ Pe Siipen eim gopsing pii poł mołpu wii dinga tum, “Gos Owundu, nim ol kis ei er orung kindnenjii.” Siipen ek yi nipi, eim kułum.

8

Siipen To Kundnjung Ei Sol Eim Noman Ka Piim

¹⁻² Siipen to kundnjung. Wumb kombur Gos nge ek ei pii gii ninjing wumb ombu Siipen kui to pendik, ke owundu ninjing. Sol noman ka piim kunum ele Gos nge wumb Jerusalem konu mulnjung wumb ei ol embin tui enjing. Yi erangin kin, wumb Gos ek piik mulnjung wumb ei tungu punjung. Puk, Jura konu ni Sameriya konu eipi eipi punjung. Ba Jiisas nge ek se andilmin wumb Jerusalem konu er mulnjung.

³ Pe Sol eim Gos nge wumb er kis er endim. Wumb ngii konu pei nirik pupu wu amb ni sim. Sipi, kan ngii ele kindpi elim.

⁴ Pe Gos ek piinjing wumb tungu puk eipi eipi puk, Gos ek ka ei nik wumb ngunjung.

⁵ Pilip Sameriya konu owundu ele mani pum. Pupu, Jiisas nge embe Krai ekii se omba ek pul ele nipi wumb ngum.

⁶ Wumb pei Pilip Gos ek nim ei piik. Pe Pilip ek nim ei wumb kom se piinjing. Piik, Gos jep ol erim ei kanik enjing.

⁷ Wumb pei gui kis tuk mulum; wu onjung wii dinga tok wumb nga ka mulnjung.

⁸ Yi erang kin wumb konu owundu ele mulnjung wumb pei ka piinjing.

⁹ Wu endi konu owundu ele mulum, wu ei embe Saimon. Ok eim kum kondpu ol kanim kanim elim wu. Yi erang kin, Sameriya wumb noman pei piinjing. Eim yi nilim, "Na wu owundu."

¹⁰ Pe wumb embe pim wumb pinerim, wumb pei Saimon ei piinjing. Wumb molk yi ninjing, "Wu ei Gos nge dinga piinim," ninjing. Wumb eim kanik wu owundu dinga wii nilmin.

¹¹ Wumb Saimon ek ei dinga piinjing. Nimbil erang ei kunum kunum ol ombu erang kanik, jep ol ei keimi ni piilmin."

¹² Ba ekii se Pilip eim Gos enim ek ka ei nipi, Gos nge epi kanim kanim ei andan tang kanik, Gos embe ele nipi sinim tep er molum ni, Jiisas embe ele neng, pii gii nik, wu amb ni ok nol pinjing.

¹³ Pe Saimon pii gii nim ku. Pe nol pepi Pilip kin ouni mulum. Saimon molpu kenim ni Gos nge jep ol kanim kanim Pilip erim. Erim ei, kanpi tungu erim.

¹⁴ Jiisas nge ek se andilmin wumb Jerusalem konu molk piinjing ni Sameriya wumb Gos ek

piinmin, ninjing. Yi nengin kin, Piisa Jon tel konu ele kindangin punjngul.

¹⁵ Wu tal al mani pukul Gos kin prei erangil, Gos wumb ombu paki topu Gos nge Gui Ka ngumba ni punjngul.

¹⁶ Nimbil erang Gos nge Gui Ka ei mani wang kin, ei sinenjing. Jiisas kin pii gii nik, eim embe ele mendpil nol pinjing.

¹⁷ Pe wu tal wumb angil tonu kindangil wumb ei Gos nge Gui Ka sinjing.

¹⁸ Saimon kenim ni Jiisas nge ek se andilim wu tal wumb angil tonu kindangil wumb Gos Gui Ka sinjing. Yi erangil kin, Saimon kom ku si ngopu wu tal kin tu wum.

¹⁹ Eim ek yi nim, "Elip noman dinga ei nge na nge! Na wu endi angil tonu kindamb Gos nge Gui Ka simba," nim.

²⁰ Ba Piisa ek nipi ngum, "Gos eim epi ei wii ngolum ei, nim ku ngop simbii ni piikin nin min? Pe Gos nim kin ku kin, ouni poru nimba.

²¹ Ei nim epi mon, nim noman tuk Gos kaninim, ba ei kapli enanim mon.

²² Nim noman to ak tokun, keimi ol kis en ei si kindkin, ninim Gos Owundu kin prei enjii. Erang kin, nim nge noman kis piin ni ol ombu Gos kil ngopu si kindmba.

²³ Na nim kand. Nim noman tuk epi kis pei noman palim. Yi ku nim keimi poru nimba mendpil." pa nim.

²⁴ Pe Saimon ek nipi orung kindpi yi nim, "Elip Gos kin prei erngil na paki tumba. Prei erangil kin, epi elip ek ninjngil epi ei na kin tonu onenmba."

²⁵ Pe Gos nge ek se andilmin wu tał ek nikił poru ninjingił. Owundu ek ni poru ni pendkił Jerusalem konu nga orung punjnguł. Andlam ele pukuł Gos ek ka Sameriya konu wumb tilap pei ni ngokuł ngokuł punjnguł.

Esiopiya Wumb Mulnjung Konu Pilip Ek Ka Nipi Ngum

²⁶ Owundu kindang sinim tep enim enjel ei opu Pilip kin ek nim, “Nim pukun orung tor pukun Jerusalem andlam si kindkin, Geisa konu orung mani punjii.” Andlam salim ei orung wumb mulałmin.

²⁷ Pe Pilip angpi andlam ele pupu kenim ni Esiopiya wu endi mułum. Wu ei wu owundu mołpu, Kandesi konu Kuin kin kongun er mułum. Pe Esiopiya wu eim ku ni epi pei tep er se mułum. Wu ei Jerusalem konu Gos embe ambił tonu kindim, ek piimbii ni om.

²⁸ Pe eim nga ngii konu orung ba erim. Eim kung os karis ele mołpu, Aisaiya Gos nge ek ni tor kindilim wu ei mon poł pendim er gerpi pum.

²⁹ Pe Gos nge Gui Ka Pilip kin yi nim, “Nim sikir tonu pukun kung os karis ei kin tep to punjii!”

³⁰ Pe Pilip sikir pupu tonu pum. Pupu, piim ni wu ei Gos Aisaiya nge ek ger pum. Pilip ek nim, “Pe nim gerin ek pułe, nim piin min mon?”

³¹ Wu ei ek yi ni orung kindim, “Pe wu endi na andan tunenjing kin, na er kanip piimbii mił nenj?” Pe Pilip kanpi nim, “Nim na moł konu tonu wa!”

³² Ek ei Gos ek gerim yi mił gerim.

“Eim tu wunjung ni kung siipsiip mił to kundngii nge tu wułmun oł ei tu wunjung. Kung siipsiip wał ei enjin kopus siłmin ei ke ninalim.

³³ Eim to mani kindik, kos er kun enenjing mon. Wumb endi opu eim tilap wumb yi mulnjung. Mołmun nimba wu ei kapli enanim. Eim epin konu pum.”

³⁴ Pe Esiopiya wu ei Pilip kii sim, “Gos nge ek ni tor kindilim wu piipi yi nim ek ei nii pułum? Eim kin ninim min, wumb eipi kin ninim?”

³⁵ Pe Pilip ek nipi wu ei ngum. Eim Gos ek nipi Jiisas ek ka ei nipi ngum.

³⁶ Andłam ełe pukuł, noł endi pim konu punjnguł. Wu num ni yi nim, “Noł endi pałim. Epi nipe endi erang na noł pinenmbii?”

³⁷ Pe Pilip ek nipi ngum, “Nim noman ełe pii gii keimi nin kin kapli. Wu ei ek dinga nim, ‘Na Jiisas Kraiś Gos kingam ei na pii gii ni moł,’ wu ni yi nim.

³⁸ Pe ek neng, kung os engim. Pe Pilip kin wu num ei kin noł ełe mani punjnguł. Pe Pilip wu ei noł pendpi ngum.

³⁹ Wu tał noł si kindił tonu onjnguł. Pe kunum ełe mendpił Gos Owundu nge Gui Ka opu, Pilip sipim. Wu num ni Pilip eim kinenim. Pe wu num ni eim ka piipi, eim ngii konu andłam ełe orung pum.

⁴⁰ Pe Pilip pupu konu Asros ni konu endi tor om. Eim pupu konu owundu sim konu orung Jiisas ek ka ei nipi wumb ngum. Ekii se pupu konu Sameriya ni konu ełe tor om.

9

*Sol Eim Noman To Ak Top Gos Ek Pii Gii Nipi
No! Pim*

(Aposel 22:6-16, 26:12-18)

¹⁻² Sol nge ek dinga nipi, owundu nge wumb ei to kundmun ni ek nipi kulma! kalilim wumb Gos ek piik mulnjung konu kindim. Pe men ngii Jura wumb mulnjung konu ei embe Damaskas. Pe pipe sipi Sol ngum, pipe ek yi nim, “Pe Sol wumb kombur kindang Owundu nge wumb andlam ele puk ninjing kin, kan ngopu Jerusalem tu wangli!” nim.

³ Pe Sol andlam andpi pupu Damaskas konu ele tor pum ni, ei epin tilang ele tor opu Sol om konu orung orung tilang erpi eni mi! dinga tum.

⁴ Pe tilang ei Sol tang mani mei pepi piim ni ei epin ek endi tor om, “Sol! Sol! Nim nimbi! erang na wumb tilap ei er kis mondun?”

⁵ Sol ek yi nim, “Owundu nim nii?” Pe eim yi nim, “Na Jiisas. Nim na tilap wumb ei nimbi! erang tokun en? Ei nim na tokun en ku.

⁶ Nim angkin konu owundu ele tuk punjii. Pan, wu endi mo!um wu ei, nim o! endi enjii mi! yi nipi ngumba,” pa nim.

⁷ Wumb Sol kin tep to onjung wumb ei mulnjung wumb ei ek ningii; ba ningii pinerim. Ek ei epin tor om ek ei piinjing, ba wumb endi kinenjing.

⁸ Pe Sol angpi kenmbii ni erim, ba ningi! tum-bun mu!um. Mu!ang, wumb eim ang! ambilk Damaskas tonu tuk sipnjing.

⁹ Kunum tekliki ningiŋ ka enerim, kuni ni noŋ ni ombu nunerim mon.

¹⁰ Pe Jiisas nge wu endi Damaskas konu muŋum wu ei embe Ananaiyas or kumb kenim ni Gos ek nim, “Ananaiyas!” Nga eim yi nim, “Owundu na moŋ.”

¹¹ Owundu ek yi nim, “Nim pukun konu embe ek yi nim, ‘Kun saŋim’ konu ele punjii. Juras ngii konu ele kii sinjii. Wu endi muŋmba wu ei Tasas konu wu ei, eim embe Sol eim prei er moŋum.

¹² Prei er muŋpu kunum ele eim noman kindpi piim ni wu endeim angpi muŋum. Wu ei embe Ananaiyas. Wu ei opu eim angŋ tonu Sol peng ele embiŋim. Yi erang kin, eim ningiŋ er kun ermbe,” Owundu yi nim.

¹³ Ananaiyas ek nipi orung kindim, “Owundu, na piinj wumb pei wu ei kin ek yi ninjing, ‘Wu ei oŋ embin tui eŋim, Jerusalem nim wumb mulnjung konu eŋim,’ wumb yi ninjing.

¹⁴ Sol, kuŋmaŋ kaŋiŋim wu owundu kin wumb pipe sipi poru nim. Wumb konu ele wumb Gos ek piik er mulnjung wumb ei, Jiisas embe ambiŋ tonu kindik enmin.”

¹⁵ Ba Owundu ek nipi ngopu yi nim, “Nim po! Wu ei akip na nge kongun wu. Na eim kongun eipi endi kindamb pupu wumb tiŋap eipi nge ni, King ni muŋngii konu ele na embe nge ele nipi sipipi, Esrel wumb kin muŋmba ku.

¹⁶ Pe na eim epi embin tui kanim kanim andan tamb kanpi, na nge embe ele ek nimba.”

¹⁷ Pe Ananaiyas eim pum. Pupu, ngii ele nirik pupu angŋ Sol nge peng, tonu kindpi ek nim, “Engnan Sol, Jiisas Owundu nim andŋam

ele kenim ei na kindang ond. Nimbił erang nim ningił ka erang kenjii. Gos nge Gui Ka nim kin piki to mułmba.”

¹⁸ Pe sikir Sol ningił ele pim epi omu kindin mił ei sikir tor pang, eim ningił nga ka seng kenim. Eim angpi pupu noł pim.

¹⁹ Ekii se Sol eim kuni nupu erpi dinga peng mułum. Damaskas konu Sol eim Jiisas nge wumb kin tep to mułum.

²⁰ Mołpu, sikir Gos nge ngii Jura konu orung orung sim. Konu pum, eim Jiisas ek nipi wumb ngopu yi nim, “Jiisas ei Gos kingam mendpił.”

²¹ Wumb pei ek ei piik, puku sinjing. Sik, ek yi ninjing, “Wu ei Jiisas embe ele nge prei erik enjing ei eim mon nipi, Jerusalem wumb topu elim wu mendpił.”

²² Ba Sol eim noman tuk dinga nga pang, Damaskas mulnjung wumb eim ek ei piik ek ei kapli enerang orung kindngii. Eim wumb andan ka topu yi nim, Jiisas ei Kraiis wu ekii se omba, niłmin ei nipi ngum.

Jura Wumb Sol Kin Opu Orung Erangin Kin Sol Tungu Pum

²³ Kunum pei o pang, Jura wumb kułou tok ek ni piik, Sol to kundmun, ninjing.

²⁴ Ba Sol wumb ninjing ek ei piim. Jura wumb konu owundu ele andlam ele epin, tinga, kui er molk, Sol to kundngii nge mulnjung.

²⁵ Ba Sol eim ek ekii sinjing wumb, eim ku ngii ele tuk tonu sipnjing. Pe Sol gerenj kon owundu endi sim konu mułum. Mołang, eim nge ekii

sinjing wumb kan pilngan tangin, mani mei ba ni enjing.

²⁶ Ekii se Sol Jerusalem konu pum. Eim Jiisas ekii sinjing wumb kin kulou topu nipi sipipi, wumb eim kin mund mong kulk, eim Jiisas nge wu endi min nik pii gii ninenjing.

²⁷ Ba Banapas Sol nipi sipipi, Gos ek se andilmin wumb mulnjung konu sipim. Pe eim ek pol topu Sol, Owundu Jiisas kenim mił yi pol top ngum. Pe Jiisas nge embe Sol dinga nipi Damaskas konu wumb nipi ngopu erim mił ei pol tum.

²⁸ Yi erang, Sol en enim kin tep to molpu Jerusalem konu and mulnjung. Gos Owundu ek ei dinga nipi wumb ngopu eim mund mong kulerim.

²⁹ Sol Jura wumb Griik nilmin wumb ei kin ek tangpi erim. Wumb ei kin ek mił erim. Ba wumb en enim andlam endi kan sipin, eim to kundmun ninjing.

³⁰ Ekii se Sol angim nol ek ei piik, Sol si mengk Sisariya konu mani sipnjing. Sipik, eim Tasas konu kindnjing.

³¹ Pe Jura konu ni Galilii konu ni Sameriya konu ei pei orung Gos nge kulou tunjung wumb ei kunum ele ka mulnjung. Opu ni epi pinerang kin, Gos nge wumb dinga mulnjung. Wumb en enim Gos Owundu ek nim mił ekii sengin, Gos nge Gui Ka en enim noman tuk to dinga erim. Wumb pei Gos ngii ele ok Gos ek piinjing.

³² Pe Piisa konu pei andpi pum. Pupu, Lira ngii konu ele pum. Pupu, Gos nge wumb pii gii ninjing wumb mulnjung konu ele pu mulum.

³³ Konu ele wu endi mułum. Wu ei embe Einiyas. Wu ei ngenj dinga punerim, wii sirim. Wu ei eim or minj pepi mułang, kung ngii angil orung nga tekliki o purum.

³⁴ Pe Piisa ek nipi wu ei ngum, “Einiyas! Pe Jiisas Kraiss nim er ka ermaba enim. Nim angkin, or pin peł er kun enjii!” Pe wu ni sikir engim.

³⁵ Pe Lira wumb ni Seron wumb pei noman ak tok Owundu kin pii gii ninjing.

Piisa Tapisa Nga Er Konj Sim

³⁶ Jopa ni konu ele Gos nge amb endi mułum, amb ei embe Tapisa. Griik wumb ek eipi Dorkas nilmin Amb ei kunum kunum oł ka erpi, wumb epi sinałim ei eim wumb paki topu elim.

³⁷ Kunum ei eim ening endi kan sipi kułum. Pe eim nge was er ka erik tukrung palting ele tonu kind pendnjing pim.

³⁸ Lira ni konu ei Jopa konu ele mandi sim. Pe Gos nge wumb molk piinjing ni, Piisa eim Lira konu ele mołum ni piinjing. Pe wu tał kindangin pukuł ni, Piisas ek ningil, “Nim sin kin wa; mulerii!”

³⁹ Pe Piisa eim tał kin sikir punjung. Piisa pupu tor pang, eim sik tuk palting ele tonu sipnjing. Amb pei wenjing noł kulnjung ombu ok Piisa mułum konu mandi ok ke nik mulnjung. Dorkas konduk ni kon enim konduk ei en enim mołum epi ombu tu wuk andan tok enjing.

⁴⁰ Piisa amb pei anda kindim. Eim gopsing pii poł mołpu prei erim. Er pendpi, kan ak top amb ngenj ele nim, “Tapisa, nim ang!” Pe amb ni ningil kanpi Piisa kenim ni kanpi angpi mułum.

⁴¹ Piisa amb ni angil ambilpi angndang engim. Pe amb Tapisa konj mułum. Pe Piisa wumb Gos kun er molk enjing wumb wii topu, amb wenjing noł kulnjung amb poru wii tum. Wangin kin, Dorkas en enim ngum.

⁴² Ek ei Jopa konu orung orung pang piinjing. Piik, wumb pei Gos Owundu kin pii gii ninjing.

⁴³ Jopa konu Piisa kunum kinan mułum. Piisa wu endi kin mułum wu ei kung kou ngenj kongun elim wu kin mułum. Wu ei embe Saimon.

10

Enjel Opu Koniiliyas Mołum Konu Ek Nipi Ngum

¹ Pe wu endi Sisariya konu mułum wu ei embe Koniiliyas. Wu ei opu wumb, pei 100 tep elim. Wu opu elmin wumb ei, Rom opu wumb embe Esalii konu nilmin.

² Wu ei eim Gos ek piilim. Eim ni ngii ende palmin wumb ombu Gos embe ambilk tonu kindilmin. Jura wumb epi endi sinarpi elim, ei eim ku pei sipi ngolum. Kunum kunum eim Gos kin prei er ngolum.

³ Kunum ele eni pou neng eni tekliki erang kin, epi endi kenim ni or kumb mił yi erim. Gos nge enjel endi kindang, eim kin opu, ek yi nim, “Koniiliyas!”

⁴ Koniiliyas enjel kanpi mund mong erim. Erpi kin, ek yi nim, “Owundu, ei epi nipe?” Pe enjel ek nipi Koniiliyas ngum, “Nim prei erkin wumb epi sinerim ei nim paki tokun en ei Gos piipi mołum.

⁵ Pe nim wumb kombur kindan, Jopa konu puk wu endi kurngii, wu ei embe Saimon, wu endi embe Piisa wu ei wii tangin ya omba.

⁶ Wu ei Saimon endi ele, ngii konu molum. Wu kung kou ngenj kongun elim wu. Eim ngii ep nol wer ele angilim.”

⁷ Gos enjel Koniiliyas kin ek ni pendpi pum. Pe Koniiliyas eim kongun wu tal wii topu, opu wu endi wii tum ku. Opu, wu ei eim Koniiliyas kin paki topu molpu, Gos embe ambil tonu kindim wu.

⁸ Koniiliyas enjel nim ek ei kun nipi wu tekliki ngum. Ek nipi ngopu, pe Jopa konu pei ni kindang punjung.

⁹ Andlam ele andik puk, emii peng or pinjing; tingang puk, Jopa konu owundu ele mandi punjung. Kunum ele Piisa ngii ele tonu pupu prei erim kunum ele konu eni tinga mil sim.

¹⁰ Piisa eim kuni tang kin, kuni numba erim, kuni er ka enjing epi endi Piisa or kumb mil er kenim.

¹¹ Eim kenim ni ei mul ele epi endi wul al pang kin, epi endi mani om. Ei alap owundu mendpil epi ei orung orung ambil epi tuk si ya mei ele mani om.

¹² Tukrung ele kung ni kei ni, epi nui nunerii, ka wembii, ni epi pei mulum.

¹³ Pe ek endi Piisa kanpi nim, “Piisa, nim angkin kung ni epi to kal nui!” nim.

¹⁴ Ba Piisa ek nim, “Owundu, na mon! Na epi nonal. Epi ei nge na nonal.”

¹⁵ Ek ei nga tor opu yi nipi, Gos ngolum. “Epi ei Gos konj erim ni nonalmin nin min?”

¹⁶ Epi ei kunum tekliki mani opu nga ei mul tonu pum.

¹⁷ Piisa noman embin to piipi, or kumb ei pule

er palim mił nenj ni piim. Eim yi piipi mułang kin, Koniiliyas wumb ei ngii ondu andaring ele engnjing.

¹⁸ Ok, wii dinga tok yi ninjing, “Saimon, eim embe endi Piisa konu jili mołum; ya ele mołum min mon?”

¹⁹ Piisa eim or kumb kenim ei noman embin to piim. Pe Gos nge Gui Ka ek nim, “Piisa, wu tekliki, nim kuruk onmun.

²⁰ Pe nim pukun, wu ombu kin pungii. Nim noman embin to piinenjii. Na wu ombu na kindamb, onmun.”

²¹ Wu ombu mulnjung konu Piisa pupu yi nim, “Enim wu endi kur endnjing wu ei na. Enim er onmun mił nenj?”

²² Wu ombu ek yi ninjing, “Opu elmin wumb 100 pei tep erim wu Koniiliyas sin ‘Pei’ ni kindang onmun. Eim wu ka mołpu Gos nge embe ambil tonu kindpi mołum. Jura wumb pei molk wu ei ka nilmin. Pe enjel ek nipi ngum wu ei ngii konu wang kin, nim ek kombur nen piimba,” ninim.

²³ Pe Piisa ek nipi wu ombu, “Nirik wei!” pa nim. Eim wu ombu kin pim. Pek kin, kupiiring Piisa wu ombu kin punjung. Jopa konu wumb pii gii nik mulnjung wumb ei, eim Piisa kin ouni punjung.

Piisa Koniiliyas Ngii Konu Pum

²⁴ Puk, andlam ele andik punjung. Kunum ele endeim or pinjing. Pek, puk Sisariya konu tor bin ni punjung. Pe Koniiliyas eim wumb ongii ni kui er mułum. Eim nge wumb tilap ei wii topu eim nge wumb pul ei wii to tuk sipi er mułum.

25 Piisa ngii ele ni ei bii ni pum. Koniiliyas anda o pupu, Piisa kumb ele om. Opu, Piisa simb ele mong gopsing pii polpu pepi ka piim.

26 Ba Piisa eim angil ambil tonu sim. Eim ek yi nim, “Na nim mił wu ende, eipi mon, na wu ku.”

27 Piisa wu ei kin ek nipi nirik punjnguł. Pukuł, kenjngił, nirik wumb pei kułou to muljung.

28 Piisa ek dinga nipi yi nim, “En enim piinmin! Jura wumb endi kin wumb tilap eipi kin ende endnerngii niłmin. Pe nga wumb tilap ei ngii wu endi ba konu punerngii niłmin ku. Ba Gos na kin oł yi erim. Na wumb endi kis mołum nip wu endi ka mołum nip yi ninenmbii mon.

29 Ei piip kin, na ek ei ni tor kindind. Na enim ek nik kindnjing ei piip kin na ya ond. Pe na enim ek ei to kindnenj. Ei nimbił erang, enim na wii tunjung ei piip ond?”

30 Pe Koniiliyas ek yi nim, “Epi endi na kin wang pe kunum tekliki o pang, ei yi mił, na nam ngii konu mołup konu eni tekliki erang, prei er muls. Kunum ele, wu endi opu na kumb ele engim. Eim alap telim epi ei tilang enim mił yi erim.

31 Pe eim ek yi nim, ‘Koniiliyas, Gos nim prei en ei piinim. Pe Gos eim piinim, nim wumb epi sinerim wumb ei paki ton ei piinim.

32 Pe nim wu ombu kindan Jopa konu puk Saimon mułmba ei ningii. Wu ei embe endi Piisa. Wu ombu puk kin, Saimon wu endi ngii konu ele mołum. Wu ei kung kou ngenj kongun elim wu. Pe eim ep noł wer ele eim ngii angilim.’

33 Yi neng kin, na wu ombu nim mułun konu pei nemb punjung. Pe nim oł ka erkin on. Pe

sin wumb pei ya Gos kumb ele o molmun. Ei ek pei Owundu nim nipi ngum, ek ei ni sin ngan piimin,” Koniiliyas ek yi mił nim.

Piisa Koniiliyas Ngii Konu Ek Ka Ni Tor Kindim

³⁴⁻³⁶ Pe Piisa ek yi nim, “Keimi, pe na piind, Gos eim wumb kanpi ende kindnim. Wumb eipi eipi Gos ningil ele ende mił molmun. Wumb pei konu orung orung wumb ende ol ka erpi Gos kin mund mong kulmba wumb ei noman Gos ngolum. Enim piinmin! Gos sin Esrel wumb kin ek nipi kindilim. Kindang kin, eim ek ka Jiisas Kraıs wu endi Gos eim kindang om. Pe sinim pei kin Owundu molum.

³⁷ Pe en enim piinmin! Ok Jon nol pingii ek ei nipi poru nirim. Ekii se ek kanim kanim ei enim piik. Kunum ele ek ei Galilii konu opu, Jura konu orung pei piik.

³⁸ Ek ei Jiisas Naseres ek, Gos eim Gui Ka kin dinga eim ngum. Pe eim konu eipi eipi pupu wumb paki tum. Gos eim kin mulang, Seisen wumb kin molpu, wumb Seisen er kis mundum wumb ei, Jiisas er ka erim.

³⁹ Sin ek ni tor kindim ek, kanpin ninmin. Wumb sin konu Jura konu ni Jerusalem konu kindinmin wu ombu, konu pei wu ei ond peri ele to kundnjung.

⁴⁰ Pe kunum tekliki pang, Gos eim nga er konj sim. Sipi peni ele kindim.

⁴¹ Pe Jura wumb pei ningil ele kinenjing, mon! Gos eim erang sin Gos eim ok nirim wu ombu eim ek nipi tor kindpin ermin. Wu eim tukpu

ele angpi nga orung wang, sin eim kin kuni ende nopun, noł ende nopun enjpin.

⁴² Eim sin kanpi nim, 'Enim wumb pei kanik, ek ei ni tor kindngii. Gos Owundu eim wu ei Jiisas minj mundang mołpu, wumb kulii konj pei kos ermba ni mundum.'

⁴³ Krai wu endi Gos kindang omba wu, ei Gos ek ni tor kindilmin wumb ek dinga nik wumb ngunjung. Gos wumb ei pii gii ninmin wumb ombu oł kis ei kil ngumba."

⁴⁴ Piisa ek ei nipi mułang kin, Gos nge Gui Ka mani opu wumb pei ei piik mulnjung konu om.

⁴⁵ Pe Jura wumb pii gii pim ninjing wumb Piisa kin onjung, wumb ei puku sinjing. Nimbił erang Gos Gui Ka erpi wumb tiłap eipi ei ngonum.

⁴⁶⁻⁴⁷ Jura wumb ombu molk piinjing ni, wumb en enim ek eipi eipi nik Gos embe ambil tonu kindnjing ek ei yi nengin kin, Piisa ek nim, "Wumb nii endi noł pek enmin ei mon nimba? Wumb ei sinim Gui Ka sinjpin mił sinmin."

⁴⁸ Pe ek nipi wumb ngum, "Enim Jiisas Krai embe ele noł pingii." Pe wumb ek ninjing, "Nim sin kin kunum kopur mulnjii," ninjing.

11

Piisa Konu Eipi Ek Poł Sipipi Jerusalem Wumb Ngum

¹ Gos nge ek se andilmin wumb kin, pii gii wumb Jura konu orung orung molk piinjing ni, wumb tiłap eipi ei Gos ek piinjing poru ninim ninjing.

²⁻³ Pe Piisa Jerusalem konu tonu pum. Pang kin, ngenj kopus silmin pii gii nilmin wumb, Piisa kin ek dinga ninjing. Nik, eim ek ngunjung.

⁴⁻⁵ Ba Piisa epi tonu om mił nipi ngum. Ek yi nim, “Jopa konu owundu ele muls. Mołup, prei erip mołup, or kumb mił endi enj. Epi ei alap owundu kupu muł si kindpi mani om. Epi ei orung orung kapli pim ni, mani na muls konu om.

⁶ Pe na mołup, epi ei mandil kenj ni mani mei ele, epi ei ni ka wembii ni kei ni epi pei mulnjung.

⁷ Na mołup piinj ni, ek endi yi nim, ‘Piisa, nim epi ombu to kał, no!’ nim.

⁸ Ba na yi ninj, ‘Owundu na mon! Na epi kis mołum epi endi nop nga ka sim nop enał, mon!’ ninj.

⁹ Ei epin ek ei nga tor om. ‘Epi Gos enim epi ei ka salim, ei kis ninenjii!’

¹⁰ Epi ei kunum tekliki tor om. Pe sikir epi ei pei ei muł ele tonu pum.

¹¹ Pe kunum ele wu tekliki sin mulnjpun ngii ele tonu onjung. Sesariya wu endi, wu kei kindang na muls konu onjung.

¹² Pe Gos nge Gui Ka ek nim, ‘Nim wu kei kin ouni pungii,’ nim. ‘Nim noman embin kulerii!’ Pe wu kei kin pii gii wumb angil orung nga endeim na kin pupun Koniiliyas ngii konu nirik punjpun.

¹³ Pe wu ei eim ek nipi nim, ‘Eim Gos kindang opu sinim tep enim wumb ei nge kenim mił nipi sin ngum.’ Ei yi nim, ‘Nim Jopa konu pukun wu Saimon mołum nen omba, wu ei embe endi Piisa.

¹⁴ Eim nim ek kombur nipi ngumba. Ek ele nim Gos nim sipi orung sipi, nim ngii endi wumb ei

Gos sipi orung simba,' yi nim.

¹⁵ Na ek nip mołamb kin, Gos nge Gui Ka wumb mulnjung konu om. Ei sinim kin ok orum mił yi om.

¹⁶ Na owundu ni eim ek ei nga piind, 'Jon wu amb noł mendpił pendpi ngum. Ba enim Gos nge Gui Ka ele noł pendmba.'

¹⁷ Ok sinim Jiisas Kraiss kin pii gii nemin epi ka wii sinim kin wii ngumba. Gos Gui Ka sin ngurum mił ei nge akip wumb ombu ngonum. Nii na kapli? Gos andlam owundu ngumbii min?" Piisa ek yi nim.

¹⁸ Piisa ek nim ek ei piik, "En enim ek ei si kindik Gos embe ambił tonu kindik," enjing. "Yi erangin, Gos wumb tilap eipi noman to ak tum ku, wumb ei noman konj sik mułngii ku."

Andiok Wumb Gos Ek Piik Mulnjung Wumb Tonu Ok Kongun Enjing

¹⁹ Ok Siipen kolpu pang kin, oł embin tui owundu endi tonu om. Pe pii gii wu kombur tungu puk konu eipi eipi punjung. Puk, Piniisiya konu ni Saipris konu ni Andiok ni konu ele punjung. Ek nik wumb eipi Gos ek ngunenjing; Jura wumb minj ek nik ngunjung.

²⁰ Ba wu kombur tuk ele mulk, Saipris konu ni Sairiini ni konu ombu puk, Andiok konu puk Griik wumb Jiisas ek ka ni ngunjung ku.

²¹ Gos Owundu nge dinga ele opu seng kin, wumb pei pii gii nik, Gos kin noman to ak tok Gos Owundu kin pii gii ninjing.

²² Jerusalem konu Gos nge tilap ek ei piik wu, Banapas Andiok konu kindangin pum.

²³ Eim opu kenim ni, Gos wumb ombu kaimb sipi piki to mułum. Banapas opu kanpi ka piim. Pe eim Gos ek dinga nipi wumb ngum. Wumb piik kin, Gos Owundu kin kunum kunum mandi ok mulnjung.

²⁴ Banapas ei wu ka, Gos nge Gui Ka eim kin piki to mułum. Enim Gos kin pii gii dinga pim. Pe wumb pei Gos nge tilap ele tuk onjung.

²⁵ Pe Banapas Sol kurpu, Tasas konu ele pum.

²⁶ Pupu, kur kan sipi, Andiok konu ele orung tu wum. Kung ngii endeim Gos nge tilap wumb Andiok konu mulkuł, Gos ek ka nikił, wumb ngunjnguł Andiok konu ele Gos nge wumb ele kumna embe, 'Krisin' o ninjing.

²⁷ Kunum ele, ekii se piik niłmin wu kombur Jerusalem konu si kindangin Andiok konu mani onjung.

²⁸ Ek ni tor kindiłmin wumb mulnjung konu, wu endi tuk mułum wu ei embe Akapas. Wu ei Gos Gui Ka piki tang, orung orung pei kumb kuni owundu simba nim. Ekii se Kloriyas King owundu mułum kunum ele, kumb kuni owundu simba kunum.

²⁹ Yi neng kin, Gos pii gii wumb Andiok konu ele ek nik piik. Jura wumb engnjing noł eipi mołmun ei paki tumun. Gos nge tilap wumb endeim ni yi piinjing. Ku seng kin, kongun ele ku orung paki to kindmin ni piinjing.

³⁰ Ek yi ni pendik, ku ngangin Banapas kin Sol tał kindangin sipkił, peng pim wumb mulnjung konu ngunjnguł.

King Eros Jeims To Kondpu Piisa Kan Ngii Ele Kindim

¹ Kunum ele, wu King Eros tilap ele mulnjung wumb ei topu kan ngopu ol embin tui erim.

² Pe King Eros Jeims angim Jon tui to kundum.

³ King Eros Jura wumb kenim ni, erim ol ei ka piinjing. Piyangin, kanpi Piisa kan ngum ku. Erim, kunum ei Jura wumb bres yiis punerang nunjung kunum ele erim.

⁴ Piisa ambil gii nik, kan ngunjung. Piisa kan ngopu, opu wu kapil kapli mulnjung konu kindim. Kindang kin, tep er mulnjung wu kapil kapli mulnjung konu opu wu kapli tep er mulnjung. Wu King Eros eim yi piim, Pasopa kunum ei ekii se Gos wumb Jura wumb Piisa sipi wumb mulngii konu ele kos ermbii ni piim.

⁵ Yi erangin kin, Piisa kan ngii ele mulang kin, opu wu tep er mulnjung. Ba Gos nge tilap ele prei erangin kin, Gos Piisa kan ngii palim ei paki tumba nik prei dinga kind er mulnjung.

Sinim Tep Enim Wumb Ei Piisa Kan Ngii Ele Si Tor Sim

⁶ Wu King Eros 'Piisa kos ele tumbii,' nim, kunum ele epinding, opu ond wu tal enginjngil konu ele Piisa eim tuk ele or pim. Piisa simb angil ele kan sen to pendnjing. Pe opu wu tal kan ngii ondu ele tep er ang mulnjungul.

⁷ Gos Owundu sinim tep enim wu ei kindang kin, opu kan ngii nirikring wang kin, konu eni mil topu tilang erim. Pe sinim tep enim wu ei opu, "Piisa, Piisa!" nipi, or pim to konj kindim. Kindpi, ek yi nim, "Nim sikir angkin," kan sen angil to

pendnjing ei Gos nge dinga ele wii pilngan to mani pum.

⁸ Pe sinim tep enim wu ei ek nipi Piisa ngum, “Nim kan talkin, su kindkin er!” Neng, Piisa yi erim. Pe sinim tep enim wu ek nipi Piisa ngum, “Nim konduk kindkin, na ond konu wa!” nim.

⁹ Piisa mułum palting ei si kindpi, sinim tep enim wu ei pum konu ekii se pum. Ba Gos sinim tep enim wu ei kindang opu erim oł ei, keimi ni piinerim. Piisa eim yi ni piim, “Na or kumb end,” ni piim.

¹⁰ Pe pukuł andłam ele tep mulnjung konu si kindkił pukuł, endi si kindkił. Ekii se, pukuł ain kin ondu dinga ngo pendnjing ni, Gos nge dinga ei eim aki to sim. Ondu ei aki tok konu owundu ele pulmun andłam ondu ele tor pukuł, andłam endi punjnguł. Pe sikir enjel sinim tep enim wu ei Piisa si kindpi am pum.

¹¹ Pe Piisa noman o peng piim. Piisa ek yi nim, “Pe na piind. Gos sinim tep enim wu ei kindang, wu King Eros angil ele na si tor sinim ni piim. Jura wumb na kin epi kis ermin ninjing ei, kanpi eim nge dinga ele na sip tor sinim,” ni piim.

¹² Pe ei piipi pendpi, Jon mam Mariya ngii konu ele pum. Jon ei embe endi eipi ‘Mak’ pa nilmin. Wumb pei kulou to molk prei er mulnjung.

¹³ Piisa opu ngii ondu andaring ele to teki teki ni mułum. Pe kongun amb endi mułum, ambil opu ngii aki tumba nge om. Ambil ei embe Ronda.

¹⁴ Ambil ei opu piim ni Piisa ek tengim. Piisa anda ngii ondu ele engim. Engang piipi, eim ka piipi ngii aki tunarpi; nga sikir orung pum. Pupu

kin, wumb kanpi yi nim, “Piisa om, ngii ondu ele mołum,” pa nim.

¹⁵ Pe wumb ambil ei kanik yi ninjing, “Nim wulu pang nin min?” Ba ambil ei ek dinga kind yi nim, “Keimi, mołum,” nim. Wumb molk, yi ninjing, “Piisa nge anjel onum ninjing.”

¹⁶ Ba Piisa ngii ondu ele piram to mołum. Pe ngii ondu aki to kenjing ni Piisa angpi mołum. Kanik, puku si endnjing.

¹⁷ Piisa eim angil tonu kindpi, “Ek tingnerei!” nim. Piisa eim kan ngii pim, Gos Owundu er tor tu wum mił ei poł topu wumb ngum. Ngopu yi nim, “Enim Jeims kin angim noł yi nei!” a nim. Piisa ek yi ni pendpi, nga anda pupu konu eipi endi ele pum.

¹⁸ Pe ekii se tingang, opu wumb kenjing ni Piisa mulerang opu wumb mund mong kulk Piisa jiki pum, nik kurnjung.

¹⁹ Pe wu King Eros Piisa kurum ba kan sinerim. Sinarpi yi nim, “Opu wu tep mulnjung wu, ombu to kundmbii,” nim. Neng kin, opu wumb to kundngii enjing. Erik kin, wu King Eros Juriya konu si kind pupu Sisariya konu ele mołum.

Wu King Eros Kulum

²⁰ Wu King Eros eim Taiya wumb kin Sairon konu wumb ei popuł kis piim. Wumb en enim ok, wu King Eros wu num endi mondułum, wu ei embe Balasis kanik yi ninjing. “Nim ek nin sin noman kis ei mani pangli. Sin wu King Eros konu ele, sin wumb pei eim kin kuni si nopun mołmun.”

²¹ Wu King Eros eim kunum endi kulou tumun ni pendrim. Kunum ei, eim king elmin epi ei sipi, king molulum konu ele molpu ek kinan nipi mulum.

²² “Wumb king nim ek ei piik ek kend tok yi ninjing, ek ei eim wumb gupu ele tor onanim. Gos gupu ele tor onum,” ninjing.

²³ Wu King Eros eim Gos mendpil embe ambil tonu kindnerim. Yi erang kin, Gos sinim tep enim wu ei kindang opu King Eros tum. tang kin, King Eros kirim kilanj nang, eim kulum.

²⁴ Ba Gos ek ei dinga tonu opu wumb konu orung orung ele pei pum.

²⁵ Banapas kin Sol tal, kongun ei Jerusalem konu er poru niki, si kind orung Andiok konu punjungul. Pukul, Jon ni wu ei sinjngil, wu ei embe eipi endi Mak, wu tal kin tep to punjung.

13

Banapas Kin Sol Tel Gos Ek Ele Kongun Erngil Nge Punjungul Wu Sol Kongun Kumna Erim

¹ Andiok konu ele, Gos nge wumb tilap mulnjung konu ele Gos ol ermbe, ol ei piik nilmin wu kombur mulnjung. Pe ek embe to ngolmun wu kombur mulnjung ku. Mulnjung kin, wu ombu embe yi: Banapas, Simiyon, embe endi eipi Naisa ni Lusiyas, wu ei Sairiini konu ele wu, Manain ngii endi palmbil wu Eros Terak, angim endi Sol wu ombu Andiok konu ele mulnjung.

² Wumb ombu prei er molk, kuni mowii mulnjung. Molk kin, Gos nge Gui Ka ek yi nim,

“Enim Banapas kin Sol tał to tonu kindangin nam kongun wii top ngumbii kongun ei erngił.”

³ Pe kuni mon nik mowii molk, angil tonu kindik prei erik, wu tał Gos kongun ele kindnjing. Pe wu tał kindangin punjnguł.

Saipris Konu Wu Tał Gos Ek Ka Ei Ninjngil

⁴ Gos nge Gui Ka ei, wu ombu kindang Selusiya konu ele punjung. Selusiya konu ele wu ombu noł kanu owundu sik Saipris mei konu kembis ele punjung.

⁵ Wu ombu puk, Salamis konu ep noł wer ele tor punjung. Puk, Jura wumb men ngii engim konu Gos ek nik wumb ngunjung; wu endi Jon Mak wu tał paki topu mułum.

⁶ Pe wu tekliki Saipris konu ele punjung. Puk, Pepos konu tor punjung. Pepos konu ele wu endi kum kondpu oł kanim kanim elim. Wu ei yi nim, “Na Jura tilap ek ni tor kindil wu moł,” ba eim ek kend tum. Wu ei embe Bar-Jiisas.

⁷ Wu ei gapman owundu kin tep to mułum gapman wu ei, eim embe Serkiyus Polas. Serkiyus Polas eim noman ka peng, Banapas kin Sol tał wii tang okuł. “Gos ek nengil piimbii,” pa nim.

⁸ Ba Elimas ni wu ei eim kum kondpu, epi kanim kanim erpi elim wu. Griik wumb ek ele wu ei embe Elimas ninjing. Wu ei eim wu tał to mani kindmbii ni erim. Erpi, wu gapman owundu wu ei noman to kis eramb, Gos kin pii gii ninim ei si kindmba nipi erim.

⁹⁻¹⁰ Ba Sol eim Pol pa ninmin ku, ei Gos Gui Ka noman dinga ngum. Elimas dinga kanpi ek nipi ngum, “Nim Seisen nge kingam, nim oł ka ombu

nim er kis mondun. Nim ek kend tołun wu. Nim Gos Owundu oł ka ei er kis mundnjii en. Nim oł ei si kindnjii nimbił enim?

¹¹ Pe Gos Owundu angil ele nim tang, nim ningil kis mulmba. Pe nim kinarkin, mulun kunum kopur epi ei ba,” nim. Pol ei yi nipi mulang kin, kupu mił epi emii erim endi opu Elimas eim ningil ele pandi tum. Pe Elimas eim pupu, wumb endi eim angil ambilk, andlam andan to sipngii nipi pum.

¹² Wu gapman owundu oł ei kanpi puku sim. Sipi, eim Gos Owundu ek pii gii nim.

Pisiriya Konu Oł Andiok Wu Tał Ombu Kongun Enjingil

¹³ Pol kin kongun ende er mulnjung wumb, Pepos si kindik noł kanu ele puk Perka konu Pampiliya konu owundu ele punjung. Ba Jon eim wumb ombu si kindpi, Jerusalem konu orung pum.

¹⁴ Perka konu si kindik, puk Pisiriya konu owundu Andiok konu tor punjung. Kunum ei, kor kunum tor punjung. Puk kin, Jura wumb Gos ngii ele nirik puk mulnjung.

¹⁵ Gos ngii ele wu owundu ombu Moses lo ek ei gerik, Gos nge ek keimi nilmin wumb ek ei gerik poru nik, Pol kin tep to onjung wumb ei kii sinjing. “Engnan noł enim onjung. Ek endi pim kin, nengin sin noman ele tang piimin,” pa ninjing.

¹⁶ Pe Pol angpi angil tonu kindpi ek nim, “Enim Esrel wumb kin, wumb tilap eipi Gos kin mund mong kulnjung wumb, enim piingii!

¹⁷ Gos Esrel nge wumb, ok wumb sinim nge kupenjing no!, Eisip konu mulk kunum ei, Gos erang wumb tilap owundu tonu ok. Ekii se Gos nge dinga ele konu ei si kindpi tor tu wum.

¹⁸ Pe ok konu wumb mulngii konu ele ol embin tui endi tonu wang kin, kung ngii 40 kinan mulnjung. Pe ok konu wumb mulngii konu ele Gos kupenjpin no! paki tum; ba wumb ei Gos ek piinenjing, ei nge wumb ei kung ngii pei mulnjung.

¹⁹ Pe Keinan konu ele, Gos wumb tilap angil orung nga tal topu eipi kindim. Kindpi, Esrel wumb mei ele mulnjung. Mei ele no mulangin kin, kung ngii 450 kinan no mulnjung.

²⁰⁻²¹ Ekii se Gos Esrel wumb kombur tep erngii nipi mundum. Mundum wu ombu mulangin kin, kunum ele ek ni tor kindilim wu Samuyel mulum. Mulum kunum ele, king mulmba, pa ninjing. Kis kingam Sol, Gos sipi ngum wu ei, Benjamin nge tilap ele, pe Sol king mulang kung ngii 40 kinan mulum.

²² Ba Gos king Sol tor kindpi, king Deipis mundum. Molpu, wumb kanpi yi nim, 'Na Jesii kingam kan sind. Na wu ei noman ngond. Eim na noman piimba mi! kongun ermba,' pa nim.

²³ Gos eim ok nirim mi! ol ei erim. King Deipis nge tilap ele, Gos eim kingam Jiisas kindim. Sinim sipi orung simba wu ei, Esrel wumb mulnjung konu kindim.

²⁴ Kunum ele Jiisas oneririm kunum ei, Jon wumb no! pendilim, wu Gos ek nipi yi nirim. 'Enim Esrel wumb, noman ak tok, no! pingii,' pa nirim.

²⁵ Jon eim kongun poru nimba erang yi nirim, 'Enim na er piinmin mił nenj? Enim kui er mulnjung wu ei na mon. Enim na nind ek ei kom se piingii! Wu endi ekii se omba wu ei, na eim simb su kan ei kapli si kindnermbii mon! Eim wu owundu.'

²⁶ "Engnan no! Enim Eiparam nge tilap ele, pe wumb kombur Gos nge ek ele mund mong kulnjung wumb ei, Gos sinim sipi orung simba ei, Gos nge ek sinim kin kindim.

²⁷ Jerusalem wumb ni wu mulnjung wumb ei, wu ei piinenjing. Gos epi nipe ekii se ermba ei, piik nilmin wumb ek ninjing kor kunum ele mon gerilmin ei piinenjing ku. Wumb kis ombu Jiisas sipik kos erik ngunjung. Yi mił Gos oł ermba ni tor kindilmin wumb ninjing mił yi enjing.

²⁸ Wu ei mong endi sipi erang tungii ei kapli, ba wumb Pailos kin wii to kundii minj ninjing.

²⁹ Ok Gos oł ermba ei piik nilmin, wu ek poł ek gerik poru ninjing. Ekii se ond peri ele, Jiisas si mani sinjing. Sik, tukpu ele kui tunjung.

³⁰ Ba Gos eim Jiisas tukpu ele er konj sim.

³¹ Wumb Galilii konu si kindik, Jerusalem eim kin ouni punjung wumb ei eim kenjing. Ekii se eim nga orung wang kin, kenjing wumb ei eim nga keningii ku.

³² Pe sin enim kin Gos ek ka ei yi nimin. 'Oł ei ok Gos eim Jura wumb kupenjpin kanip ngumbii,' nirim.

³³ Ei pe Gos eim kingam sinim ngonum. Eim Jiisas nga er konj sim, Gos ek mer mon ok nge Sam 2 pułum mił ei yi nim, 'Nim na kangi mendpił. Pe na nim arnim moł.'

34 Eim mer tukpu ele er konj sim; nga tukpu ele orung ba mił mon. Gos eim ek yi nim, 'Na enim noman ka ngumbii. Ok na Deipis ngumbii nir, ei enim kapli pii gii ningii.'

35 Sam nga pulum ek endi yi ku nim, 'Nim kongun wu ka wii nga kulermba.'

36 Sinim piimin! Deipis eim Gos nge noman ele kongun er mołpu sinim wumb mulnjung konu mei ele tuk mołpu erim. Ekii se kołpu pupu eim nge kupenjing noł mulnjung konu ele purpu mani pum.

37 Ba wu ei Jiisas Gos nga er konj sim wu ei purnerim.

38 Engnan noł, enim ei dinga piingii! Sin Gos ek ka ei enim kin yi ninmin. Gos wu ei Jiisas kin enim oł kis ei kapli kil ngumba.

39 Moses sinim lo kengip topu ngurum ek ei, sinim oł kis kil ngopu, sinim ka mułngii ninerim mon. Ba wu ei Jiisas eim kin pii gii ninjing wumb ei kanpi oł kis ei kil ngopu, wumb kun ka mułngii nirim.

40 Enim oł kun ka erik mułngii! Epi kis ei enim kin onermba; ok Gos ermba oł ei piik ek dinga niłmin wumb yi nik.

41 'Enim wumb ek, buł mong tung, noman kis piik, enim ei epi kis tonu omba. Pe na enim kin kongun endi end. Ek ei, wu endi enim nik ngangin pii gii ninenjing.' "

42 Banapas kin Pol teł anda punguł enjngił ni, wumb ek yi ninjing. "Nga kor kunum elip okuł, Gos ek ka ei nge nengił," wumb piimin ninjing.

43 Wumb pei Gos ngii si kindik anda puk punjung. Jura wumb pei ni wumb tilap eipi ei, Gos

ek pii gii ninjing ku. Jura wumb men tok elmin ol ei enjing. Pol kin Banapas punjnguḷ konu ekii se punjung. Wu taḷ ek nikiḷ ngunjnguḷ, wumb noman to dinga erangiḷ, Gos nge noman ngopu, enim piik muḷngii.

⁴⁴ Kor kunum endi mandi erang, wumb konu orung orung wumb pei ok Gos ek piimin ni ok kuḷou tok mulnjung.

⁴⁵ Ba Jura wumb molk kenjing ni, wumb pei ok kuḷou tunjung. Tangin kin, ei nge Jura wumb popuḷ kis sik, Pol ek nim ei to mani kindmin. Pol buḷ morung ek ambilk mulnjung.

⁴⁶⁻⁴⁷ Pol kin Banapas teḷ ek dinga nikiḷ yi ninjingiḷ, “Keimi, siḷ Gos ek ei enim kin ok kanpiḷ nimbiḷ. Ba en enim Gos ek pinarik buḷ ngok. Yi nimin, sin Gos konu ka ele kunum kunum muḷmun. Pinalim ninmin ei, enim piingii. Siḷ pe Gos Owundu yi ninim,

‘Elip wumb tiḷap eipi endi kin peḷ!’ pa nim.
Gos Owundu siḷ kin ek yi nim, ‘Elip wumb muḷngii konu dup miḷ tiḷang erang muḷnguḷ ei nge Gos wumb pei sipi orung simba.’

⁴⁸ Wumb tiḷap eipi Gos ek ei piik, Gos Owundu kin ka piinjing. Wumb pei en enim ka piik konu ele pupun kunum kunum konj muḷmun. Nik, Gos ek pii gii nik mulnjung.

⁴⁹ Gos Owundu ek ei konu orung orung pei pang piinjing.

⁵⁰ Piik kin, Pol Banapas teḷ Gos ek nikiḷ, wumb ngunjnguḷ. Amb kombur ni wu owundu ni ok, Gos ek piik mulnjung. Ba Jura wumb ok, wumb tiḷap eipi kin ek nik, kunj tangin erangin wumb

ok Pol kin Banapas tel ek ngunjung. ‘Sin konu ele mulerngil!’ nik, to tor kindnjing.

⁵¹ Wumb yi erangin kin, wu tal wumb keningii nikił, simb su mei ele tami to kindambił piingii. Sin ol kis enjpin ni piingii nikił enjngil. Er pendkił Aikoniyam konu ele punjngul.

⁵² Andiok konu Gos nge tilap ele tuk onjung, wumb ei Gos nge Gui Ka ek sik, ka piik mulnjung.

14

Wu Tal Aikoniyam Konu Gos Kongun Enjngil

¹ Aikoniyam konu wu tal, Pol kin Banapas kin pukuł. Jura men ngii ele nirik punjngul. Pukuł, Gos ek ka ei nikił wumb ngangil. Wumb tilap eipi ni Jura wumb pei pii gii ninjing.

² Ba Jura wumb kombur pii gii ninenjing, wumb ei tilap eipi kan nengin, Gos tilap er kis ermin nik enjing.

³ Banapas kin Pol tel Aikoniyam konu ele kunum kinan mulkuł. Gos Owundu ek nikił, wumb ngokuł mulnjungul. Owundu wu tal paki dinga tang kin, wu tal jep ol kanim kanim enjngil. Jep ol erangil, Gos wu tal epi noman ka ngum. Ngang kin, wumb kanik Gos ek ei keimi, ni piinjing.

⁴ Wumb konu owundu ele mulnjung wumb ei, sikind eipi puk, wumb kombur puk Jura wumb ek ninjing mił ei piinjing. Wumb kombur puk, Gos nge kongun wu tal Gos ek sinjngil konu ele puk piinjing.

⁵ Ekii se wumb tilap eipi kin Jura wumb kin wu noman pim wumb ok, “Pol kin Banapas tep

tumun,” nik onjung. Wumb ombu ok, kom ku sik, “Wu tał to kundmun,” ninjing.

⁶ Wumb ek yi nengin piikił, tungu pukuł konu kembis Lisra kin Derpii tał sim, konu owundu Laikoniya konu orung orung mandi sim.

⁷ Pe wu tał konu ełe molkuł, Gos ek ka ei nikił wumb ngokuł mulnjunguł.

Lisra Konu Ełe Wu Tał Kongun Er Mulnjunguł

⁸ Lisra konu ełe wu endi mułum wu ei, simb tał ouni kis mułang, andłam endmba pinerim. Ok mam kirim tuk multum, eim yi er peng tor orum. Wu ei andłam endmba pinerim.

⁹ Wu ei Pol ek nim mił dinga kanpi mułum. Pe Pol wu ei dinga kenim ni wu ei pii gii pim, ei eim simb ka ermba, ni piim.

¹⁰ Pol ek dinga nipi yi nim, “Nim angkin simb kun kamb!” neng, wu ni sikir angpi pum.

¹¹ Wumb pei Pol erim oł ei kanik, en enim Laikoniya konu ek ei dinga ninjing. “Owundu wumb mił okuł, sinim konu okuł,” ninjing.

¹² Banapas wumb eim embe ‘Sus’ ninjing. Pol ek niłim wu nik, wumb Pol embe ‘Ermes’ ninjing.

¹³ Sus ngii owundu ei konu owundu ełe torung ełe engim. Sus ngii owundu ełe kułmał kałiłim wu ei, kung kou pełe kombur tuk tu wum. Pe plawa kuk wulu kindnjing ei, sipi konu owundu ełe mandi om. Eim kin wumb kin kułmał kałpin wu tał ngumun nik onjung.

¹⁴⁻¹⁵ Gos nge ek se andiłmbił wu tał, Banapas kin Pol teł ek ei piikił oł ei nge er mulnjung. Wu tał kis piikił eł ełip konduk to kis enjngił. Erkił, sikir pukuł, wumb punjung konu ełe pukuł wii

tunjguł. “Nimbił erang, enim oł ei enmin? Sił wu sinim ngenj ende. Sił Gos ek ka ei nipił enim ngambił oł yi nge si kindik Gos ek ka piik molk Gos konu ka ele pungii. Nipił kongun er onmbuł.

¹⁶ Keimi, ok wumb oł kis er endnjing ei, Gos eim kan wiik tum.

¹⁷ Ba ei koi enerim; wumb kinerngii ni enerim mon. Gos epi pei kanim kanim eririm. Sinim kaninmin, eim epin konu mołpu, sinim kin konu kumb ngopu, sinim erang, epi pei ka tonu onum. Gos sinim kuni ka ngang, sinim noman ka seng, ka piimin.”

¹⁸ Wu tał ek dinga yi nikił, pe wumb el elip kin kułmał kełngii elmin wu ei mon nikił enjngił.

Wumb Pol Kom Ku Tunjung

¹⁹ Andiok konu kin Aikoniyam konu Jura wumb kombur ok, wumb mulnjung konu kunj tangin, wumb ku sik Pol to kundnjung. To konduk, nga ngundundii sik, konu owundu ele tor sipnjing. Sipik, yi piinjing, kułum ni piinjing.

²⁰ Pe Gos nge tilap ok orung mułangin kin, Pol angpi konu owundu ele tuk pum. Kupiiring Pol kin Banapas teł Derpii konu ele punjnguł.

²¹ Wu tał Gos nge ek ka, ei nengił wumb pei tuk ok Gos nge kongun wumb mulnjung. Ekii se wu tał Lisra konu ni Aikoniyam konu ni Andiok konu ele orung punjnguł.

²² Pukuł, Gos nge tilap ele mulnjung wumb ei, Gos ek nikił, wumb ngangił wumb Gos ek pii gii nik mułngii nikił ek dinga ninjngił. Enim pii gii nik mułngii. “Sinim Gos tep er mołum konu tuk

bin ei, ok sinim epi embin tui endi sinim kin omba ei ko wupun andpin bin.”

²³ Gos nge tilap mulnjung wumb ei, wu tał pukuł tep wumb mulngii nge to tonu kind mundunjunguł. Pe wu tał kuni nunarkił, prei erkił Gos ngunjunguł, wumb Gos kin pii gii nik mulnjung wumb pei, Gos owundu angil ełe kind-injungil.

Andiok Konu Kin Siriya Konu Ełe Wu Tał Orung Punjunguł

²⁴ Ekii se wu tał andkił pukuł Pisiriya konu tor pukuł, Pampiliya konu ełe tuk punjunguł.

²⁵ Wu tał pukuł mani Perka konu Gos ek ka ninjungil. Nikil, ekii se pukuł Aseliya konu punjunguł.

²⁶ Aseliya konu pukuł, noł sip ełe pukuł, Andiok konu tuk punjunguł. Ok konu ełe, Gos nge tilap mulnjung wumb ei, wu tał Gos angil ełe tuk kindnjing. Kindangin, Gos wu tał paki tumba nik ninjing. Wu tał pukuł Gos kongun er pendkił, nga konu ełe orung onjunguł.

²⁷ Andiok konu tor okuł, Gos tilap ei nengil kułou tunjung, eł elip Gos kongun er pangil, Gos paki top erim ek yi ninjungil. Gos wumb tilap eipi noman aki tang, wumb ei Gos ek piik pii gii ninjing.

²⁸ Wu tał Gos tilap wumb ełe tuk onjung wumb kin kunum kinan mulnjunguł.

15

Gos Nge Tilap Ełe Mulnjung Wumb Kułou Owundu Jerusalem Konu Tunjung

¹ Jura konu wumb kombur mani ok Gos nge tilap ele muljung, wumb kanik kengip ek yi ninjing. “Enim Moses lo ek piinarik, ngenj kopsik enenjing kin, Gos enim sipi orung sinermba,” ninjing.

² Wumb ei ok yi nengin, Pol kin Banapas tel, wumb ei kin ek popul kis siki. Wumb ei kin wu tal kin ek opu er ninjing. Pe Gos nge tilap ele muljung, wumb ek nik, Pol kin Banapas tel kin wu kombur kin kindangin, Jerusalem konu tonu puk, Gos ek se andik kongun elmin wumb kin, wumb noman pim wumb kin, ek ei nik, ka erngii ni punjung.

³ Gos nge tilap wumb, wu ombu kindangin puk, en enim Piniisa konu kin Sameriya konu tuk ele puk. Gos nge wumb konu tal ele muljung, wumb ei kanik, ek yi nik. Gos wumb tilap eipi erang, noman tuk aki tok, Gos eim ek piimin nik, Gos nge tilap wumb noman ka piik wumb ek ei nik ngunjung.

⁴ Jerusalem konu tor pangin, Gos nge tilap wumb pei ni Jiisas nge kongun wumb ni, wumb peng pim wumb kin ek tengnjing. Pe Pol kin Banapas tel Gos paki tum mi. niki ngunjungul.

⁵ Lo ek piilmin wumb wumb ei, ok yi ninjing. “Elip wumb nengi, ngenj kopsik, Moses lo ek palim mi yi erngii.”

⁶ Yi nengin, Jiisas ek se andilmin wumb nin, wumb noman pim wumb, ek ei nik kun erngii nge enjing.

⁷ Ek pei nik poru nengin, Piisa angpi ek nipi yi nim. “Engnan nol, enim piinmin ok Gos sinim kongun mok topu, na kongun Gos ek ka ei wumb

tilap eipi kin pup ek nip ngamb, wumb pii gii ningii kongun ei Gos na ngum.

⁸ Gos eim wumb pei noman tuk kaninim, ei eim sinim andan topu ngonum. Ei Gos eim ka kanpi sinim andan tum. Gos sinim eim Gui Ka ngum mił yi wumb ngonum.

⁹ Gos sinim kin oł eipi erpi, wumb tilap eipi kin oł erpi yi enanim, mon! Wumb Gos kin pii gii nengin kin, Gos wumb erang ka mołmun.

¹⁰ Enim nimbił erang Gos nimba mił piimin nik enmin? Enim oł embin tui ei Gos tilap ele nimbił erang oł embin tui ngonmun? Ok sinim kupenjpın noł oł embin tui ei nge ko wunerik, oł ei nge akip sinim ko wunermin ku. Sinim pei kapli enanim.

¹¹ Sinim pii gii nimin, Jiisas Owundu noman ka ngopu, Gos sinim sipi orung simba yi mił ku, wumb ombu orung sinim.”

¹² Piisa ek yi nim, “Sinim kulou tunjpun, ek peng endi pinałim.” Kom sek mułangin, Banapas kin Pol teł ek nengił piinjing. Pe Pol kin Banapas teł ek yi ninjingił, “Wumb tilap eipi mulnjung konu, Gos sił paki tang sił jep oł ele enjpil.”

¹³ Wu tał ek ni poru nengił, Jeims ek yi nim, “Engnan noł, enim na ek nimbii end, kom se piyei!”

¹⁴ Saimon ek yi nim, ‘Kumna Gos wumb tilap eipi kin om. Opu, eim nge wumb tuk seng kin ok mulnjung.’

¹⁵ Gos nge ek piik niłmin wumb ek ei ende mił ek yi mił pulnjung. Ek ei nge Deipis nge tilap wumb, ok ninjing.

16 Owundu yi nim,
 ‘Ekii se na orung ombii, Deipis ngii mani pum ngii
 ei nga tekmbii. Eim ngii konu ele mulum
 epi, kis mulum ei nga konj ermbii.

17 Wumb eipi Gos nam Owundu ni kurngii. Ei
 wumb pei, wumb tilap eipi nam sip mundunj
 wumb.’

18 Kumb ok Gos Owundu eim, ek nipi tor kindpi,”
 yi nim.

19-21 “Sinim piinmin, kumb ok ek ei pepi opu
 pe yi ku palim. Konu owundu kembis pei orung
 orung salim konu ei kor kunum Moses lo ek ei ger
 piik minj molmun.” Jeims ek nga yi nim, “Nimbil
 erang na noman ele yi palim. Wumb tilap eipi
 noman ak tok Gos ek ekii sinjing. Ei sinim noman
 embin piingii ek ninermin. Sinim pipe topun
 yi nimin, ‘Kuni epi gos kend nik kuingii epi ei
 nunerngii. Amb wam mulang ngunduk enmin
 ol ei si kindik. Kung min epi nipe endi kan kulk
 pindangin kulang, nungii ei nunerngii. Kung min
 epi nipe miyem ei nunerngii ku.’ ”

*Wumb Tilap Eipi Gos Nge Tilap Ele Tuk Ok Gos
 Ek Piik Muljung Konu Pipe Pol Kindnjing*

22 Yi nik kun erik, Jiisas ek se andilmin wumb
 kin, wu owundu ni Gos tilap ele muljung wumb
 pei, kulou tok yi nik. Wu tal kindangin wumb
 tilap eipi, Gos nge tilap ele tuk ok muljung konu
 pungul nik. Andiok konu Pol kin Banapas tel
 kin kindangin punjungul. Pe Juras ei embe endi
 Basapas, kin Sailas kin kindnjing. Wu tal pukul,
 Gos nge tilap wumb muljung konu ele kumna
 punjungul. Pukul, tep er muljungul.

²³ Pipe endi kindik yi ninjing, “Sin Jiisas nge ek se andilmin wumb kin men ngii kongun wumb ombu sin enim enginjpun noł mołmun. Sin pipe ei połpun, enim tuk wumb tilap eipi tonu ok, Andiok konu ni Siriya ni Silisiya konu ele mołmun.

²⁴ Sin ek ei piinjpun, sin wu kombur ok ek kanim kanim nik enim noman to wulu mił kindngii, enjing. Wumb ombu ok enim noman tuk to kis enmin ei, sin yi erei ninenjpun mon.

²⁵ Sin noman ende sepin ek ka piipin, Gos ek se andilmin wu kindmin. Wu tał Banapas kin Pol tel sin noman ngołmun wu tał enim kin kindinmin.

²⁶ Wu tał el elip ngenj ele piinarkił, Jiisas Krai Owundu kongun ele embe ambił tonu kind punjung.

²⁷ Sin Juras kin Sailas tel kindinmin. Wu tał ek sikił tu wunmbuł, ek ei nengił enim piingii.

²⁸ Gos nge Gui Ka ei sin kin mułang, sin ek ei ninmin. Sin ek eipi endi nipin, enim ngunermin. Enim piinmin, ek ei minj piik mułei!

²⁹ ‘Enim kung ni epi eipi endi gos kend nik kuingii epi ei nunerei! Pe kung miyem ni kung kan kulk pindangin kułmba ei nunerei!’ yi ninjing. ‘Wu eipi embinjing ei ningił enarik, en enim ka mułngii. Pe enim ek ninmin ei piik ka mulnjung kin kapli ermba, enim ka mułeiyo.’ ”

³⁰ Gos nge tilap wumb, ek se andilmin wu ombu kindangin, Andiok konu ele punjung. Puk, Gos nge tilap wumb mulnjung konu tuk sik pipe ei wumb ngunjung.

³¹ Konu ele Gos nge tilap wumb pipe ei ger kanik piinjing; pipe ei gerik ka piinjing.

³² Juras kin Sailas wu taʔ eʔ elip Gos ekii se erm̃ba oʔ ei piikiʔ, wumb kankiʔ ek ni dinga enjngiʔ.

³³ Wu taʔ Andiok konu eʔe kopur kinan mul-njunguʔ. Pe Gos nge tiʔap wumb noman ende sek, ka piik, wu taʔ nga orung kindangin punjnguʔ. Eʔ elip kindangin onjnguʔ, wumb mulnjung konu orung punjnguʔ.

³⁴ Ba Sailas eim punarpi, Andiok konu eʔe muʔum.

³⁵ Pol kin Banapas teʔ Andiok konu eʔe enj mulnjunguʔ. Pe wu taʔ wumb eipi kin andkiʔ, Gos ek nikiʔ wumb ngokuʔ enjngiʔ.

Pol Kin Banapas Teʔ Eipi Eipi Punjnguʔ

³⁶ Ekii se kunum kopur o pang, Pol Banapas kanpi yi nim, “Siʔip orung pupuʔ, enginjpil noʔ konu owundu orung moʔmun konu eʔe pupuʔ kenmbiʔ. Ok siʔip Gos ek nipiʔ wumb ngunjpul wumb, akip pupuʔ kenmbiʔ ni wumb ka moʔmun min kis moʔmun, ei pupuʔ kenmbiʔ.”

³⁷ Banapas, Jon kin eʔ elip kin tep to bin ni piim. Jon embe endi Mak.

³⁸ Ba Pol ek yi nim, “Wu ei ok siʔip Pampiliya konu si kindpi konu eipi pum. Siʔip kin kongun eʔe punerim. Pe eim siʔip kin ouni punerm̃ba mon!”

³⁹ Pe wu taʔ ek opu er ninjngiʔ. Banapas kin Pol teʔ noman ende punerim. Punerang kin, wu taʔ konu eipi eipi punjnguʔ. Banapas eim Mak ni sipim. Pukuʔ, noʔ kanu endi eʔe tonu pukuʔ Saipris konu eʔe punjnguʔ.

⁴⁰ Sailas Pol kin punjungul. Pe Gos nge tilap wumb mulnjung konu yi ninjing, “Gos noman ka peng, elip kin tep er mulang pungul,” ninjing.

⁴¹ Pol Sailas kin pukul Siriya, Silisiya konu ele tor pukul, Pol Gos ek dinga nipi Gos tilap mulnjung wumb ngum.

16

Timosii Pol Kin Sailas Kin Tep To Punjungul

¹ Pe pupu Derpii kin Lisra konu ele tor pum ku. Konu ele wu endi mulum, wu ei embe Timosii. Wu ei Gos nge tilap ele tuk pupu Gos ek piipi mulum. Wu ei mam Jura amb, Gos ek piilim. Arim Griik wu.

² Gos tilap wumb Lisra konu kin Aikoniya konu wumb molk, eim elim ol ei ka nik tor kindnjing. Yi ninjing, “Timosii ei wu ka,” ninjing.

³ Pol Timosii kin tep to bil ni piim; pe Pol Timosii sipipi ngenj kopsim. Pol yi ni piim, Jura wumb konu orung ele molmun nipi yi erim. Nimbil erang Jura wumb ol ei erim, wumb pei piinjing, Timosii arim Griik wu.

⁴ Pe andik puk konu owundu ele andik punjung. Ek ei ok Jiisas nge ek se andilmin wumb ni wumb peng pim wumb, kulou tok ek yi ninjing. Ek ei nik Gos tilap mulnjung wumb, Jerusalem konu ei ngok yi ninjing, “Enim ek ei minj piik ekii singii,” ninjing.

⁵ Yi nengin kin, wumb Gos tilap wumb pei kin pii gii dinga nik mulnjung. Gos nge tilap ele tuk onjung wumb pei.

Pol Maseroniya Wu Endi Kenim

⁶ Andik konu puk Prisiya konu kin Galasiya konu tuk ele and punjung. Gos nge Gui Ka ek neng kin, “Gos ek ele Eisiya konu ele ninenei!” nim.

⁷ Puk, Misiya konu ele puk, nga Bisiniya konu ele bin ni piik punjung. Ba Jiisas nge Gui Ka andlam ele puneningii mon nim.

⁸ Pe puk Misiya konu tonu ele si kindik Trowas konu tor punjung.

⁹ Epinding Pol pepi or kumb mił er kenim ni Masironiya wu endi mołpu ek dinga yi nim. “Pol, nim ya Maseroniya konu ele okun sin paki tunjii.”

¹⁰ Pol or kumb er kanpi ek yi nim, “Sinim Maseroniya konu bin,” nim. “Gos sinim wii tonum. Sinim pupun, Gos ek ka ei nipi wumb konu ele wumb ngumun.”

Liriya Konu Gos Tilap Ele Tuk Om

¹¹ Na Luk mon ele puls, enim na kin tep to punjung. Yi erang kin, noł sip endi tonu puk, Samoreis konu ele tor punjung. Nga kunum endi puk Niyapolis konu tor punjung.

¹² Pe sin konu ele si kindpin, pupun Pilipai konu ele tor punjung. Pe konu endi ok Rom wumb mulk konu ele, konu owundu embe Maseroniya ele kunum kopur aninga mulnpjun.

¹³ Pe kor kunum, sin konu owundu andlam ele tor mulnpjun. Pupun, noł endi pim konu ele mulnpjun. Noł owundu ele, konu ka seng, prei ermin ni piinjpun. Pe noł wer ele amb kombur mulnpjun, amb ombu sin kin tep to ek tang mulnpjun.

¹⁴ Amb endi embe Liriya, amb ei ek ninjpin, Gos ek ei piim. Eim Gos embe ambil tonu kindim; amb ei konu Taiyasaira konu owundu ele amb. Amb ei eim alap ku owundu pulum ei, kongun erpi ku owundu silim. Amb ei Gos paki tang piim, amb ei Pol ek nim mil kom sipi piim.

¹⁵ Amb ei ni wumb eim ngii ende wumb pei nol pinjing. Amb ei nol pepi, sin kanpi ek yi nim. “Enim na Gos kin pii gii dinga nind ni piinjing, na ngii konu ongii,” pa nim. Eim ek dinga nipi yi neng kin, sin eim ek piipin punjpun.

Pol Kin Sailas Tel Pilipai Konu Kan Ngii Pinjingil

¹⁶ Kunum endi sin prei elmin konu ele punjpun. Pe wii kongun ambil endi sin andlam ele om kan sinjpin. Ambil gui kis palilim, ambil ei epi ekii se omba ol ei piipi nilim. Yi erang kin, wu amb ei tep elmin wumb ei ku pei silmin.

¹⁷ Ambil ei sin kin andpi mulum. Molpu, wii topu ek dinga nipi yi nim, “Wu ombu Gos kongun mendpil enmin. Gos owundu ek ei nik, sinim Gos kin orung simba nge onmun.”

¹⁸ Kunum kunum ambil ei ek yi minj nipi endang, Pol eim piipi ten enim. Pe ek dinga nipi yi nim, “Gui kis, nim ambil ei si kindkin pui! Jiisas Kraiss nge embe dinga ele, na ek nind.” Yi neng kin, gui kis ni ambil sikir si kindpi am pum.

¹⁹ Ambil tep elmin wumb ombu ku sik elmin, ol ei am pang kanik Pol kin Sailas tel ambil gii nik. Sipik, wu num kombur mulnjung konu kulou tu wunjung.

20 Wu taɫ sipik, kos piilmin Rom wumb muɫum konu yi ninjing, “Wu taɫ Jura konu eɫe wu, sinim wumb noman er kis ermbil,” ninjing.

21 “Pe wu taɫ sinim Rom wumb mon, ei piipin sinim elmin oɫ ei piinarkin enmbil,” pa ninjing.

22 Wumb wu taɫ kin ek ngok nengin, kos piilmin wumb enim ek yi ninjing, “Wu taɫ konduk gulk kindik kepil tei!” ninjing.

23 Pe wu taɫ kepil tok tok sipnjing. Sipik, kan ngil eɫe kindnjing. Wumb puk, kan ngil tep elmin wu kanik ninjing, “Nim wu taɫ tep dinga er muɫei!” ninjing.

24 Kan ngil eɫe tep elim wu, ek ei piipi wu taɫ sipi kan ngil tukrung eɫe pendim. Pe wu taɫ simb eipi eipi sipi ond tundil eɫe tuk kind to gil ni to pendim.

25 Pol kin Sailas tel mulnjunguɫ, epin tuk mii memb prei erkil Gos kin golang nikil enjngil. Kan ngil wumb kombur wu taɫ ninjngil ei piik mulnjung.

26 Pe sikir konu kopu mil owundu endi tum. Topu, kan ngil ondu tumunj, ond ei to tor kindim. Pe kan ngil ondu aki topu wii sim. Seng kin, kan sen wumb kan wumb to pendnjing, kan sen ni wii pilngan topu sim.

27 Kan ngil tep wu ei kenim ni kan ngil ondu ombu pei ak topu wii sim. Kanpi, yi ni piim, “Kan wumb pei tor punjung,” ni piipi eim tui kepil sipi, eim to kundmbil ni erim.

28 Ba Pol kanpi wii dinga topu yi nim, “Nim yi enerii! Sin kan wumb pei ya molmun,” pa nim.

29 Kan ngil tep elim wu ei wii topu, tilang er nipi sikir nirik om. Wu ei eim mund mong kulpu,

Pol kin Sailas tel mulnjungul konu simb ele mani pupu mulum.

³⁰ Tep wu ni wu tal sipi anda sipi yi nim, “Elip wu owundu, na nimbil ol eramb Gos nga na sipi orung sipi paki tumba?”

³¹ Pe Pol kin Sailas tel yi ninjngil, “Nim Jiisas Owundu pii gii nin kin Gos nim sipi orung seng, eim kin mulnjii. Nim amb kangil ni yi ku mulngii.”

³² Pe Pol kin Sailas tel Gos ek ka niki, wu ei ngii ende pinjing wumb, Gos ek niki ngunjngul.

³³ Pe kunum ele mendpil, kan ngii tep elim wu ni wu tal sipipi kepil mundunjngul konu nol kindpi er ka erim. Erpi, kingam ambilam nol, Gos ek piik nol pek enjing.

³⁴ Wu ni wu tal sipipi, eim ngii konu sipipi kuni ngopu yi erim. Eim ka ka piipi, eim ngii ende wumb Gos kin pii gii nik kulnjung.

³⁵ Ekii se tingang, kos piilmin Rom wumb tep wumb kombur kindangin onjung. Ok yi ninjing, “Wu tal kan ngii si kindan pangil,” pa ninjing.

³⁶ Pe kan ngii tep molulum wu ei ek ei piipi Pol nimba nge om. Opu yi nim, “Kos piilmin Rom wumb ninmin, ‘Elip pel!’ ninjing,” pa nim. Yi nim, “Elip noman ka seng pel,” nim.

³⁷ Ba Pol ek nipi tep wu ombu ngum, “Sil Rom wu, ba kos piilmin Rom wu ombu sil kin kos pii kun enanmin. Mon! Sil wumb kumb ningil ele kepil tok yi enjing. Tok kin sipik, kan ngii ele kindnjing. Pe akip sil kos piik ka enarik, koi erik sil kindngii enmin min? Mon mendpil! En enim ok sil sik tor sipngii.”

³⁸ Pe kan wumb tep elmin wumb puk, kos piilmin Rom wumb mulnjung konu puk ninjing. Kos piilmin Rom wumb, wu tał ek ei piik mond mong kulnjung. Nimbił erang wu tał ei Rom wu ku.

³⁹ Pe puk kaimb sik, wu tał sik tor tu wunjung. Ok wu tał kanik yi ninjing, “Elip ya konu ele mulerngił, tor pukuł pe!” ninjing.

⁴⁰ Yi nengin kin, wu tał ngii si kindkił kin, tor pukuł Liriya ngii konu punjnguł. Pukuł kin, Gos tilap wumb mulnjung kankił, Gos ek nik ngangił wumb piyangin kin, konu owundu bił ni punjnguł.

17

Teslonaika Wumb Pol Kin Sailas Tumun Ninjing

¹ Pol kin Sailas teł andkił pukuł, Ampipolis konu tor punjnguł. Konu ele si kindkił pukuł, Apoloniya konu ele tor punjnguł. Konu ele nga si kindkił, pukuł Teslonaika konu tor punjnguł. Jura wumb men ngii konu ele engim.

² Pol eim ok elim ol ei nga erim. Pol pupu wumb men ngii ele nirik pum. Kor kunum tekliki ele enj mołpu kin, Gos ek ei andan topu wumb ngopu mułum.

³ Gos nge ek pule nipi wumb ngopu mułum. Gos nge Krai wu endi mundum wu ei kindang om ek ei, nipi ngum ku.

⁴ Pe wumb kombur Pol kin Sailas teł, ek piik pii gii ninjing. Griik wumb kombur Gos ek ei piik elmin ku. Pe wumb tilap owundu wu tał ek piik

ekii silmin ku. Pe wu num embilenjing ombu yi ku wu tał ek piinjing ku.

⁵ Ba Jura wumb wu tał kin kis piinjing. Yi erangin kin, wumb epi sinerim wumb ok, wumb mulnjung konu ełe tuk molk punjung. Wumb ombu konu ełe tuk puk, epi kis er mundnjung. Wumb ok Jeison ngii konu si pok erik, wu tał si tor sipipin wumb ngumun nik sipnjing.

⁶ Ba Pol kin Sailas teł sinenjing. Sinarik kin, Jeison kin Gos nge tilap mulnjung wumb ambil gii ni sipnjing. Sipik, gapman mulum konu ełe sipnjing. Sipik, gapman wu kanik yi ninjing, “Wumb ombu konu orung orung pei oł kis enmin,” pa ninjing. “Wumb ombu pe ya molmun ei,” pa ninjing.

⁷ “Pe Jeison wumb ombu sipi eim ngii konu sipim. Wumb pei en enim wu king owundu ek nilim, ek ei piinalmin. King endi molum ei, eim embe Jiisas. Wumb en enim yi nilmin,” pa ninjing.

⁸ Wumb konu ełe wumb ni gapman wumb ek ei piik noman embin kulnjung.

⁹ Yi piik, Jeison ku sik, eim kin wumb epi kombur ku sinjing ku. Sik poru ni kindangin kin punjung.

Pol Kin Sailas Teł Beriya Konu Kongun Enjingił

¹⁰ Kunum ełe epinding, Gos nge tilap wumb Pol kin Sailas teł Beriya konu ełe kindnjing. Pol kin Sailas tep pukuł Beriya konu ełe tor punjunguł. Pukuł kin, Jura wumb men ngii engim konu nirik punjunguł.

¹¹ Jura wumb Derpii konu mulnjung ei, Gos ek kunum kunum piik mulnjung. Ba Teslonaika

konu Jura wumb mulnjung ei, Gos ek kopur piik kun erik mulnjung. Wumb ombu Gos ek piik ka piik mulnjung. Kunum kunum Gos ek gerik kanik, wu tał ei keimi ninmbıl min, ni ger piik minj mulnjung.

¹² Wumb pei pii gii ninjing. Griik wumb num pei pii gii ninjing ku. Wu amb pei pii gii ninjing.

¹³ Ekii se Jura wumb kombur Teslonaika konu piinjing, ni Pol Beriya konu opu Gos ek ka nipi wumb ngopu mołum ninjing. Yi nengin piik, konu ele punjung. Puk kin, wumb konu ele wumb noman to wulu kindik ek kend tok ngok enjing.

¹⁴ Yi erangin kin, wumb Gos tilap wumb molk, Pol mani ep noł wer ele kindangin pum. Ba Sailas kin Timosii teł Beriya konu mulnjunguł.

¹⁵ Wumb Pol sipik andlam ele tu wunjung wumb ombu Pol sipik Asenj konu sipnjing. Sipi kindik kin, orung omun ni erangin kin, Pol ek nipi kindim. Ek nipi kindpi Sailas kin Timosii kin, 'Elip sikir weł!' nim.

Asenj Konu Pol Ek Ni Tor Kindim

¹⁶ Pol Asenj konu wu tał onguł nipi kui er mułpu kin, kenim ni konu ele wumb ek kend gos mendpił konu ele piki topu mułum. Mułangin kin, eim noman embin to piim.

¹⁷ Wumb yi nge mułangin kanpi pupu Jura wumb men ngii ele pupu, wumb Gos ek niłmin wumb kin ek nipi mułum. Kunum kunum pupu wumb kułou tangin konu andpi, men ngii konu wumb kanpi nipi yi erim.

¹⁸ Pe wumb ek mon wumb Epikuriyan wumb kin Soik wumb kin ek orung eim kin ek ngok

ninjing. Wumb kombur molk yi ninjing, “Wu ei ek owul owul nipi endim, wu ei nimbił erang ek ei ninim ninjing?” Pe wumb kopur molk yi ninjing, “Eim gos konu eipi endi mułang nipi onum,” ninjing. Pol eim Jiisas nge ek ka nipi, Jiisas konj angpi nga orung pum, ek ei nipi wumb ngum.

¹⁹ Pe wumb Pol sik sipik, Ariyopakas konu kaunsil mułum konu sipnjing. “Wu ei ek konj endi nim, ek ei neng sin piimin,” ninjing.

²⁰ “Sin nim ek ei piimin. Ei ek eipi mił endi pałim. Ek ei pułe er pałim mił ei sin piimin,” ninjing.

²¹ Asenj konu wumb kin konu eipi wumb ok Asenj konu ele mołmun wumb ei, oł eipi endi enałmin mon. Ba ek konj ningii min, ek poł konj minj piik nik elmin.

²² Yi nengin kin, Pol Ariyopakas konu kaunsil mułum konu tuk mołpu ek yi nim. “Enim Asenj wumb, na enim kand ei Griik enim men ngii ele puk oł elmin oł ei dinga peng elmin pałim.

²³ Ok na enim konu ombu andip, Griik enim men ngii ek nik enmin ei kanip endinj. Enim kułmał kełngii konu endi er ka er sek mon yi pułmun. Ku mon endi polk pendik yi niłmin. ‘Gos endi sin pii poł tunanmin. Ba wii embe sipin kułmał kałmin ninjing. Ok enim gos kinarik wii noman je piik yi elmin.

²⁴ Akip na Gos epi pei eririm. Epi mei ele epi kanim kanim eririm. Gos ei Gos Owundu ei, epin ni mani mei konu pei tep er mołum. Pe Gos eim wumb angil kin, Gos ngii tekinmin ei nirik mulalim.

²⁵ Gos eim epi sinerang wumb endi epi sipi Gos ngunalim mon. Gos eim mendpił, eim epi kanim kanim er pendpi, sinim wumb tep erpi, noman konj ngopu mułang kin, sinim oł yi er mołmun.

²⁶ Wumb kupenjpin endeim mendpił nge ele, opu opu pe sinim wumb pei mołmun. Wumb erang konu orung orung pei mołmun; Gos eim wumb kunum ele ei konu mułngii nipi er sirim.

²⁷ Wumb kuruk ok kan singii, Gos nipi piim. Wumb endi Gos kan simbii nipi piimba, wu ei piipi er mołpu kaninim. Gos konu turii molakim; ya sinim wumb pei endeim endeim ni tep er mołum,” pa nim.

²⁸ “‘Gos eim kin sinim noman konj ngolum. Ngang kin, sinim andpin mołpun enmin.’ Ei yi mił ku enim nga wumb noman piłmin wumb kombur ei yi mił polk pendnjing.

²⁹ ‘Sinim Gos kingam noł mołmun.’ Yi mił Gos kingam noł mołamin kin, pe sinim noman yi piinerman, Gos wu angil ele ku ni ond ni endi er kindang, Gos mił endi mołum ni piinerman, mon!

³⁰ Ok wumb pii poł tunarik mulnjung kunum ei, Gos eim wumb epi pei yi erangin ei, ek ninanim. Ba pe Gos wumb pei kanip nip, konu orung orung wumb noman ak tok nam kin wei!” pa ninim.

³¹ “Gos eim kunum endi nipi mondpu, kunum ele wumb oł kis min ka enmin ei kanip, kun er mułmbii,” pa nim. “Gos eim wu endi Jiisas to tonu kindim, wu ei gupu ek nimba, ek ei piimin. Wu ei eim tukpu si kindpi, tonu opu konj mołum. Mułang kin, yi mił Gos wumb pei andan topu, eim ek niłim ei keimi niłim.”

³² Piik tukpu ele pepi nga konj angpi tonu omba

ninim, ek ei wumb kombur yi ninjing, “Nim ek ei nga nen piimin,” ninjing.

³³ Yi nengin kin, Pol wumb ombu si kindpi pum.

³⁴ Ba wumb kombur Pol nim ek pii gii ninjing. Wu endi embe Daiyonisiyas, eim Ariyopakas konu ele, kaunsil wu endi, amb endi embe Damaris. Pe wumb eipi pii gii ninjing ku.

18

Pol Korin Konu Kongun Erim

¹ Ekii se Pol Asenj konu si kindpi, Korin konu pum.

² Pol pupu Jura wu endi kan sim wu ei, embe Akuila. Eim ngii konu embe Ponsus. Eim ambim embe Pisila. Pe Esalii mei owundu molkuł onjn-guł. Nimbıl erang, King Kloriyas Jura wumb pei kanpi nim, “Enim Jura wumb Rom konu owundu si kindik pungii,” pa nim. Pe Pol wu amb tał mulnjunguł konu pum.

³ Eim kin wu amb tał kongun ende elmin. Pol eim wu amb tał kin mułum. Molk kin, kongun er mulnjung. Molk kin, alap ngii ei nge kongun er mulnjung.

⁴ Kor kunum kunum Pol eim Jura wumb men ngii ele pupu ek nipi tep to mułum. Pol Gos ek ka ei dinga nemb, Jura wumb kin Griik wumb Gos kin pii gii peng mułngii ni piim.

⁵ Ba kunum ekii se, Sailas kin Timosii tel Maseroniya konu si kindkił mani punjnguł. Kunum ele Pol Gos ek ei kunum kunum wumb kanpi nipi minj endim. Jura wumb kanpi ek dinga nipi yi nim, “Jiisas ei Krais mendpił, Gos wu endi kindang om,” pa nim.

⁶ Ba Pol nim ek ei piinarik, Pol buł morung ek embilnjing. Yi nengin kin, Pol eim konduk ele kulman mułum ei, sik sik topu kindim. Pol ek yi nim, “En enim oł kis erik mulnjung kin, en enim dup konu ele pungi. Na ek endi pinalim. Akip na pup wumb tilap eipi endi kin bii,” pa nim.

⁷ Pol men ngii ei si kindpi, wu endi ngii konu pum. Wu ei embe Taisas. Wu ei eim Gos kin pii gii peng mołum wu. Eim Jura wumb men ngii engim konu eim ngii konu mandi engim.

⁸ Jura wumb men ngii tep er mołum wu ei, embe Krispas. Wu ei eim ambim kingam noł pei Gos Owundu kin pii gii ninjing. Pe Korin wumb pei Pol ek nim ek ei piik, ekii sik, pii gii nik, noł pek enjing.

⁹ Kunum endi emii peng kin, Pol or kumb mił er kenim ni Gos Owundu ek yi nim, “Nim mund mong kulerii! Gos ek ni tor kindnjii; nim gupu mum tunerii mon!” nim.

¹⁰ “Na Gos nim kin moł, wumb endi nim topu enermba mon! Nam wumb konu ele tuk pei mołmun,” pa nim.

¹¹ Pol Korin konu ele mołpu, kung ngii endeim mołpu, oi angil orung nga endeim pei mułum. Mołpu kin, Gos ek nipi wumb ngopu mułum.

¹² Ba ekii se Rom gapman wu Galiyo Akaiya konu ele, wu owundu mułum. Kunum ele, Jura wumb en enim Pol kin opu orung enjing. Pe Pol kos ele tonu tu wuk yi ninjing.

¹³ Wu ei wumb ek nipi ngonum, “Gos embe ambilk tonu kindngii yi mił yi erei!” nim. Ek ei nipi ek lo pałim mił kun er ninanim mon, ninjing.

14 Pol eim ek nimba erang kin, Galiyo ek nipi Jura wumb ngum, “Enim Jura wumb, wu ei ek kis endi nipi, lo ek endi kis erpi erim. Na enim ningii ek ei piimbii,” pa nim.

15 “En enim ok na kanik ek endi ningii min, enim lo min embe kombur ningii ei na piinermbii mon. En enim nik kun erngii. Na ek ei kos piinermbii!” pa nim.

16 Yi nipi kin, wumb kos ngii ele to anda kindim.

17 Pe wu num endi Jura wumb men ngii tep er mułum wu ni ambił gii ninjing. Wu ei embe Sosreniis kos ngii konu ele kepui tunjung. Ba gapman wu Galiyo ol ei enjing ei noman to piinerim.

Pol Andiok Kin Siriya Konu Ele Si Kind Orung Pum

18 Pol pupu konu ele, kopur kinan mułum. Moł kin, pendpi Gos tilap wumb mulei nipi, noł sip endi tonu pupu si kindpi pum. Pang sip, ei pupu konu endi Siriya ni konu ele bii ni pum. Pisila kin Akuila eim kin tep to punjung. Puk, Senkriya konu ele, Pol eim peng pek tum. Nimbił erang eim ek dinga nipi tonu kindim.

19 Pe puk Epesas konu ele tor punjung. Pol wu amb tał konu ele si kindpi, Pol eim pupu Jura wumb men ngii engim konu nirik pupu, wumb kin ek tangpi mułum.

20 Wumb Pol kanik yi ninjing, “Kunum kopur sin kin mulnjii!” ninjing, ba Pol wumb ninjing ek ei piinerim mon!

21 Pol eim orung ba pendpi yi nim, “Gos noman ele na orung pui nim kin, nga orung ombii,” nim.

Gos tilap wumb angil sipi, “Mulei!” nipi pum. Noł sip ele tonu pupu Epesas konu si kindpi pum.

²² Noł sip pupu Sisariya konu tor pang kin, Pol Jerusalem konu Gos nge tilap mulnjung wumb ei, kanpi mulei nipi pendpi, Andiok konu mani pum.

²³ Andiok konu ele Pol kunum kinan mułum. Mołpu, nga si kindpi pum. Pupu kin, Galesiya konu kin Perkiya konu tuk andpi, Gos nge tilap mulnjung wumb ei kanpi ek nipi, dinga erpi endim.

²⁴ Jura wu endi eim Aleksandriya konu ele wu eim opu Epesas konu mułum. Wu ei embe Apolos. Wu ei ek ka nipi Gos ek ei piipi nipi elim.

²⁵ Wumb kombur eim ok Gos Owundu ek ei nik ngołmun. Wu ei eim noman ka ele dinga pim. Wu ei wumb kanpi, Gos ek ka nipi wumb ngopu yi niłim. Jiisas elim oł ni epi ei nga nipi kun er ngołum. Ba wu ei Jon wu wumb noł pendpi ngołum, ek ei mendpił piilim.

²⁶ Wu ei eim pupu, Jura men ngii sim konu ele tuk pupu Gos ek nipi Jura wumb ngum. Gos ek palim mił kun Pisila kin Akuila teł wu ei ek dinga nikił ngunjnguł. Ekii se wu Apolos noman ka dinga kindpi mułum.

²⁷ Ekii se wu Apolos Akaiya konu ele tor pum. Epesas konu wumb Gos nge tilap ele mulnjung wumb, ombu pipe polk Akaiya konu Gos tilap mulnjung konu kindik, Apolos eim singii nge ninjing. Wu Apolos Akaiya konu ele tor wang kin, wumb Gos noman ngang mulnjung konu pupu, wumb ombu Gos ek ka ei nipi ngopu, eim wumb tilap ei paki ka topu mułum.

28 Pe eim kongun dinga erpi, Jura wumb ek kanim kanim nik ei to mani kindpi, “Gos ek andan kun ka topu wu amb ngumbii,” nim. “Gos nge ek ele wumb andan ka tum. Topu, Jiisas eim Kraiis wu endi Gos kindang om,” pa nim.

19

Pol Epesas Konu Kongun Erim

¹ Apolos Korin konu mułum kunum ele, Pol Andiok konu mołpu, Epesas konu ele om. Epesas konu ele opu, Jiisas nge er se andilmin wumb mulnjung kenim.

² Pol opu wumb kii sim, “Ok enim pii gii ninjing kunum ei, enim Gos Gui Ka sinjing min?” Pe wumb ek yi ninjing, “Mon! Gos Gui Ka mołum min? Sin ok ek ei piinenjpin,” ninjing.

³ Pol ek yi nim, “Enim noł nipe noł pinjing?” Wumb ek yi ninjing, “Jon wumb noł pendpi ngołum wu ei ek yi mił nirim, ele nge sin noł pinjpin.”

⁴ Pe Pol ek yi nim, “Ok Jon wumb noł pendilim wu ek yi mił nirim, “Enim wumb noman ak tangin kin, noł pendim. Pe enim eim om konu ekii se omba wu ei pii gii ningii. Omba wu ei embe Jiisas.”

⁵ Wumb ek ei piik kin, Jiisas owundu embe ele noł pinjing.

⁶ Pol eim angil tonu kindang kin, Gos Gui Ka wumb kin om. Pe wumb en enim ek eipi eipi nik, Gos oł ekii se ermbe oł ei, wumb piik nilmin mił yi nik mulnjung.

⁷ Pe wu mulnjung wumb ei engki nga tał, mił mulnjung.

⁸ Pol Jura wumb men ngii engim konu tuk pupu, Gos ek ka nipi wumb ngum. Pol eim kunum tekliki konu ele mołpu, Gos ek ka nipi wumb ngum. Pol eim Gos ek nipi, Gos tep er mołum konu ele, ek ei nipi wumb ngum.

⁹ Ba wumb kombur en enim noman dinga peng, noman ak tunarik molk kin, Gos ek pii gii ninarik, wumb kanik ek kis nik, Gos Owundu ek ei pii kun enenjing. Yi erangin kin, Pol Gos nge wumb sipi sipim, wu Tiranasi nge konu men ngii mił ele, Pol wumb sipim, wumb Gos ek ka ei kunum kunum nipi ngum.

¹⁰ Yi erpi mołang kin, kung ngii tał o pum. Pe Eisiya mei konu owundu ni, Jura wumb ni Griik wumb ni wumb pei ok Pol ek nim ek ei piinjing.

¹¹ Pol angil ele Gos nge jep oł dinga wii mendpil pei erim.

¹² Wumb ok, Pol mułum konu alap ni epi tu wuk Pol ngenj ele minjin tok sipik, wumb gui kis pim wumb ni ening pim wumb ei embilangin kin, gui kis ni ening pim wumb pei erpi ka erpi ngum.

¹³ Jura wumb kombur puk andik, wumb gui kis mułum konu puk kunji erik to tor kindik enjing, wumb kombur Jiisas Owundu nik embe ei nge nik elmin. “Pol, Jiisas ek nilim wu embe ele nilim, ek na nip enim ngond,” yi mił nilmin.

¹⁴ Jura wu Gos kin kułmał kałilim wu ei, kingam noł angil orung nga tał wu ei embe Skiipa. Wu ombu kongun ei nge elmin.

¹⁵ Ba wu endi gui kis tuk mułang kin, eim ek

nipi orung kindpi yi nim, “Jiisas eim na piinim, Pol eim na piinim ku. Enim ei nii? Na pii pol tunand,” pa nim.

¹⁶ Pe wu ei gui kis pim wu, ni puku sipi wumb ombu topu topu se endim. Topu, wu ombu kepil topu, wumb ngenj er kis mondpu, konduk ni to piltan to er kis erim. Erang kin, wumb ei ngii ele si kindik ngenj wii punjung.

¹⁷ Ekii se Jura wumb kin Griik wumb kin Epesas konu mulnjung wumb ei, piik mund mong kis kulk mulnjung. Molk kin, Jiisas Owundu nge embe ambil tonu kindik mulnjung.

¹⁸ Wumb pei pii gii pim wumb, kum erik, ol ok nge ol kanim kanim enjing, wumb ei en enim ok nik tor kindik enjing.

¹⁹ Wumb pei kum konduk ol kanim kanim elmin, mon ei tu wuk wumb mulnjung konu dup kalk enjing. Pe wumb en enim mon ei ku ngok elmin ei ku yi mil 50,000 mil pei.

²⁰ Ol ei nge Gos Owundu nge embe opu dinga pum. Pe Gos ek dinga mendpil pupu tonu pum.

Epesas Wumb Pol Kin Ek Kis Nik Wii Tunjung

²¹ Ekii se, Pol Gos nge Gui Ka je Pol ek nipi pendim. Pendpi kin, Pol Maseroniya konu ele andpi pupu kin, Griik konu ele pupu Jerusalem konu ele bii ni piim. Pe Pol ek yi nim, “Konu ele pup kin, nga Rom konu ele orung bii ku,” nim.

²² Pol eim paki tolmbul wu tal, embe Timosii kin, Erasmus tel, Maseroniya konu ele, kindang punjungul. Pol eim Eisiya konu ele kunum kopur mulum.

²³ Kunum ele, wumb kombur Gos nge tilap wumb ei, ek kanim kanim nik, wii tok, ek owul owul ninjing.

²⁴ Konu ele, wu endi mulum wu ei, eim embe Demiisriyas, wu ei, kom ku epi kongun ele epi kanim kanim elim. Wu ei, eim epi kombur kom ku epi ombu erpi, Aremiyas kend gos ngii ele nirik kind monduum wu ei, ol yi nge elmin wumb ei, ku pei silmin.

²⁵ Pe wu ei, eim kongun wu ombu wii topu kin, wu kongun wii elmin wu ombu wangin kin, kulou tok, Demiisriyas ek nipi wumb ngum. “Wu kei sinim kongun ka ei erpin kin, ku pei wang sipin enmin.

²⁶ Wu ei, Pol wumb pei ek neng kin, wumb eim ek nilim ek ei, Epesas konu ele mendpil enerim. Enim piik kanik enmin konu orung orung ni, Epesas konu ele pei andpi, yi nim, ‘Sinim gos angil ele enmin ei gos mendpil mon?’

²⁷ Pol ek ei je erpi kin, sinim kongun ei to mani kindmba. Yi nge mon. Pol ek ei erpi, sinim noman ele tang kin, sinim gos amb Aremiyas ngii owundu ei, ni piinerim. Kumb ok, Eisiya ni konu ele orung orung pei, gos amb Aremiyas ei kin, embe ambil tonu kindilmin. Ba Pol ek ei erpi, gos amb Aremiyas embe to mani kindnim.”

²⁸ Wumb ek ei piik kin, wii dinga tok yi ninjing, “Sinim Epesas konu ele gos Aremiyas embe, am ei tonu kin ba!” ninjing.

²⁹ Pe wumb en enim wumb pei wii tok puk konu owundu ele tor pangin kin, wumb pei wii tok punjung. Puk kin, wumb kulou tolmun konu ele kulou tunjung. Wumb puk kin, wu Geiyas kin

Arisakas kin, ouni sik, ngii owundu ambil gii nik, tor sik punjung. Maseroniya wu taɫ Pol kin tep to andilmin.

³⁰ Pol eim wumb punmun konu bii ni erim; ba Gos nge tilap ele tuk punjung wumb ei, ambil gii ninjing.

³¹ Eisiya gapman owundu pei, Pol kin wu pul miɫ moɫangin kin, ek ni Pol kin kindim. Nik kin, yi ninjing, “Pol wumb kuɫou tonmun konu ele nim tor punerii!” nik yi ninjing.

³² Wumb tilap owundu ei, wumb noman eipi eipi peng moɫmun. Wumb kombur ek endi nik nengin kin, wumb kombur wii eipi tok enmin. Pe wumb pei kuɫou tok ninmin, ek piinarik, wii ok kuɫou tonmun.

³³ Pe Jura wumb kombur wu Aleksander ekii se kindangin pupu kin, tuk ele angpi, angil tonu kindpi, wumb ninjing ek ei, ni orung kindmbii ni erim.

³⁴ Ba wu Aleksander ei, wumb wu ei Jura wu ni piik, gupu endi kindik, yi ninjing, “Sin Epesas konu ele gos Aremyas ei, eim embe ambil tonu kindmin,” ninjing. Nik kin, wu dinga to er muɫangin konu eni taɫ o pum.

³⁵ Ekii se Epesas konu ele mon kongun elim wu ei, eim wu amb kin ek tingnerei mon! Nipi, ek dinga nipi, yi nim, “Enim Epesas wumb, wumb nii endi Epesas konu ele owundu seng gos kend Aremyas men ngii owundu ele Epesas konu ele tep elim ei wumb endi pinalim min? Pe nga tonu epin konu ele Gos nge kom ku mowii niɫmin mani om min?

³⁶ Wu endi ek nipi, orung kindmba ei, kapli en

enim wiik to mulnjung. Enim nge epi endi sikir ermin ningii ei, enerngii,” pa nim.

³⁷ “Enim wu taʔ enim tu wunjung; ba wu taʔ enim gos kend amb Aremiyas ngii owundu ele, epi waning enenjngil. Pe wu taʔ enim gos kend amb ei, endi ek buʔ morung ninenjngil mon.

³⁸ Pe wu Dimiisriyas eim kongun wumb kin, enim wu endi, ek kis nipi ermbe ei, kos piingii ningii ele kunum salim. Pe gapman owundu ombu moʔmun ei, ek ei piik kin, kos er kun erngii,” pa nim.

³⁹ “Enim ek endi ningii pimbe ei, en enim kuʔou toʔmun konu ele ni kun erngii.

⁴⁰ Pe sinim kapʔi kos silmin. Pe kunum ele, sinim mong sinmin; ba ek puʔe endi pinalim.”

⁴¹ Nga kuʔou toʔmun ngii ele tep elim wu ek yi nipi, kuʔou tunjung ei to tor kindim.

20

Pol Maseroniya Kin Griik Konu Ek Ka Nipi Andpi Muʔum

¹ Wumb ek dinga nik enjing ei, poru neng kin, Pol eim Gos tilap ele mulnjung wumb wii to, tuk sim. Pol ek ei nipi, wumb Gos tilap wumb ngopu, noman to dinga erim. Wumb ek ka nipi, angil sipi pendpi kin, Maseroniya konu ele pum.

² Pe Pol konu ele angpi kin, Gos nge tilap mulnjung wumb ei, Gos ek nipi ngopu, noman to dinga erim. Erpi andpi kin, nga Griik konu ele pum.

³ Pol pupu Griik konu ele oi tekliki muʔum. Ekii se sip endi pupu kin, Siriya konu ele bii ni

piim. Pe Jura wumb kengip erik, eim to kundmun ninjing. Ba Pol eim noman dinga kindpi kin, nga Maseroniya konu ele orung bii ni piim.

⁴ Wu Sopasa, Beriya konu ele wu ei, eim arim Piras Pol kin tep to pum. Pe Teslonaika konu ele wu tal, endi Arisakas kin Sekandas, Geiyas ei, Derpii konu ele wu, Eisiya konu ele wumb Timosii kin Tropimas wu ombu, Pol kin ouni ok punjung.

⁵ Wumb ombu kumb se puk kin, Trowas konu ele sin omun ni, kui er mulnjung.

⁶ Sinim bres yiis sinaim kuni ei, nolmun kunum ei, pe Gos Esrel wumb Eisip konu ele sipi orung sirim kunum ei sinjpin. Sipin ele piimin, sin pupun Trowas konu punjpin ei, kunum angil orung ele tor punjpin. Sin kongun endeim Trowas konu ele punjpin.

Trowas Konu Ele Pol Yusikas Er Konj Sim

⁷ Kor kunum sin kulou topun kuni numun. Pe Pol Gos ek nipi wumb ngum. Kupiiring sin bin kunum, Pol ek nipi pang kin, emii pim.

⁸ Sin tuk ngii ele kulou tunjpin konu ele dup alam pei mulum.

⁹ Wu kangi wu endi embe Yusikas. Wu kangi wu ei, eim ngii ondu ele mandi mulum. Pe Pol ek kinan nipi pang kin, Yusikas eim Pol ek ei piipi molpu kin, or tumek er bok tum ngii ei, tonu kin engim. Wumb mani puk kin, Yusikas simin ni punjung; ba Yusikas kulum pim.

¹⁰ Pe Pol mani pupu, ek yi nim, “Enim noman embin tunerii! Ke ninerii mon! Wu ei, eim konj kindpi kin, eim konj mulmba,” pa nim.

¹¹ Pol nga tonu opu kuni nopo, ekii se wumb kin ek kinan nipi moŋpu kin konu tengim. Tingang kin, Pol si kindpi pum.

¹² Wu kangi wu ei, si pangin wu ei, konj muŋang kin, wumb en enim ka piinjing.

Pol Trowas Konu Si Kindpi Milirus Konu Pum

¹³ Ba sin ok pupun sip ele tonu pupun kin, Asos konu ele tor punjpun. Pupun kin, Pol Asos konu ele muŋum. Sin sip ele bin ni pamin kin, Pol eim yi ninim. “Andlam ele andip pup Asos konu ele bii,” nim.

¹⁴ Sinim pupun Asos konu ele pupun Pol kan simin. Kan sipin kin, sip ele pupun, Misiliini konu ele punjpun.

¹⁵ Pe sin Misiliini konu ele si kind punjpun. Pupun, singiŋ pepin kin, tingang Kiyos konu ele mandi tor punjpun. Nga pupun, Samos konu ele kan sipin kin ele pinjing. Kupiiring nga pupun, Milesis konu ele tor punjpun.

¹⁶ Pol eim noman dinga ele yi piim, “Epesas konu ele si kindpin bin,” ni piim. Pol eim Eisiya konu ele kunum ei, “Mulermbii,” ni piim. “Eim sikir bii,” ni piim. Kapli tor punj kin, wumb Gos Gui Ka mani kindrim kunum ele, tor pup Jerusalem konu ele wumb kenmbii ni piirim.

Pol Eim Epesas Konu Ele Wu Num Ombu Angil Sipi Pum

¹⁷ Sin pupun Maileisas konu ele si kindpin. Pol ek nipi Epesas wumb mulnjung konu ele kindim. Nipi yi nim, “Gos nge tilap ele moŋmun wumb ei, wu num kombur wangin,” nim.

18 Wu num ombu eim kin wangin kin, Pol eim ek dinga nipi wu num ombu ngum. “En enim piinmin, na Eisiya konu ele ok op, erir ol ei piinmin. Yi erip kin, na enim kin tep to mulnjpun.

19 Enim piinmin! Jura wumb na to mani kind-inmin ni erangin kin, na noman embin owundutum. Ba na nam ngenj ei piinarip kin, Gos Owundu nge ek ka ei kongun erip punj.

20 Na ek endi mund mong kularip kin, ek endi nip, enim ngunenj. Na ek ninj ei, enim paki tolum. Wumb kulou tolmun konu ni, ngii konu pei, na enim ek nip ngoi ei, enim piik molmun.

21 Kunum kunum na Jura wumb kin, Griik wumb kanip yi miil nil, “Sinim noman ak topun Gos kin bin. Pe Jiisas sinim sipi orung simba wu ei, Jiisas kin pii gii nimin,” pa nim.

22 “Pe enim piyei! Na Gos nge Gui Ka ei je na Jerusalem konu ele sipnim. Jerusalem konu ele epi ni endi, na kin tonu omba ei, na piinand. Ba Gos piinim,” pa nim.

23 “Ei na piil, konu orung orung pul ei, Gos nge Gui Ka ei, ek dinga nipi na ngolum. Nipi ngopu kin, yi nilim, ‘Nim ol embin tui kan sikin, kan ngii punjii,’ nipi na ngolum.

24 Ba na nam ngenj ei kaimb kulenj. Na nam ngenj ei piinenj. Na nam andind andlam ei, endmbii minj ni piinj. Nam Jiisas Owundu kongun ngum kongun ei minj erip, poru nimbii,” ni piinj. “Kongun ei, Gos ek ka nip wumb ngop, wumb Gos eim wumb noman ka ngumba ek ei minj nip, endinj.

25 “Enim piinmin! Ok na andip, Gos kingam

Jiisas ek mon nip ngunj; ba ekii se, enim pei na kineningii mon,” nim.

²⁶ “Ei piip kin, na ek ei nip enim ngond. Pe tuk ele, enim wu endi am pum kin pule, na kin pinermba,” pa nim.

²⁷ “Na Gos ek ka wii mund mong kularip kin, enim ngunenj mon!

²⁸ En enim ka molk, Gos nge tilap wumb muḥngii ei, tep er muḥngii. Gos nge Gui Ka ei, enim kongun ei nge ngonum. Gos nge tilap wumb ei ka molk kin, Gos nge wumb tep ka er muḥngii. Gos eim nge kingam miyem ei, sinim oḥ kis kil ngum.

²⁹ Na piind, na enim si kindip pund. Ekii se wumb kombur enim kin tuk ok, Gos nge tilap wumb ei, ek kis nik, noman to wulu kindangin kin, enim Gos keimi ek ka ei nge, pii gii ninerngii,” pa nim.

³⁰ “Pe wumb kombur enim tuk moḥmun konu ele tilap endi, wumb ok, ek kis kend kanim kanim nik erangin kin, Gos nge tilap ele tuk puk moḥmun. Wumb ei nge, yi ningii ek ei, piingii,” pa nim.

³¹ “Yi piik kunum kunum enim tep ka er muḥngii. Enim oḥ ei piingii nip kin, na enim kin tuk kung ngii tekliki moḥup kin, ek dinga wu endeim endeim ni ngunj. Na ningiḥ ele ka mani wang kin, ek ei ninj.

³² “Akip na enim Gos angil ek mundamb moḥmun, Gos eim enim noman ka ngumba. Eim enim kapli er dinga ermba, Gos wumb nii endi noman ka ngumbii ni piilim. Enim wumb pei pii gii ninjing wumb ei ngang kin, epin konu ele ka pungii.

³³ Na nam noman ele, alap ni, ku ni, ei wu epi

pei seng mołmun ei, kom se piinenj mon!” pa nim.

³⁴ “Enim piinmin, na angil tał ei nge, kongun erkił. Na epi endi sinerim ei, sip yi eł. Wumb na kin ende mołmun wumb ei, paki tołum ku.

³⁵ Na kongun pei ełe kongun ei, enim andan top kin, sinim kongun ei, dinga kind er bin. Sinim kongun yi erpin kin, wu endi epi sinermba ei, paki tumun. Sinim Jiisas Owundu ek ni mił piipin ermin. Wumb endi eim ka ka piipi kin, eim epi wumb eipi ngumba ei, ka wii. Pe wumb endi epi ngang sipi kin, ka ka piimba ei, aninga ka piipi simba.

³⁶ “Pol eim ek ei nipi poru nipi kin, eim mong gopsing pii połpu prei erim. Erang kin, wu num ombu ni prei ouni enjing.

³⁷ Ekii se Pol ba erang kin, wumb Pol ambilk gii nik, ke nik, kaimb sinjing.

³⁸ Pol ek yi nim, “Enim nga na kinerngii,” pa nim. Yi neng kin, wumb kaimb kis sik, noman embin tang mulnjung. Mułangin kin, noł sip ełe ouni si pangin pum.

21

Pol Sip Ełe Tonu Pupu Jerusalem Konu Ełe Ba Pum

¹ Sin wumb wakin topun, sip ełe pamin kin, kos konu ełe ba pum. Kun pupun pupun kunum endi, Kos konu ełe tor punjpun. Nga Kos konu ełe si kindpin kin, Pasara ninjing konu ełe tor punjpun.

² Sip endi, Piniisiya konu ełe ba nge bin ni, kui er mulnjpun. Pe sip ełe tonu pupun, punjpun.

³ Pe sin pupun, Saipris konu ełe orung pupun, si kindpin punjpun. Sin pupun, Siriya konu ełe tor

pupun, Taiya konu ele mulnjpun. Sip epi sipim ei, konu ele tor kindim.

⁴ Pe sin pupun, Gos tilap mulnjung wumb kan sipin, kunum angil orung nga tal mulnjpun. Gos Gui Ka ei Gos tilap wumb noman ele ek ngang kin, wumb Gos tilap wumb molk yi ninjing, “Pol, nim Jerusalem konu ele punerii!” ninjing.

⁵ Sin konu ele mol pendpin kin, nga punjpun. Gos tilap ele mulnjung wu amb kang ambil pei, sin sinim konu owundu ele tor tu wujung. Pe ep nol wer ele molpun kin, Gos kin prei enjpin.

⁶ Pe sin sip ele bin, pendpin, angil sipin, sip ele pamin. Wumb en enim si kindik, ngii konu ele orung orung punjung.

⁷ Sin sip ele tonu pupun, Taiya konu ele si kindpin kin pupun, Solemes konu ele tor punjpun. Sin Gos tilap ele mulnjung wumb kin, kunum endeim molpun, nga punjpun.

⁸ Pepin kin, kupiiring sin konu ele si kindpin kin, Sisariya konu ele punjpun. Sin pupun, Gos ek ngolum wu Pilip, ngii konu ele punjpun. Pupun kin, eim kin mulnjpun. Eim Gos nge wumb mulangin kin, angil orung nga tal nge wu endi mulnjung konu ele mulum.

⁹ Wu eim ambilam kapil kapli mulnjung ambilam wii ombu, Gos epi ermbe ek ei piik nilmin.

¹⁰ Pe sin Sisariya konu ele, kunum pei mulmun. Gos ol ekii se ermbe ol ei piipi nilim wu ei, eim embe Akapus. Eim Juriya konu ele si kindpi kin, Sisariya konu ele mani om.

¹¹ Eim sin kin mani opu, Pol kan mum pendim kan mum ei sipi, ei eim simb angil ele, kan mum topu, yi nim, “Gos Gui Ka ek yi nim, ‘Jerusalem

konu ele Jura wumb, en enim kan mum arim kan, yi mił tungii,' pa nim. 'Yi erik sipik, wumb tilap eipi endi ngungii,' " nim.

¹² Sin wu amb pei ek ei piipin kin, Pol kin ek dinga nik kin, "Pol Jerusalem konu ele tonu punerii!" pa ninjing.

¹³ Ba Pol ek yi nim, "Enim nimbil erang ke nik? Na noman embin tungii. Na kan ngii ele bii nip er kun er mulał mon. Ba na Jerusalem konu ele kulmbii ei kapli ku. Jiisas Owundu nge embe ambil tonu kindip eramb kin, na tungii ei nge, ngenj ele gał kularip moł."

¹⁴ Pe sin eim noman ele eipi enermin. Sin ek tingnarpin wiik tunjpun. Sin yi ninjpin, "Owundu eim noman ele kapli," ninjpin.

Jerusalem Konu Ele Pol Eim Opu, Kongun Er Endim Mił Nim

¹⁵ Kunum kopur o pang kin, sin Jerusalem konu ele bin ni, epi er kun er mulnjpun.

¹⁶ Pe wumb kombur Gos tilap ele tuk puk kin, Sesiriya konu ele mulnjung wumb ei, sin kin tep to punjung. Sin pupun, Neson ngii konu ele sipinjpın wu ei, Saipris konu wu ei, eim am kumb ok eim Gos tilap ele tuk purum. Eim yi piim, sin eim ngii ele mulmun ni piim.

¹⁷ Sin Jerusalem konu ele tor punjpun wumb ei, Gos tilap ele mulnjung wumb ei, tor ok, sin kanik, ka piik, angil embilk enjing.

¹⁸ Pe kupiiring, Pol eim sin kin pupu kin, Jeims mulum konu ele pupun, kenmin ni punjpun. Pe Gos ngii engim konu ele wu num Jeims kin mulnjpun.

19 Pol eim kongun er endim mił, ek poł topu, Gos eim paki topu erang kin, Pol eim wumb tiłap eipi ele, tuk kongun er endim mił, ni wumb ngum.

20 Wumb ek ei piik, Gos embe ambił tonu kindnjing. Wumb ek nik, eim ngunjung, “Pol nim ek piik! Jura wumb pei, Gos kin pii gii ninjing wumb ei, pei ek dinga nik, lo ek ambił gii ninjing.

21 Ba wumb kombur, wumb kanik nik kin, ek nim kanik ninjing. Pol eim Jura wumb kanpi, wumb tiłap eipi tuk ele mułangin kin, ek nipi, Moses lo ek ei si kindngii ni elim. Enim kangil ngenj kopisnarik kin, ok elmin oł ei, ekii sinerei nipi elim.

22 Pe sinim nimbił oł ermin? Keimi, enim piik ni nim ya on.

23 Pe akip sin nim ek nimin ei, akip enjii, ninjing. Sin wu kapil kapli mołmun wu kei, ek keimi endi ninjing. Nik kin, tonu kindnjing.

24 Nim wu kei kin, Jura wumb men ngii pungii. Enim elmin oł ei, Moses lo ek ei nim ekii siki eran kin, enim pei ka mułngii. Pe nim wumb ombu ku ngan kin, wumb en enim peng enjin pek tungii,” pa nim. “Nim yi eran kin, wumb molk keningii ek ei, nim kanik ek kend ni piingii. Wumb nim kin piingii wu ei, lo ek elim ni piingii.

25 Wumb tiłap eipi, Gos ek piik, tuk ok mołmun wumb ei, sinim pipe Pol kindinjpın ei, kindpin kin, sinim ok ek ni pendinjpın ek ei, nipin ngunjpın. Nipin yi nipin kin, enim kan kun er mułngii. Enim kung ni, epi eipi endi, gos kend nik kuingii epi ei, nunerei! Pe kung miyem ni, kung kan kuł pindangin kin, kułmba ei nunerei!” yi ninjpın.

“Wu amb eipi ningil enerngii mon; ka muṅgii.”

²⁶ Pe Pol wu ombu seng kin, kupiiring wu ombu seng kin, en enim ka muṅgii er punjung. Pe yi erpi opu kin, men ngii owundu ele tuk om. Opu kin, Gos kin kuṁmaḷ kaḷiḷim wu ei ek nim, “Kunum nenj wumb en enim konj molk kin, en enim endeim endeim ni ok, Gos kin kuṁmaḷ keṅgii nge ongii?”

²⁷ Ekii se kunum angil orung nga taḷ poru neng kin, Eisiya konu ele Jura wumb ok kenjing ni, Pol tuk men ngii owundu ele muḷum. Kanik kin, wumb pei ek dinga nik piik kin, Pol ambil gii ninjing.

²⁸ Pe wumb wii dinga tok ninjing, “Enim Esrel wumb, sin paki tei! Ya wu ei, epi konu orung orung pei wumb andan topu ngonum. Esrel wumb to mani kindpi kin, sinim lo ek to mani kindpi kin, sin men ngii owundu ek nipi kis enim,” pa ninjing. “Pe eim epi endi sinim men ngii ele tuk tu wupu kin, er penj mondpu kin, Griik wumb kombur sinim men ngii ele nirik tu wum,” ninjing.

²⁹ Nimbil erang, wu Tropimas Epesas konu ele wu ei, ok Pol eim konu owundu ele tuk tu wupu kin, men ngii owundu ele tuk tu wupu mundum, ni piinjing.

³⁰ Pe Jerusalem konu ele wumb ni, wumb pei sikir ok kuḷou tunjung. Pe Pol ambil gii nik kin, men ngii owundu ele sik, anda tu wunjung. Nga ngii ondu sikir ngunjung.

Rom Konu Ele Opu Eḷmin, Tep Eḷim Wu Pol Sim

³¹ Pe wumb si andik, Pol ek tangin ek ei nik kin, to kundngii enjing. Wu owundu opu elim wu mulum konu ei piipi, wumb ek yi ninjing. Jerusalem wumb pei puku si endnjing.

³² Yi erangin kin, eim opu wu kombur sipi, wu opu elmin wu tep elmin wu kombur sipi, wuł mani pangin kin, pe Jura wumb molk kenjing ni, wu num owundu opu wumb sipi, tu wang kanik kin, Pol kepii tunarik, wakin tunjung.

³³ Pe opu elmin wu num ni opu, Pol ambil gii nim. Nipi opu, wumb neng kin, kan sen tał tu wuk kin, kan tunjung. Eim wumb kii sipi, yi nim, “Wu ei nii? Wu ei nimbił oł erim?”

³⁴ Wumb tilap owundu molk wumb kombur ek endi nik, wii tok erangin kin, wumb kombur ek eipi nik, wii tok nengin kin, ek tał er pim. Pe wumb eipi eipi dinga nengin kin, opu elmin wu num ni, ek ei pule pii poł tunerim mon. Yi erangin kin, wu num ei, ek nipi, eim opu wu ngum. “Enim Pol, enim ngii dinga ele nirik sipei!” nim.

³⁵ Pol ngii ond peri ele kamb piip tonu pum. Pang kin, wumb ek dinga nik, Pol to kundngii erangin kin, opu wumb Pol ko wuk sipnjing.

³⁶ Wumb tilap owundu ekii se puk kin, wii tok yi ninjing, “Eim to kundi! Eim to kundi!” yi nik punjung.

³⁷ Opu ond wumb en enim, Pol sik sipik, en enim ngii ele nirik sipnjing. Sipangin kin, Pol ek nipi, opu wu num ni ngum, “Na kapli, nim kin ek endi nip ngumbii min?” Pe opu wu num ni yi nim, “Nim Griik wumb ek piilin min?”

³⁸ Na piind, nim Eisip wu ni piind. Ok kembis kin nim gapman kin opu enji en wu 4,000 tui

kepii ambil sipinjing. Sipik puk kin, mei wumb mulenjing konu ele punjung.”

³⁹ Ba Pol ek yi nim, “Na Jura wu moł,” pa nim. “Na konu ele Tasas kin Silisiya konu ele owundu ei, embe pulum. Na kapli ek nip kin, wumb ngumbii min?”

⁴⁰ Pe opu elmin wu num ni kapli neng kin, Pol angil tonu kindang kin, wumb ek tingnarik mulnjung. Pol eim Eipru wumb ek ele, nipi yi nim.

22

¹ “Engnan noł ni, arnan noł ni, enim wumb kom sek mulangin kin, na ek endi nip, orung kindmbii end.”

² Ek ei Pol nipi wumb ngum. Pol Jura wumb ei nipi wumb ngang kin, wumb ek ei piik, kom ka sek, ek tingnarik er mulnjung.

³ Pol ek yi nim, “Na Jura wu,” pa nim. “Na manan, na Tasas kin Silisiya konu ele mengim. Na konu ele ya mołup kin, owundu enj. Pe na ek emb top ngum wu ei, Gameliyel eim, na ek emb to ngum ei, sinim kupenjpın noł elmin ol ei kin, lo ek nipi, na ngum. Yi nipi ngang kin, na Gos ek ele dinga piip muls. Yi mił ku, enim dinga puk enmin.

⁴ Nam pii gii ninj ele ei nge, ok wumb Gos kin pii gii ninjing wumb ei, se andip top el. Wu amb ni, to kondup el. Wumb kopur kan sen ele top kin, kan ngii kindip yi el,” pa nim.

⁵ “Wumb kulmał kalılmin wumb owundu, ek pii kun elmin wu num ni, wumb ei kapli ek ei piingii. Wumb ombu, na kin pipe ngangin kin,

Damaskas konu ele Jura wumb pipe to ngopu kin, na Damaskas konu ele andip pul. Andip pul ei, wumb kan si sipip, kan sen top kin, kan ngii kan ngop el.

*Pol Pii Gii Nirim Kunum Ei Ek Pol Tonum
(Aposel 9:1-19, 26:12-18)*

⁶ “Na andip pup kin, konu eni tonu tuk mii memb palim ol ei peng kin, Damaskas konu ele mandi punj. Pe sikir ei, epin dup mił tilang dinga na muls konu ele erim.

⁷ Tilang yi erang kin, na mei ele mani pup pemb kin, ek endi ei epin tor opu yi nim. ‘Sol! Sol! Nim nimbił erang, na kin ol embin tui ngon?’

⁸ Na ek yi nip orung kindinj, ‘Owundu, nim nii?’ Ek na nipi yi nim, ‘Na Jiisas Naseres konu ele mol. Nim na kin ol embin tui en,’ pa nim.

⁹ Wumb na kin punjpun wumb ei, dup mił epi tilang erim ei kenjing. Ba wu endi na ek nipi ngum ei, piinenjing, mon.

¹⁰ Pe na ek yi ninj, ‘Owundu, pe na nimbił ol ermbii?’ Pe Owundu ek nipi, na ngopu yi nim, ‘Nim angkin Damaskas konu ele pul!’ nim. ‘Konu ele wu endi molum wu ei, nim kongun enjii mił nipi ngumba,’ pa nim.

¹¹ Pe tilang ei, dinga erang kin, na epi kan dembin tumbii pinerim. Wumb na kin tep to onjpun wumb ei, na angil ambilk kin, Damaskas konu ele sipnjing.

¹² Konu ele wu endi molum wu ei, eim embe Ananaiyas. Wu ei lo ek pei ekii silim wu mulang kin, Jura wumb en enim, Damaskas konu ele molulmun wumb ei molk kin, wu ei ka ni piilmin.

¹³ Wu ei, na muls konu ele mandi opu angpi, ek nipi yi nim, “Engnan Sol, nim ningil nga kenjii,” nim. Pe kunum ele mendpil, na ningil ka seng kin, na kan pol tunj.

¹⁴ Pe eim ek yi nim, “Sinim kupenjpini nol paki topu elim Gos ei, eim tonu nim kindang molkun kin, eim ermbe ol pii pol tokun. Pe Krai mulmba ei, kan pol tukun kin, ek nimba ei piikin, yi enjii ni to mundum,” pa nim.

¹⁵ “Nim pe nimbil ol erang kankin kin, piikin en? Nim ol ei pukun, wumb pei kankin kin, ek ni tor kindnjii.

¹⁶ Pe nim nimbil erang nim kui er molun? Nim pukun nol pii nim. Nim Jiisas embe ele nikin ke nen, Gos eim nim ol kis kanim kanim elin ol, ei kil ngopu si kindmba,” pa nim.

Gos Pol Kindang Wumb Tilap Ei Kin Pum

¹⁷ “Ekii se na Jerusalem konu ele Gos ngii op kin, Gos kin prei er molup kin, or kumb mil endi enj.

¹⁸ Or kumb mil erip kinamb kin, Gos Owundu na kin ek yi nim, ‘Sikir Jerusalem konu ele si kindkin po! Nim na ek ya ele ninjii ei, wumb nim ek ei, kapli pii gii ninerngii,’ pa nim.

¹⁹ Na nam ek yi ninj, ‘Owundu, na konu ele orung orung nim ngii ele pup kin, wumb nim kin pii gii nilmin wumb ei, mon nipi, kepil topu, kan ngii ele kindil.

²⁰ Ok Siipen nim ek se andilim wu ei, to kundnjung kunum ele, na eim kin mandi engir. Na orung kanip engamb kin, wumb konduk gulk tungii nip, orung engir.’

²¹ Ba Gos eim ek yi nipi na ngum, ‘Nim po! Na nim konu turii endi kindamb pukun kin, wumb tilap eipi endi kin mulnjii,’ pa nipi kindang punj.

²² Jura wumb Pol nim ek ei piik, ek dinga nik kin, “Eim to kundei” ninjing. “Wu ei nge, ya mei ele mulermba wu ei, konj mulermba,” ninjing.

²³ Wumb wii dinga tok kin, en enim konduk gulk kin, mei kulman si tonu kindnjing.

²⁴ Yi erangin kin, wu num molpu ek yi neng kin, Pol sik sipik, opu wumb ngii ele nirik sipnjing. Wu num ei ek yi neng kin, opu wumb Pol kepii tok, Jura wumb ek dinga ninmin, “Ek pule piimin,” pa nim.

²⁵ Pe opu ond wumb kan sik kin, kan tunjung. Opu elmin wu tep elmin wu ei, Pol engim konu ele mandi engang kin, Pol ek yi nipi wu ei ngum. “Lo ek nipi, Rom wumb yi kan ngei nim min? Enim ek nik, ka enarik, kepii ok tok enmin ei, kapli min?”

²⁶ Opu wu tep elim wu ei, ek ei piipi pupu kin, wu num owundu mulum konu ele pupu, ek dinga nipi yi nim. “Nim wu ei kin nimbił ol enjii en? Wu ei Rom wu,” pa nim.

²⁷ Pe wu num ni, Pol mulum konu ele ek nipi Pol ngum, “Nim Rom wu min?” Pol molpu yi nim, “Na Rom wu,” pa nim.

²⁸ Wu num ek yi nim, “Na ku owundu ngopu kin, na Rom wu mol,” pa nim. Ba Pol ek nipi, yi nim, “Na manan na Rom konu ele ok mengim. Pe na Rom wu mol.”

²⁹ Pe wumb Pol kii sik, kepii tok enjing wumb ei, mund mong kulnjung. Wu num ni, Pol Rom konu ele wu endi kan ngumbii enj ni piipi kin, gal kulum.

³⁰ Wu num ei, eim Pol palim mił ei, pułe piimbii nim. “Pol eim nimbił oł erim ei piimbii,” nim. Yi nipi kin, kupiiring ok, eim Pol kan sen si kindpi kin, wumb kułmał kałiłmin owundu wumb ni, kaunsil wumb pei ok, kułou tungii nim. Pe wu num ni, Pol sipi ngii ele mani tu wupu kin, wumb ombu kumb ele engndim.

23

Jura Wumb Ek Pii Kun Elmin Wumb Mulnjung Konu Ele Pol Ek Nipi Ngum.

¹ Pol kaunsil wumb mulnjung konu ele dinga kanpi kin, ek nim, “Engnan noł, na Gos kumb ele endinj. Endinj ei, nam noman ka seng, andip op kin, akip ya moł. Nam oł kis endi enj ni piinand.”

² Pol ek yi neng kin, kułmał kałiłim owundu Ananaiyas wu ei, ek yi nim, “Enim wumb Pol engim konu ele mandi mołmun wumb ei, Pol gupu ele angil kum tei!” nim.

³ Pe Pol ek nipi, Ananaiyas ngum, “Nim ngenj torung orung ambilk ka ka en; ba tukrung ka sinalım. Gos ek nim kapli tumba,” pa nim. “Nim ya ele molkun lo ek ele piikin kin, na ek ngond; ba ninim lo ek ei to kindkin, wumb na tei!” pa nim.

⁴ Wumb Pol engim konu ele mandi engnjing wumb ei, yi ninjing, “Nim Gos nge kułmał kałiłim wu owundu ei, ek kis nikin ngon,” pa ninjing.

⁵ Pol ek yi nim, “Engnan noł, na wu ei kułmał kałiłim wu owundu ei na piinenj, ‘Nim wumb tilap ele wu num ei, ek yi ni kis enenjii mon!’ Gos lo ek niłim ek ei palim ei, na piip moł.”

⁶ Pol kaunsil wumb kombur eim piim. Piipi kin, wumb ek pii kun elmin wumb wii topu, ek dinga nim, “Engnan noł, na lo ek piil wu. Na lo ek piilim wu nge kingam. Na pii gii nind ei, wumb kulnjung wumb ei, wii nga konj tonu pungii ei, na pii gii nind. Ek ele nge nip wumb ngop erip endamb kin, wumb na akip tu wuk, kan ngii ele kindangin kep mił nind.”

⁷ Pol ek ei neng kin, lo ek piilmin wumb kin wumb kolk nga konj tonu ongii ni piinalmin wumb ba, tuk ele ek mił enjing. Yi erangin kin, en enim eipi eipi punjung.

⁸ Pe wumb kombur en enim yi niłmin, ‘Wumb kolmun wumb ei nge angk tonu punengii,’ niłmin wumb ei, tep wumb mulałmin kin, gui ele mulałmin ni piilmin. Ba wumb ei, lo ek ekii sik elmin wumb ei, ek pei pii gii niłmin.

⁹ Yi erangin kin, wumb wii dinga tok onjung. Lo ek piilmin wumb ei, eim nge tilap ele punjung. Puk angk kin, ek dinga nik yi ninjing, “Wu ei ol kis endi en enim mon,” pa ninjing. Guimeng sinim tep enim wumb ei, min endi opu wu ei kin, ek ninim,” pa ninjing.

¹⁰ Wumb ek mił owundu enjing ei, wu num ei piipi kin, ek yi nim, “Wumb orung orung molk kin, Pol angil ambilk orung seng kin Pol kulmba,” ni piim. Yi piipi kin, opu wumb ni kindang puk kin, Pol sik, “Ya tuwei!” nim. Neng puk kin, Pol sipik, opu wumb en enim ngii konu ele nirik sipnjing.

¹¹ Ekii se emii peng kin, Gos Owundu Pol kumb ele angpi ek yi nim. “Pol, nim noman dinga peng

piinjii! Jerusalem konu ele ek dinga nin, nim yi miŋ ku Rom konu ele na ek ninjii!” pa nipi, Gos Owundu ek yi nim.

¹² Tingang kin, Jura wumb ek endi yi ni pendnjing. Ek dinga nik, “Pol to kundmun ninjing, ‘Sinim Pol to kundmun pendpin kin, kapli kuni noŋ ni, epi nunermin, mon!” ninjing.

¹³ Wumb ek keimi nik, ek ei ni tonu kind pendnjing. Wumb mulnjung ei, wumb pei 40 miŋ mulnjung.

¹⁴ Pe wumb ei puk kuŋmaŋ kaŋiŋim wu owundu ni, wumb kin men ngii ele kongun wumb kin kanik, ek yi ninjing, “Sinim Pol to kundmun kunum, kuni noŋ mowii piimin, wii pepin, Pol to kundamin poru nimba,” ninjing.

¹⁵ “Enim kuŋmaŋ kaŋiŋmin wumb owundu ni, kaunsil wumb ni, enim ek nik, ‘Wu num moŋum konu ele nengin, Pol sipi mani tu wangli,’ ninjing. ‘Enim ek nga nik kii sik, Pol ek ninim ek puke nga nipin piipin kin, tor kindmba,’ ninjing. ‘Sin tumun nge, er kun er moŋmun,’ ninjing. ‘Pol eim opu, enim kin opu kun enermba. Sin Pol to kundmun,” pa yi ninjing.

¹⁶ Pol eim aim kingam ei muŋum ni ninjing ek ei piipi kin, opu ond wumb ngii konu ele muŋum konu nirik pupu, Pol kanpi, nim.

¹⁷ Pol eim opu eŋmin tep elim wu ei, Pol wii tang kin, om. Wang kin, ek yi nim, “Kangi wu ei, wu num moŋum konu ele sipi, kangi ei, wu num ei kin ek endi nimbii, ninim. Kangi wu ei ek endi nipi wu num ei nipi ngumbii ninim,” pa nim.

¹⁸ Opu eŋmin tep elim wu ni, kangi wu ni sipi, wu num muŋum konu ele sipim. “Kan pim wu Pol, na

wii topu, kangi wu ei nim mołun konu ełe si pang kin, ek endi nimbii,” pa nipi onum.

¹⁹ Pe wu num ni, kangi wu ni angil embilim. Ambilpi kin, sipi orung sipim. Pukuł kin, eł elip mendpił mulnjunguł. Pe wu num nipi yi nim, “Nim na kin nipe ek ninjii on?”

²⁰ Pe wu kangi wu ni, ek nipi yi nim, “Jura wumb kengip er pendik, nim kii semin kin, Pol, kupiiring nim si mani tu wunjii,” ninjing. “Pe wumb en enim ek kend tok, ek dinga nik, Pol, eim nim ek pułe, am kii si piimin ninjing,” pa nim.

²¹ “Ba nim wumb ombu ek pinerii! Pe wumb kopur mołmun wumb ei, kopur aninga 40 mił kopur mołmun. Wumb ei ek dinga nik, kuni noł ni, epi nunarik molk pangin kin, Pol to kundmun kunum ei, kuni noł epi numun ninjing. Pe wumb andłam ełe kui er mołmun. Pe nim en enim ek ninjii ek ei, kapłi nik mulnjung.

²² Pe opu wu num ni, kangi wu ni kindang orung pum. Pang kin, ek yi nim, “Nim na kankin nin ek ei, nga wumb eipi endi kan ninerii, mon!” nipi kin, kindang pum.

Opu Ełmin Tep Ełim Wu Ei, Pol Piilikis Gapman Wu Ei Kin Kindim

²³ Pe opu wu num ni, opu ełmbil wu num tał wii tang wangil, ek yi nim. “Ełip opu wumb 200 sikil, kung os ełe mułngii wu 70 sikil kin, kiłeng embilngii wu 200 sikil, pukuł kin, Sisariya konu eni emii peng 9 erang kin, andik pei!

²⁴ Pe enim kung os endi, er ka er sengin kin, Pol mułmba nge er ka er mułang kin, puk gapman wu owundu Piilikis mołum konu ełe, pei neng pungii.

25 Opu wu num ni, pipe end yi pułum.

26 “Na Kloriyas Lisiyas, na pipe ei polup kin, gapman wu owundu Piilikis mułum konu ele kindind.

27 Jura wumb wu ei, ambil gii nik to kundmun nik enjing. Ba na wu ei kii sip piinj ni, wu Rom konu ele wu peng kin, na nge opu wu pei sip op kin, Jura wumb angil ele si tor tu wunj.

28 Na wu eim nimbił ol erim ol ei, pułe piimbii. Nip kin, kaunsil wumb mulnjung konu ele mani sipinj.

29 Yi erangin kin, na pup kenj ni, wumb en enim lo ek ele nge piik kun enarik kin, wu ei, wii tumun, ninjing. Wu ei ol kis enerim. En enim wumb kepii to si pipin kin, kan ngii kindpin erpin ei, kapli enanim.

30 Ek endi akip tor wang kin, piind ei, wumb en enim ek koi nik, wu ei to kundmun ninjing, piind. Yi nengin kin, na kanip wu sip nim kin kindind. Wumb wu ei kin ek ngok enjing ei, nim kanik ni tor kindik yi erangin kin, gapman wu owundu ei, pipe ele ek yi ninim ni pułum.”

31 Opu wu num neng kin, opu wumb Pol sik sipik, Ansiparis konu ele, emii peng sipnjing.

32 Konu tingang kin, opu wu en enim ngii konu ele orung punjung. Pe opu ond wumb ombu, kung os ele mulnjung wu ombu, Pol sik, Sisariya konu ele sipnjing.

33 Kung os ele mulnjung wumb ei puk kin, pipe ni sik, wu gapman owundu ni ngunjung. Ngok kin, Pol sik gapman owundu kumb ele engindnjing.

³⁴ Pe wu gapman owundu ni, pipe gerpi kanpi kin, Pol kii sim.

³⁵ “Wumb pei ya ok nim kin ninjing ek ei nengin kin, na piimbii,” nim. Pe wu ni, ek yi nim, “Eros gapman ngii ele kan ngo pendngii,” pa nim.

24

Wumb Peng Pim Wumb Pol Kin Kos Piinjing

¹ Ekii se kunum angil orung o pang kin, wu kulmal kalilim owundu wu ei eim embe Ananaiyas. Eim ni, wu num kombur ni, wu endi ek nilim wu endi kin onjung. Ok kin, wu ei eim embe Tursulas. Puk kin, wu gapman owundu ei kanik, Pol kos enjing ek ei piik kin punjung.

² Gapman wu owundu ni Pol wii tang wang kin, Tursulas eim ek nipi ngumba nge om. Opu yi nim, “Wu owundu Piilikis, nim sin paki tang kin, sin ka molmun. Molpun kin, opu ni epi kis endi tonu onanim mon. Ninim noman ka peng kin, sinim wumb tilap ei pei kumb ok kis molpun onjpun; ba pe opun, konu pei ka seng molmun.

³ Nim yi eran kin, nim kin noman ka piipin ngopun, nim kin noman ngumun.

⁴ Sin nim kin ek kinan nipin kis piinjpun kin, na ek aninga nip ngamb kin, nim noman ka seng kin, sin ek ei piinjii,” pa nim.

⁵ “Sin wu kenjpin, ba wu epi pei kis erpi, wumb pei kin ek opu ngopu erim ei, eim kenjpin. Jura wumb ni, konu mei orung orung pei wumb kin, ek opu ngopu yi elim wu,” pa nim. Yi erpi kin, eim wu num mił molpu kin, sin wu tilap ei sipi, tilap eipi Naseres tilap embe sim.

6-8 Pe wu ombu yi ninjing, “Pol, sin Gos ngii owundu er kis mundmbii, ni piipi elim. Erang kin, sin eim ambił gii nipin. (Sin sinim lo ek ei nge piipin, Pol Jura wumb kos ele tunmun. Ba wu num owundu Laisiyas ni opu kindpi kin, eim Pol sin angil ele, si tor kindnim ninjing. Eim yi nim, wumb Pol kin kos erngii wumb ei, nim kin tonu ok, nim kanik ningii,” nipi yi nim.) “Pe ninim wu ei, ek nikin kii sinjii. Sin wu ei kin kos ermin enjpin ei, Tursulas ek yi mił nipi ngum.

⁹ Jura wumb pei paki tok, Pol ek ngok, wumb ek ninmin ek ei, keimi mendpił ninjing.

Pol Ek Nipi Piilikis Ngum

¹⁰ Wu gapman owundu ni, Pol peng tonu kindpi erang kin, Pol ek yi nipi orung kindim. “Na piind, nim kung ngii pei, wumb tilap ei kin lo pii kin molulun. Yi erang kin, ei na noman ka piip nim ek ni orung kindind.

¹¹ Ninim wumb kii se piin kin, ninim ek yi mił piinjii. Na Jerusalem konu ele Gos kin prei ermbii nge onj ei, kunum kinan endi op punanim kunum 12 o pum.

¹² Jura wumb na men ngii owundu ele, wu endi kin ek opu mondup ninenj. Pe na wumb nip sip, kułou top, men ngii ni, konu owundu ele ni, na wumb endi nip, si kułou top yi end nip enenj mon.

¹³ Akip ek endi nik, na kin kos er ngungii ei, ek ei pule enim piik kun enanmin. Enarik kin, ek ei ningii ei nim keimi piinjii,” pa nim.

¹⁴ “Ba na ek endi nip nim ngumbii. En enim wumb yi mił ninjing, ‘Na ek eipi ol elmin ol kin ekii sip, wumb en enim yi mił,’ ninjing. Ek ei kend

ek yi ninjing. Oł ei na piip, ekii sił; ba oł ei keimi mendpił.

¹⁵ Na Gos kin nimbił oł ermba oł ei, kui er moł ei, wumb yi mołmun. Gos wumb kulnjung wumb erang kin, nga tonu ok konj pungii. Pungii wumb ka mulnjung wumb kin, wumb kis mulnjung wumb ouni konj angk tonu ongii. Na Gos kin kui er moł ku.

¹⁶ Yi pałim ei piip kin, nam noman dinga kunum kunum piip end. Nam oł kis endi, Gos kumb ele ni wumb kumb ei pei na enał; nam kun moł.

¹⁷ Na pup wumb konu eipi ele kung ngii kombur mołup kin, na nim Jerusalem konu ele op kin, nam wumb tilap ende kin mołup yi el. Wumb endi epi sinarpi elim wumb ei, paki top ngoł. Ngop kin, Gos kin kulmał nge epi tu wuł ku.

¹⁸ Na kongun ei nge erip, oł ele erip, men ngii owundu ele mułamb kin, nam ngenj konj kindrim. Wumb na kanilmin ku. Pe wumb pei na kin mulałmin wumb ei, ek endi na kin ninałmin mon.

¹⁹ Ba Jura wumb Eisiya konu ele mołmun wumb ei, ok na ambił gii ninjing. Wumb ei na kin ek ningii pim kin, nim kumb ele ok, na kin kos nengin piimbii,” pa nim.

²⁰ “Pe mon pim kin, wumb ombu ya mołmun wumb ei, na nimbił oł enj ei nengin kin, na kunum endi kaunsil kin engir kunum ei, na erir oł ei ningii,” pa nim.

²¹ “Mon pim kin, ek endeim mendpił. Ok na wumb mulk konu tuk mołup kin, wumb wii tur. Na Gos wumb kulii wumb ei nga er konj simba nipi, wii topu, wumb ngur konu ele, akip nim

kumb ele, na sik kos ele tu wunmun ni piind,” pa nipi Pol ek yi nim.

²² Wu gapman Piilikis ek ei piim kin, Gos tilap ele tuk punmun wumb, wu kopur piilim wumb gapman owundu ek yi piipi kin, Jura wumb kanpi nim, “Enim kui er mulangin kin, opu wu num Lisiyas eim ya mani wang kin, na enim kos ei piip kun ermbii,” pa nim.

²³ Pe opu elmin wu owundu ni Pol sipi kin, kan ngii ele sipim. “Pol kan dinga mił ngunerei! Pol wumb puł endi ongii ei, mon ninerngii! Ninarik kin, Pol paki tungii nge ongii,” pa nim.

²⁴ Kunum kopur o pang kin, Piilikis ambim Drusila kin onjnguł. Drusila ni amb ei, eim Jura amb. Piilikis eim Pol wii topu, ek kombur neng piimbii ni om. Pol Gos nge tilap ele tuk pu molk kin, Jiisas Krais kin ek pii gii ninmin mił puł pol topu nipi ngum.

²⁵ Ba Pol ek ei piipi, oł kun ele, kun elmin mił ku pim kin, noman pim epi to mani kindpi, ekii se Gos wumb pei kos owundu ermba. Piilikis ek ei piipi kin, mund mong kułpu, “Pol, pui!” nim. “Ekii se na kunum endi sim kin, nim wii tumbii,” nim.

²⁶ Piilikis ni wu gapman owundu ei, eim noman eipi endi peng piipi kin, Pol kunum kunum neng opu kin, ku ni, epi endi ngumba ni piipi, wii tang olum.

²⁷ Ekii se, kung ngii tał o pang kin, wu eipi Porsiyas Peses ni, wu ei Piilikis kongun elim kongun ei, wu ei sipi erim. Pe Piilikis eim, Jura wumb kanip nimbii ni piipi kin, Pol kan ngii ele enj pendngii nge, nimbii ni piim.

25

*“Pol Siisa Wu Num Owundu Neng, Kos Piimba,”
Pa Nim.*

¹ Peses eim opu konu owundu ele kunum tekliki moļu kin, Sisariya konu ele si kindpi, Jerusalem konu ele tonu pum.

² Wumb kuļmaļ kaļiļmin owundu wumb ni, Jura wu num ni, wumb puk kin, Pol kin ek to monduk miļ nik yi enjing.

³ “Nim sin paki tunjii, min? Tokun kin, wu ei Jerusalem konu ele sipnjii, ninjing. Wumb en enim ok andļam ele koi er pek kin, Pol tumun ni piik, tu wunjung.”

⁴ Ba Peses ek nipi, orung kindpi yi nim, “Pol Sisariya konu ele kan ngii kan pim. Pepi kin, kunum aninga kopur moļup kin, nga Sisariya konu ele orung bii,” nim.

⁵ “Enim wu num ombu, na kin ouni bin,” pa nim. “Wu ei oļ kis endi erim kin, sin kos ni piimin.”

⁶ Peses eim wumb ombu kin, kunum nendii miļ engki muļum. Moļu kin, Sisariya konu ele mani pum. Pupu kin, kupiiring eim kos ngii ele moļu kin, “Pol si tu wei!” nim.

⁷ Pol wang kin, Jura wumb Jerusalem konu ele si kindik kin, mani onjung wumb ei ok, Pol engim konu ele mandi angk kin, ek kis kanim kanim nik, Pol ngunjung; ba wumb en enim wu owundu Peses piimba ek mendpiļ, endi ninenjing.

⁸⁻⁹ Pe Pol ek nipi, orung kindim, “Na oļ kis endi enenj mon! Jura wumb lo ek ei mon; pe men ngii owundu ek ei mon; Rom wu king owundu ei ek ei mon; na ek kis min oļ kis ei endi enenj mon!”

Wu num Peses eim Jura wumb kin, ek ni piimba pendpi kin, yi nim, “Pol nim, Jerusalem konu ele tonu pu mulan kin, na tonu op kin, kos piimbii,” pa nim.

¹⁰ Pol ek nipi yi nim, “Kos ngii, ya na angil ngii, ek king owundu angil konu ele mendpil, na kos piingii,” pa nim. “Nim wu owundu nim piin. Na ol kis endi Jura wumb kin enenj mon!

¹¹ Na ol kis endi erip kin, mong endi sip eramb kin, enim na kapli to kundngii,” pa nim. Pe ek nik, na kos enmin ek ei, keimi mon! Wu endi na angil ambilpi, wumb ngunermba mon. Wu king owundu ei, na kos piimba,” pa nim.

Pol Nipe Ol Erim Ei Wu Peses King Akripa Kii Sim

¹² Peses eim kaunsil kin ek nipi pendpi kin, Pol kanpi nim, “King owundu ei kin kos pinjii pim kin, king owundu kin kos ele piingii,” pa nim.

¹³ Kunum kopur o pang kin, king Akripa kin, Berniis kin Sisariya konu ele okul. Peses kanpil, angil simbil ni onjngul.

¹⁴ Wu amb tal pukul, Sisariya konu ele kunum kinan mulnjngul. Mulangil kin, Peses Pol ek ombu ni, king wu owundu ei ngum. “Wu endi molum wu ei, ok Piilikis kan ngo pendrim wu ei, piram palim,” pa nim.

¹⁵ Ok, na Jerusalem konu ele mult kunum ei, kulmal kalilmin owundu wumb ni, Jura wumb pei, wu ei ek ngok, “Na nim wu ei ol kis erim; ek eim kin ngunjii min, nik elmin.

¹⁶ Ba na ek nip, orung kindip yi ninj, ‘Sin Rom wumb wii endi, kos erpin enalmin mon! Wu ei

opu, kos piingii konu ele engmba. Angpi kin, eim kos erngii ek ei nipi, orung kindpi, yi elim.

¹⁷ Wumb ei, na kin ouni onjpun kin, na op kunum kinan, kui er mula. Kupiiring kos ngii ele molup kin, wu ei, 'Tu wei!' ninj.

¹⁸ Pe wumb kos er ningii, wumb ei ok, engnjing. Ek kis endi nik, wu ei elim, ol kis nik, ngunenjing. Na piinj; ba wumb en enim ek eipi endi nik enmin ni piinj," pa nim.

¹⁹ "Wumb en enim ek opu erik ninjing, Pol eim yi nilim, 'Wu ei Jiisas kulum wu ni, nga konj molum. Nga men ngii ele molpu kin, ek nirim ku.' Ek nik sipik, Pol kin ek ngok, kos ermin ni sipnjing.

²⁰ "Pe na wu num kos piimbii, wu yi nind. Na ek ombu kii simbii ei, embin enim, 'Ei nim pukun, Jerusalem konu ele mulan kin, na Jerusalem konu ele op kos piimbii min?'

²¹ Ba Pol ek yi nim, 'Na kan ngii pemb kin, Siisa king owundu ei na kos piimba,' pa nim. Neng kin, 'Na Peses kan ngii ele nga pindamb pimba. Pepi kin, Siisa king owundu molum konu ele kindmba,' " pa nim.

²² Pe King Akripa ni, wu num Peses kii sipi, yi nim, "Na nam wu ei ek piimbii," pa nim. Pe wu num Peses yi nim, "Topul piinjii," pa nim.

²³ Kupiiring, King Akripa kin Berniis kin okul, alap epi ka siki, onjngul. Okul pukul kin, kos piik, kulou tolmun ngii, wumb num ni konu owundu ele opu, tep elmin wumb pei kulou tolmun ngii ele nirik punjngul. Pe Peses ek yi nim, "Pol, tu wei!" nim.

²⁴ Pe Peses ek yi nim, “Wu King Akripa ni, wumb pei kuḷou tok moḷmun. Enim ya wu ei kenei!” a nim. “Jura wumb pei ni Jerusalem konu eḷe ya wumb pei ni enim wu ei kin, ek dinga ninjing. Nga wu ei konj moḷpu kin, enermba,” a nim.

²⁵ “Ba na kanip kin, eim to kundmun oḷ endi enerim. Wu ei, eim wu owundu King Siisa nam kos piyamb kin, ekii se, “Na eim kindmbii end,” pa nim.

²⁶ “Na eim ek piip kin, pipe poḷpu, sinim wu num King muḷum konu eḷe kindmbii ei, na wu ei, ek endi kan sinenj, mon!” pa nim. “Wu King Akripa ni, enim wu pei moḷmun konu eḷe tu wamb kin, sinim wu ei, ek piipin, na pipe poḷ kindmbii,” pa nim.

²⁷ “Na kan wu endi, eim wu num kindamb kin, kos piipin enjpin ek ei ni, kindnermbii ei, na piind ei kapli enanim,” pa nim.

26

Pol Ek Nipi Wu King Akripa Ngum

¹ King Akripa Pol kanpi yi nim, “Ninim ek endi piimbii,” pa neng kin, Pol angpi eim ek yi nim.

² Pol yi nim, “King Akripa, nim ek nin ei, na piip kin, ka piind. Jura wumb na kin ninmin ek ei, na nip orung kindmbii end,” pa nim.

³ “Nim sin Jura wumb eḷmin oḷ ei, nim piikin si kindḷin. Pe sin noman kanim eipi eipi paḷim ei, nim piilin. Nim piikin ek ei, na nip ngamb kin, nim ek ei piikin kin, ten sikir kulenjii.

⁴ Ok na kangil molup op kin, pe piram mol. Molul kunum ei, nam nge tilap ele molup kin, Jerusalem konu ele andil ei, Jura wumb na piilmin.

⁵ Kumb ok, na ek nip el ei, enim kanik elmin. Elmin ei na ek nip el mil, ni tor kindngii,” pa nim. “Wumb piinmin, na wumb lo ek piik elmin ol ei nge, mil lo ek piilmin wumb ol ei ol endi eipi mik; sinim men ngii lo ei mil kapli sinalim mon.

⁶ Akip na ya ele engamb kin, na kin kos enmin, ei pule yi palim. Na Gos kin pii gii nip kin, ok sin kupenjpin nol, Gos ek dinga piilmin wumb ol ei nge, na yi piip mol.

⁷ Sin nge wumb tilap engki nga tal wumb ei, Gos keimi kin, emii peng, tinga, Gos ek ei minj piilmin. Piik kin, ek ei pii gii nik kin, kui er molmun. Na yi ku, King owundu, na ek ei pii gii nip, kulii wumb nga konj ongii nge, kui er mol. Ele nge, Jura wumb, na sik, kos ngii ele, tu wunmun,” pa nim.

⁸ “Nimbił erang, enim wumb kopur kulnjung wumb ei, Gos nga er konj simba. Nimbił erang enim pii gii ninanmin?

⁹ Kumb ok, na yi piir. Nam epi pei erip kin, Jiisas Naseres wu ei, eim embe to mani kindmbii, ni pir.

¹⁰ Na erip kin, ya Jerusalem konu ele kulmal kalilmin wumb owundu ei, pipe na sip, yi erip kin, Gos nge tilap ele mulnjung wumb sip, kan ngii ele kindip, wumb eipi kin yi ni piip kin, Gos nge wumb to kundmbii nip yi el.

¹¹ Kunum kunum wumb Gos ngii ele mulangin kin, ol embin tui erip yi el. Na erip kin, yi nil. ‘Enim pii gii ninjing kin, ek kis ni ngok, yi erei!’ pa nip kin, na yi nil. Na wumb kin kis piip kin,

wumb pulmun konu ele ekii se pup, konu owundu turii salilim konu ele pul ku.”

*Pol Eim Gos Tilap Ele Tuk Om Mil Pol Tum
(Aposel 9:1-19, 22:6-16)*

¹² “Na kulma! kalilmin wumb owundu pipe sip kin, Damaskas konu ele punj.

¹³ King owundu konu ele seng kin, andlam andip punj. Pup kenj ni, dup endi ei epin tonu ele mani om. Opu kin, dup mi! tilang owundu erpi kin, eni tilang ei kapli enerim mon. Tilang eipi mi! erang kin, na kin tep to onjpun wumb ei kin ouni erim.

¹⁴ Sin onjpun wumb pei, mei ele kanpin mani punjpun. Na pep piinj ni, epin wumb ek mi! ei, tonu mu! ele tor opu yi nim, ‘Sol, Sol, nimbi! erang, nim na embe to mani kindin? Nim Gos opu en ei yi mi!, nim epi mul molum epi ele ton ei, ninim ngenj kumbii sinjii,’ pa nim.

¹⁵ Pe na ek yi ninj, ‘Owundu, nim nii?’ Owundu ek nim, ‘Na Jiisas, nim na nimbi! erang ton?

¹⁶ Nim tonu simb ele angkin mulii!’ nim. ‘Na nim kin ond ei, nim en ol ei kanip kin ond,’ pa nim. ‘Na nim kongun ngamb kin, nim na kongun enjii. Erkin kin, na end ol ei, kan mi! ninjii. Ekii se, na nim epi endi andan top ngumbii,’ pa nim.

¹⁷ ‘Ekii se na nim wumb angil ele sip, wumb tilap eipi ele simbi! ku. Na nim wumb ei molmun konu ele kindind.

¹⁸ Nim pukun nen kin, wumb noman ak tok emii konu ele si kindik kin, tilang enim konu ele ongii,’ pa nim. ‘Seisen nge dinga ei, si kindik kin, Gos kin ongii. Wangin kin, na wumb ol kis elmin

ei, kil ngop wumb ei na kin pii gii nik kin, na nge wumb mołmun konu ele ouni mułngii,' ” pa nim.

¹⁹ Pol ek yi nim, “King Akripa, na ei epin Gos ek ei piip kin, na ek ei to kindnenj.

²⁰ Mon, na ek nip, Damaskas konu ele wumb ok ngop; ekii se Jerusalem wumb mulnjung konu ele pup, ni ngop; nga pup, Jura wumb konu ele orung nip; nga pup, ek ka ei nip, wumb ngamb kin, enim wumb noman ak tok, Gos kin orung ongii nge ninj. Nip yi ninj kin, enim noman ak dinga tok, Gos kin orung ongii ninj,” pa nim.

²¹ “Ek ele nge mendpił, Jura wumb na men ngii owundu ele, ambił gii nik kin, na to kundngii nge enjing.

²² Gos Owundu na kin paki tang kin, na ek ei akip ya angip nip, wumb num ni, wumb pei mulnjung konu ele nind. Moses gupu ele ni, ek ni tor kindiłmin wumb gupu ele ni, tor om ek ei minj na nind.

²³ Gos ek ni tor kindiłmin wumb ek yi ninjing. ‘Krais eim ngenj kumbii kułmba ninjing. Pe eim kułpu kin, nga angpi konj orung omba. Ekii se wumb kułii wumb pei eim kin tonu ongii ku. Eim opu ek yi nimba, Gos wumb orung simba nge tiłang Esrel wumb kin wumb tiłap eipi wumb kin, ouni ni tor kindmba,” pa nim.

²⁴ Pol eim ek yi mił piipi nirim. Wu owundu Peses, Pol kin wii dinga tum, “Pol, nim noman wulu punum. Nim epi kanim kanim pei piikin sin epi ei, nim to wulu kindnim.”

²⁵ Pol ek yi nim, “Wu owundu Peses, na wulu punand mon! Na ek keimi nind, na noman kun peng nind,” pa nim.

²⁶ “King epi ombu pei piilim ek ei piip kin ek pei ni poru nip kin, na mund mong kuland. Na piind ek ombu, wu king ei eim ningil ele ke kanpi, ek piinanim ni piinenj min? Eim piilim. Nimbil erang epi ombu endi koi er tonu onanim?”

²⁷ King Akripa, nim Gos nge ek mendpil nilmin wu ninjing, ek pii gii nin min? Na piind, nim pii gii nin.”

²⁸ Pe King Akripa ek nipi Pol ngum, “Kunum aninga molpul, nim na Gos ek andan ton ei, na Gos kin tuk pup mulmbii,” pa nim.

²⁹ Pol ek yi nim, “Kunum olt min aninga ei kapli ku. Enim wumb pei akip kunum ele molpun kin, na prei er Gos ngamb kin, enim wumb ya molmun wumb ei pei, na mol mil yi mulngii; ba kan sen ei enim angil ele, pendnermba ni piind,” pa nim.

³⁰ Pol ek yi neng kin, pe king ni, wu num ni, amb Berniis ni, angk mulnjung.

³¹ Wumb pei anda puk poru nengin kin, en enim molk ek dinga nik yi ninjing, “Wu ei sinim kin ol endi enerang kin, sinim kan ngii ele kindmin, min to kundmun ei kapli enanim.”

³² King Akripa ek nipi Peses ngum, “Wu ei Siisa kin kos piinenmbii nilang kin, nim wu ei kindan pulang,” pa nim.

27

Pol Nol Kanu Ele Pupu Rom Konu Ba Pum

¹ Wumb ek ni poru nengin kin, sin sip ele pupun, Rom konu ele bin nge punjpun. Ol elim tep erpi, opu wu 100 se andpi elim wu mulum konu ele kan wu kombur ni, Pol ni punjung wu

ei, eim embe Juliya. Wu ei wu owundu king Siisa nge opu tep wu num molum.

² Sin sip endi tonu pupun kin, Aramisim konu ele punjpun. Pe sip ei pupu, nol wer ele Eisia mei owundu ele tor pum. Pe sin punjpun kin, Arisakas ni, Tesalonaika konu ele ni, Maseroniya ni konu ele wu ei, sin kin tep to punjpun.

³ Pe kupiiring sin Sairon konu ele tor punjpun. Juliya ni wu ei, Pol kin ol ka endi erim. "Pol eim kapli pupu kin, wumb pul kanpi, kuni si ngopu ermba," pa nim.

⁴ Sin Sairon konu ele si kindpin pamin kin, konu pop owundu endi topu, sip konu eipi pupu kin, konu pop kembis topu, Saipris konu ele orung pum.

⁵ Pe sin ep nol pupun Pampiliya kin Silisiya konu ele pupun kin, Maira kin Lisiya konu ele tor punjpun.

⁶ Kunum ele, opu elmin tep elim wu ei, opu kenim ni Aleksandriya konu ele sip endi Esalii mei owundu ele bii ni om. Pe sin sip ele pamin neng kin, sin sip ele tonu punjpun.

⁷ Pe sin sip ele mon kind pupun pamin kin, konu pop tang, sip ei andlam punerim. Nga orung pupun, wumb sip kongun elmin wu kongun dinga erangin kin, Nairas konu ele pupun. Sin pupun, mei owundu mandi pamin kin, Kriis ni Salmoni konu ele mandi punjpun.

⁸ Pe sip wumb kongun dinga erangin kin, taki taki pupu, konu endi tor punjpun. Konu ei embe 'Konu ka' nilmin, konu ele Lasiya konu owundu ele mandi punjpun.

⁹ Kunum pei o pang kunum endi konu pop

owundu topu kin, no! owundu tum. Tang kunum pei poru neng kin, Pol ek nipi wumb ngopu yi nim.

¹⁰ “Enim wumb sinim pupun pamin kin, kongun owundu tonu wang kin, epi pei am ba. Ei epi ni, no! sip ni kis ermbe. Sinim pei poru nimba ku,” pa nim.

¹¹ Opu elmin wumb tep elim wu yi piim. Sip ambilim wu ek nim piimbii, ni piim. Pe sip ambilim wu ni, sip ele tep elim wu ni, Pol nim ek ei piinenjing mon!

¹² Pe sip tor opu, pek elmin konu ni, konu ei sip konu pop topu ermbe ei, pimba mi! konu ka sinerim. Pe wumb en enim sip ele muljung, wumb kengip erik, “Pamin,” ninjing. “Sinim pupun, Piiniks konu ele mulmun. Wumb kengip erik pamin,” ninjing. “Sinim pupun Piiniks konu ele pupun mulmun sip tor opu palikim konu ei konu ka seng kin, pop onermbe, konu ele pu mulmun,” pa ninjing.

Konu Pop Owundu Topu, No! Dinga Om

¹³ “Ekii se konu ka seng kapli sikir pupu, en enim ninjing konu tor bin,” ni piinjing. “Pe epi embin elim epi ele, pimba epi konu endi ni tonu sik, no! ele puk, Kriis konu bin,” ni punjung.

¹⁴ Ba ekii se konu pop owundu endi opu, Kriis konu ele tor om.

¹⁵ Konu pop owundu tang kin, sip ba pinerim. Pinerang kin, pop owundu topu, sip si mengpi konu ele orung pum.

¹⁶ Sin si kindpin tor pupun, no! tuk ele mei kembis endi sim konu ele punjpun konu ei, embe

Kora. Sin kongun dinga erpin kin, noʔ kanu kembis kan kuʔ sipmin ni enjpin.

¹⁷ Pol noʔ kanu kembis ei kan se andik, kan kuʔ gii nengin kin, sip yi ku kan kuʔ enjing; ba mund mong tang, er mulnjung. Molk kin, en enim yi piinjing, “Sinim konu ku moʔum pupu kin, enim konu eʔe sipipi, Aprika konu eʔe simba enim nik, sip pop to sipʔim alap kan ei mani pendik, tonu noʔ eʔe enj mulnjung.”

¹⁸ Konu pop ni noʔ owundu tang pepin kin, kupiiring sip eʔe muʔum epi ei, sip noʔ eʔe si kindpin enjpin.

¹⁹ Kunum taʔ poru neng kin, kunum endi eʔe, en enim kongun dinga erik kin, sip eʔe kan epi ni endi si kindik.

²⁰ Kunum kunum sin pop owundu ni, noʔ owundu topu elim. Erpi kin, sin eni ni, kanjip endi kinaʔmin mon. Ba sin noman pep kun enerang kin, sin konu endi eʔe tor bin pinaʔim. Sin pupun kuʔmun mendpiʔ onmun ni, yi piipin punjpin.

²¹ Kunum kinan wumb kuni sinarik, wii muʔangin kin, Pol ekii se opu, tuk angpi, ek nipi wumb ngum. “Enim wu ok na ek nir ek ei piik, Kriis konu eʔe si kindnarik. Pe yi ku epi enim kin pei am punermba.

²² Ba pe na kanip enim nind. Enim noman ka sengli! Sin wu endi am punermba mon. Noʔ kanu ei kapli pupu mani ba minj.

²³ Na Gos nge wu, na Gos nge embe ambil tonu kindip ku moʔ. Pe oltin epin emii pep erang kin, Gos kindang sinim tep enim wumb ei, endi opu, na or peʔ konu eʔe mandi engim.

24 Pe ek yi nim, 'Pol, nim mund mong enerii! Nim pukun, wu king owundu mołum konu kumb ele, pu engnjii. Nim piin! Wumb pei konu mołmun ei, Gos nim ngopu poru nim; enim wumb konj mulngii,' pa nim.

25 Yi mił peng piipin kin, enim wumb mund mong kularik mułei! Gos eim epi pei ermbii nim ek ei, nind ei, na pii gii nip moł.

26 Ba sinim sikir pupun, konu mei wii sałim punmun," nim.

27 Kunum engki nga kapil kapli noł sip peł ele or pepin, wamin kin, konu eni beli sirim. Seng kin, noł sip ele kongun elmin wumb, en enim piinjing ni, mei konu ele mandi onmun ni piinjing.

28 Puk, kan su sipin ei simb 120 mił pirim. Nga pupun su epi kindim ei simb 90 mandi mił sim.

29 Mei konu ele mandi mił seng kin, sip kongun wumb en enim mund mong kulk, sip noł pimba nik, epi embin owundu elim kapil kapli epi ei, mani kindnjing. Kindik kin, prei erik, eni sikir tonu wangli, nik er mulnjung.

30-31 Sip ele kongun elmin wumb en enim andlam endi kan sipin tor bin ni piinjing. Sip wurup owundu epi si to mani kindmin yi kend tok ninjing. Nengin kin, noł kanu kembis ele kan topun bin ni enjing ba, Pol ek nipi opu elmin tep elim wu ei nipi ngum. "Sip ele kongun er andlamin wu mulenjing kin, kapli enim konj mulerngii," pa nim.

32 Yi neng kin, opu ond wumb kan ni kilip tangin kin, noł kanu kembis mani wii pum.

33 Eni tonu omba mandi erang kin, Pol wumb ek nipi ngum. Wumb to konj kindpin, kuni endi kan

si numun ni piim. “Kunum engki nga kapil kapli pepin onjpun, ba kuni endi nunenjpun. Akip wii ku molmun,” pa nim.

³⁴ “Yi peng piip kin, na nind, ‘Kuni nei! Neng nok kin, enim embil dinga pimba. Enim peng enjin ei endi opu punermba. Enim wumb pei konj mulngii.”

³⁵ Pol ek yi nipi, “En enim kumb ele angpi kin, Gos ka piipi ngopu,” bres sipi, engin topu, nopus erim.

³⁶ Yi erang kin, wumb pei noman ka peng, wumb en enim kuni nunjung ku.

³⁷ Sin ya sip ele tuk mulnjpun wumb ei, 276 pei yi mulnjpun.

³⁸ Wumb kuni nunjung kapli erang kin, kuni wiis mulum kuni ei molpu, sip embin ermba nik kin, ep nol ele mani si kindnjing.

Nol Sip Er Kis Mulum

³⁹ Konu eni topu erang kenjing, ba konu ei pii pol tunenjing. Molk kenjing ni, konu ka endi sepi, tuk pupu, ku kulta ka sepi erim. Ele nge kindangin kin, ka sim konu ele pepin; nga nol wer ele tonu bin ni piinjing.

⁴⁰ Epi embin owundu erim epi pei, kan kul mani kindnjing ei, kopis kilip tok kindangin kin, ep nol ele pim. Ok sip bul morung kumb ele, kan kul kilip tunjung. Kan ei pos kindangin kin, pe endi sel tonu kindangin kin, sip ele tor ok mulangin kin, sip pupu, ep nol ele pupu pim.

⁴¹ Ba sip pupu, nol ku polpu tonu opu pim konu ele pupu pim. Sip kumb ei pupu, ku pim konu ele

dinga er pim. Sip buł morung ei, noł ep noł topu, to kis erim.

⁴² Opu wumb yi ni piinjing, “Kan ele pinjing wumb ei, angil noł si kinalmin ei pei to kundmun,” ni piinjing.

⁴³ Ba opu elmin tep elim wu ei, “Pol paki tumbii,” ni piim. Ba Pol eim opu wumb mon nipi, yi nim, “Wumb angil noł sik kanilmin wumb ei puku sik kin, angil noł sik, tor pangin,” nim.

⁴⁴ Pe wu eipi sip epi kis mułum epi ei sik, noł peł ele pek puk, tor pungii nge punjung.

28

Pol Molta Konu Ele Mułum

¹ Sin konu ele opun, tor opun, konu embe Molta, pa ninjing, piinjin.

² Wumb konu ele wumb, sin kin oł ka enjing. Pe konu kumb topu, sin jii neng kin, wumb ond tukuk, dup kalk, sin sik dup ele mundangin kin mulnjpun.

³ Pol eim ond apirip kułou topu si dup kelim. Pe ka wembii endi dup muł erang kin, tor opu, Pol angil ele tumbum.

⁴ Wumb konu ele, wumb molk kenjing ni, ka wembii ei Pol angil ele nop enj pim. Kanik kin, yi ninjing, “Wu ei, wumb keimi to kundum. Wu ei ep noł kularpi kin, ya piram mołum. Ba wu owundu ei, kun elim gui ei, wu ei konj mulermba ni piinim,” pa yi ninjing.

⁵ Ba Pol ka wembii ni erang kin, pupu dup ele peng kin, Pol eim oł endi enerim; ba eim ka mułum.

⁶ Wumb yi ni kanik, mulnjung. Pol eim angil ei oupu mani opu pepi kin, kulmba ni kanik, mulnjung. Ba wumb kunum kinan molk, kenjing ni, Pol ol endi enenim, mon. Pe wumb en enim noman endi sek yi ninjing, “Wu ei gui min?”

⁷ Konu sim konu ele wu num endi, eim mei ele tep elim wu ei, eim embe Publiyas. Wu ei sin sipipi, eim ngii konu ele sipim. Pe wu ei, sin tep ka erpi, kuni ngopu, yi er se mulang kin, kunum tekliki o pum.

⁸ Pe Publiyas nge arim ei ening peng mulum. Ening tang kin, ngenj mul erang kin, enj kunum mulum. Pol wu ei mulum konu ele mandi pupu, ambilpi, prei erang kin, wu ni eim ka mulum.

⁹ Pol yi erang kanik kin, wumb konu ele wumb ening peng tang pinjing wumb ei wangin kin, Pol yi ku erang kin, wumb en enim ka mulnjung.

¹⁰ Yi eramin kin, wumb sin kin ol ka wii enjing. Ekii se en enim sin kin epi pei paki tok sipik, sip ele kindnjing.

¹¹ Sin konu ele oi tekliki mol kindpin. Konu ele sip endi sin tu wum kunum ei, konu pop owundu tum kunum ei, sin sip ele sipim. Sip ei, Eleksandriya konu ele nge, kumb ele orung wu kangil min men tal mulum ei, gos kend Sus nge er mondukmun.

¹² Sin pupun, Sairakus konu ele tor punjpun. Pupun kin, kunum tekliki mulnjpun.

¹³ Sairakus konu ele si kindpin kin, pupun Telim konu ele wang kin, nga kunum endi konu pop owundu tum. Tang kin, nga ekii se kunum tal pupun, Pusiylai konu ele tor punjpun.

¹⁴ Konu ele, Gos nge tilap wumb kombur mulnjung. Wumb ei molk yi ninjing, “Sinim kin kongun endeim ya ele mulei!” ninjing. Yi nengin kin, sin opun kin, Rom konu ele punjpun.

¹⁵ Rom wumb Gos tilap ele tuk pu mulnjung wumb ei, sin tor wamin ni piinjing. Pe wumb ombu, ok epi top konu ele Apiyas epi top ngii tekliki engim konu ele tor ok, sin andlam ele kenjing. Pol wumb ombu kanpi kin, Gos kin ka piipi, eim noman dinga piim.

¹⁶ Sin Rom konu ele tuk punjpun konu ele, gapman wu kapli nipi, ngii endi Pol ngang kin, pinjing. Opu ond wu endi tep er mulum.

¹⁷ Kunum tekliki o pang kin, Pol Jura wumb num mulnjung wumb ei, wii tum. Pe wumb ok kulou tangin kin, Pol ek yi nim, “Engnan nol, na ol endi erip, sinim tilap ei to mani kindnenj, min sinim nge kupenjpun nol elmin ol ei, to kindnenj mon. Ba wumb na wii kan ngii Jerusalem konu ele kindnjing. Rom wumb kin kindnjing.

¹⁸ Rom wumb na kin kos piinjing. Piinjing, ba ek endi ni to kundnenjing; nga to kundngii pinerim. Ei kanik kin, na wak tunjung.

¹⁹ Ba Jura wumb ek ei piinenjing. Yi erangin kin, na bii andlam endi sinerim. Pe nam yi ninj, ‘Wu num owundu ei, na ek ei pii kun ermbe,’ ninj. Ba ei na wumb tilap ei kin, ol kis endi ermbii ni piinenj.

²⁰ Pe ek pul ei minj, ‘Na enim wii tamb onmun,’ pa nim. Na enim kanip ei nimbii ninj. Na pii gii nip, epi ei kui er mol, yi mił ku, sinim Jura wumb pei epi ei minj kui er molmun ol ei, min na simb ele kan tangin peł,” pa nim.

21 Wumb ek ni Pol ngunjung, “Jura wumb endi pipe polk, ek endi yi ninenjing mon.” Pe Jura wu endi opu ek nipi, “Nim kin ek ni kis erpi, ermba ei mon.

22 Pe sin sinim nim noman ele, ek pimba mil nenj piimin ni, onmun?” pa ninjing. “Sin piin-jpin, wumb konu ele orung pei wumb yi ninjing, ‘Tilap ei eipi eipi punmun,’ ” yi ninjing.

23 Kunum endi Pol palim ngii ele, kulou tumun nik pendik, ok kulou tunjung. Kupiiring nik pangin kin, eni wul mani pum. Eim ek ei pule nipi, wumb ngum. Pe eim Gos sinim kanpi, er molum mil nipi, Moses lo ek ei nipi, Gos ermba ol noman ele piik nilmin wu, ek ei ngang kin, wumb Jiisas kin pii gii ninjing.

24 Wumb kombur Pol nim ek ei, pii gii ninjing. Ba wumb kombur pii gii ninenjing.

25 Wumb en enim, noman eipi eipi peng punjung; ba Pol ek endi, kumna ek dinga nipi ngum. “Gos Gui Ka ek dinga nipi, Gos ermba ol piipi nilim wu ei, Eisiya pultum ek yi nim.

26 ‘Nim pukun wumb tilap molmun ei, kankin yi ninjii. Pe enim ei dinga piingii; ba pule piinerngii,’ pa nim. ‘Pe enim epi endi dinga keningii; ba epi endi kun enerngii,’ pa nim.

27 ‘Wumb noman tuk ek ei, pii kun enenjing. Kom ele, ek piingii kis erim. Pe en enim kom ele, ambil pelkip ninjing. Yi erangin kin, en enim ningil ele, epi endi kinenjing; kom ele ek piinenjing, noman tuk ek pule piinenjing. Pe en enim puk puk, nga noman ak tok, na kin onenjing mon. Wangin kin, na en enim er ka ermbii; ba onenjing.’

²⁸ Pe en enim noman tuk piingii, Gos Owundu eim ek ka eipi sinim wumb sipi, orung simba nge erim. Gos eim ek yi nipi kindang kin, wumb tilap eipi ei ek piingii.”

²⁹ Pol ek ei nipi poru neng kin, Jura wumb en enim punjung. Puk kin, wumb en enim ek opu, er monduk ninjing.

³⁰ Kung ngii tal Pol eim ngii endi top to sim konu ele, pep molpu kin, wumb eim kin onjung wumb ei, ol ka erpi, ngopu mulum.

³¹ Pol eim Gos sinim kanpi molum ek ei nipi, wumb ngopu, wumb Jiisas Krai Owundu ei nipi, ek dinga neng kin, wumb piinjing. Wu endi opu, Pol ek to mani kindmba pinerim mon!

Gos Nge Ek Ka Ei Sinim Kin Ngolum
The New Testament in the Nii Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tok ples Nii long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nii

Dialect: Central Wahgi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

57529bce-9e23-5350-904d-243a1b359818